

Stichting Pensioenfonds
voor de
Nederlandse Groothandel

Stichting Pensioenfonds Nederlandse Groothandel
Bezuidenhoutseweg 12, 2594 AV Den Haag
Postbus 93002, 2509 AA Den Haag
Telefoon: 070 - 3490746
e-mail: info@spng.nl

Ingeschreven in het Handelsregister van
de Kamer van Koophandel onder nummer 41151337

Verslag over het boekjaar
1-1-2016 t/m 31-12-2016

Inhoud

	Pagina
Voorwoord	5
Meerjarenoverzicht	7
Verslag van het bestuur	
Het pensioenfonds	9
Financiële positie van SPNG	12
Pensioenregeling	16
Communicatie	19
Beleggingen	21
Actuariële analyse resultaat	30
Uitvoeringskosten	32
Governance	34
Uitbestedingsbeleid	38
Risicomanagement	39
Vooruitblik 2017	42
Verslag Raad van toezicht	
Verslag van de raad van toezicht ten behoeve van het jaarverslag 2016	45
Reactie van bestuur	48
Verslag Verantwoordingsorgaan	
Oordeel Verantwoordingsorgaan	49
Reactie van bestuur	50

Jaarrekening

Balans per 31 december	52
Staat van baten en lasten	54
Kasstroomoverzicht	56
Toelichting grondslagen	57
Toelichting op de balans per 31 december	62
Gebeurtenissen na balansdatum	69
Toelichting op de staat van baten en lasten	70
Actuariële analyse van het saldo	74
Bestemming saldo van baten en lasten	75
Risicoparagraaf	76

Overige gegevens

Statutaire regeling resultaatbestemming	85
Actuariële verklaring	86
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	88

Organisatie pensioenfonds

Bestuur	97
---------	----

Voorwoord

Voor u ligt het verslag over het boekjaar 2016 (hierna: het verslagjaar) van het bestuur van Stichting Pensioenfonds voor de Nederlandse Groothandel (SPNG). In dit verslag blikken we terug op 2016 en vooruit op de komende jaren. De wereld om ons heen is voortdurend in beweging en de pensioenwereld – en daarmee ook SPNG – wordt doorlopend geconfronteerd met grote veranderingen.

Waar 2015 voor een groot deel in het teken stond van de voorgenomen fusie met Bpf Vlakglas, waren de activiteiten op dit vlak in 2016 beperkt. Er is een aantal verkennende gesprekken met andere bedrijfstakpensioenfonds gevoerd, maar die hebben niet tot vervolgacties geleid. De belangrijkste zaken waar SPNG gedurende het verslagjaar mee te maken had, waren: de financiële positie met in het bijzonder de scheiding tussen het verzekerde deel en het eigen beheer deel, het communicatiebeleid en de invoering van pensioen 1-2-3, de herijking van de investment beliefs en het strategisch beleggingsbeleid inclusief het uitvoeren van een ALM-studie, het aanscherpen van het risicomanagementproces, het aanpassen van de sterftetafel en ervaringssterfte en het pensioenbeleid waaronder het toeslagbeleid en de uitbreiding van de pensioenregeling per 1 januari 2017 met de CDC-keuzevariant. Meer hierover leest u verderop in dit verslag.

De financiële resultaten over 2016 waren onvoldoende om per 1 januari 2017 toeslagen te verlenen. Dit geldt zowel voor het verzekerde deel als het eigen beheer deel. De dekkingsgraad van SPNG als geheel daalde in 2016 van 104,9% naar 104,1%. Conform wetgeving is dit de dekkingsgraad die SPNG aan De Nederlandsche Bank (DNB) rapporteert. De dekkingsgraad bevindt zich boven de vereiste dekkingsgraad van 102,5% wat betekent dat SPNG geen herstelplan bij DNB hoeft in te dienen. Naast de dekkingsgraad voor SPNG als geheel wordt onderscheid gemaakt naar een dekkingsgraad voor het verzekerde deel en het eigen beheer deel. De dekkingsgraad van het verzekerde deel daalde van 105,9% naar 105,7%. De dekkingsgraad van het eigen beheer daalde in het verslagjaar van 93,0% naar 90,2%.

De beleggingsopbrengsten van SPNG als geheel over 2016 bedragen 5,9% (2015: 1,6%). In het verzekerde deel bedroeg het beleggingsresultaat bij het Nationale-Nederlanden depot 4,2% (2015: 2,9%) en bij de Aegon-depots 6,0% (2015: 0,7%). Op basis van de contractuele afspraken heeft Aegon een deel van de gerealiseerde overrente aan SPNG uitbetaald. De uitgekeerde overrente was echter onvoldoende om een toeslag te kunnen geven. In het eigen beheer deel bedroeg het beleggingsresultaat 11,8% (2015: 4,2%). Het behaalde rendement was echter onvoldoende om de benodigde interesttoevoeging voor de voorziening pensioenverplichtingen te compenseren. Vandaar dat de dekkingsgraad eigen beheer gedurende 2016 per saldo is gedaald. In het vervolg van dit verslag wordt nader ingegaan op de financiële positie van SPNG, de beleggingen en de actuariële analyse van het resultaat.

Aan het eind van 2016 heeft de heer Lodewijk afscheid genomen van SPNG. Hij was gedurende 25 jaar voorzitter van SPNG. Het bestuur is de heer Lodewijk veel dank verschuldigd voor de bijdrage die hij aan SPNG heeft geleverd.

Als bestuur zetten wij ons in voor alle bij SPNG betrokken partijen: of u nu werknemer, werkgever of pensioengerechtigde bent. Met u hebben wij hetzelfde belang: een stabiel en financieel gezond pensioenfonds. U kunt op ons rekenen.

Meerjarenoverzicht

	2016	2015	2014	2013	2012
Aantallen					
Actieve deelnemers ¹⁾	5.449	5.326	5.335	5.289	7.769
Gewezen deelnemers	20.244	20.184	20.354	20.549	17.993
Pensioengerechtigden	5.518	5.267	5.013	4.715	4.352
Totaal	31.211	30.777	30.702	30.553	30.114
Aangesloten werkgevers	357	353	339	353	391
Financiële gegevens (bedragen in duizenden euro)					
Beleggingen					
Belegd vermogen Verzekerd deel ²⁾	627.011	608.243	637.688	599.536	598.867
Belegd vermogen Eigen beheer ³⁾	97.637	74.700	48.697	14.810	0
Totaal beleggingen	724.648	682.943	686.385	614.346	598.867
Beleggingsresultaat	5,9%	1,6%	12,9%	5,3%	12,2%
Reserves					
Minimale reserves Verzekerd deel	9.749	8.970	8.645	7.665	8.105
Reserve Verzekerd deel	46.172	44.209	50.360	26.246	21.058
Reserve Eigen beheer	-11.428	-5.678	3.822	1.717	0
Bestemmingsreserve	0	0	0	930	990
Totaal reserves	44.493	47.501	62.827	36.558	30.153
Technische voorzieningen ⁴⁾					
Verzekerd deel technische voorzieningen	962.032	887.378	855.267	758.845	810.490
Voorziening pensioenverplichtingen					
Eigen beheer	116.075	80.731	47.168	15.080	0
Additionele kostenvoorziening Verzekerd deel	12.879	9.645	9.250	7.692	0
Totaal technische voorzieningen	1.090.986	977.754	911.685	781.617	810.490

1) Onder de actieve deelnemers zijn ook de deelnemers met (gedeeltelijke) premievrijstelling in verband met arbeidsongeschiktheid opgenomen.

2) Dit betreft het belegd vermogen garantiecontracten op marktwaarde. Dit vermogen is niet in de balans zichtbaar. Daar is conform wetgeving bij de activa de post Verzekerd deel technische voorzieningen van € 962.032 opgenomen. Het verschil in waardering is voor rekening en risico van de verzekeraars NN en Aegon.

3) Het belegd vermogen voor risico pensioenfonds is niet volledig. Alle externe geldstromen (o.a. uitkeringen, kosten en waardeoverdrachten) vinden plaats vanuit eigen beheer. Omdat per jaareinde nog niet alle geldstromen zijn verrekend, heeft het belegd vermogen eigen beheer nog een vordering op het belegd vermogen garantiecontracten. Deze vordering is in de balans niet zichtbaar.

4) Gewaardeerd op marktwaarde.

(bedragen in duizenden euro)	2016	2015	2014	2013	2012
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers	22.592	18.952	17.898	17.464	24.250
Pensioenuitkeringen	20.628	19.862	18.678	16.747	15.732
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten ¹⁾	1.750	1.721	1.460	1.248	978
Toeslagen					
<i>Verzekerd deel</i>					
Toeslag actieven: onvoorwaardelijk per 1 januari	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	1,26%
Toeslag actieven: voorwaardelijk per 1 januari	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	0,00%
Toeslag inactieven per 1 januari	0,00%	0,89%	1,00%	0,00%	0,00%
<i>Eigen beheer</i>					
Toeslag actieven: onvoorwaardelijk per 1 januari ²⁾	1,42%	0,68%	1,07%	1,55%	n.v.t.
Toeslag actieven: voorwaardelijk per 1 januari	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	n.v.t.
Toeslag inactieven per 1 januari	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	n.v.t.
Z-score (1-jarig) ³⁾	0,40	0,40	0,99	1,38	1,62
Performancetoets	2,14	2,07	2,53	2,36	3,50
Dekkingsgraad					
Dekkingsgraad totaal fonds ⁴⁾	104,1%	104,9%	106,9%	1,0	103,6
Beleidsdekkingsgraad	103,9%	105,1%			
Vereiste Dekkingsgraad	102,5%	102,3%	101,7%	1,0	101,0
Dekkingsgraad Eigen beheer ⁵⁾	90,2%	93,0%	108,1%	111,4%	
Dekkingsgraad Verzekerd deel	105,7%	105,9%	113,9%	119,2%	

1) Bij Pensioenuitvoerings- en administratiekosten: Tot en met 2012 zijn de pensioenuitvoeringskosten gepresenteerd exclusief de kosten die uit hoofde van de verzekeringsovereenkomst werden betaald aan de verzekeraars voor administratie. Inclusief deze kosten kwamen de totale pensioenuitvoeringskosten in 2012 uit op circa € 3 miljoen. Vanaf 2013 zijn de pensioenuitvoeringskosten dus gedaan ten opzichte van de pensioenuitvoeringskosten 2012 inclusief de kosten voor administratie uit hoofde van de verzekeringsovereenkomst.

2) Bij Toeslagen eigen beheer actieven onvoorwaardelijk: De onvoorwaardelijke toeslag is alleen van toepassing op de deelnemers waarvan de werkgever voor deze toeslag heeft gekozen. Op het UPO van de deelnemer is vermeld of de onvoorwaardelijke toeslag van toepassing is. De onvoorwaardelijke toeslag wordt gefinancierd met een premie die bij de werkgever in rekening wordt gebracht. De onvoorwaardelijke toeslag actieven is, indien en voor zover van toepassing, inclusief de voorwaardelijke toeslag van dat jaar. De onvoorwaardelijke toeslag is ook van toepassing op de eventuele opgebouwde verzekerde pensioenaanspraken van de deelnemer.

3) Bij Z-score: Verplichtgestelde bedrijfstakpensioenfondsen dienen een Z-score vast te stellen.

4) Bij Dekkingsgraad totaal fonds: De dekkingsgraad is als volgt berekend: (Totaal reserves -/- Bestemmingsreserve + Totaal technische en overige technische voorzieningen) / Totaal technische en overige technische voorzieningen * 100%

5) Bij Dekkingsgraad Eigen beheer: De dekkingsgraad is als volgt berekend: (Reserve eigen beheer + Voorziening pensioenverplichtingen Eigen beheer) / Voorziening pensioenverplichtingen Eigen beheer * 100%.

Verslag van het bestuur

Het pensioenfonds

Statutaire doelstelling

SPNG heeft ten doel, overeenkomstig de bepalingen van haar statuten en fondsreglementen, pensioenaanspraken te verlenen aan de (gewezen) deelnemers en hun (eventuele) nabestaanden. Deelnemers zijn de werknemers die op basis van een arbeidsovereenkomst in dienst zijn van een bij SPNG aangesloten werkgever en voldoen aan de criteria voor opnemings in de pensioenregeling. SPNG richt zich sinds de fusie (in 2010) met het Bedrijfstakpensioenfonds Herwinning grondstoffen (Hegro) op:

- de bedrijfstak Groothandel waarin ondernemingen als hoofdactiviteit voor eigen rekening en risico goederen verhandelen die buiten de onderneming zijn vervaardigd, en die aan bedrijfsmatige afnemers worden afgeleverd;
- de bedrijfstak Herwinning Grondstoffen waarin ondernemingen zich gedeeltelijk of uitsluitend bezighouden met de inzameling en/of bewerking/sortering/vernietiging en/of handel in stoffen, die bestemd zijn om als product of materiaal te worden hergebruikt.

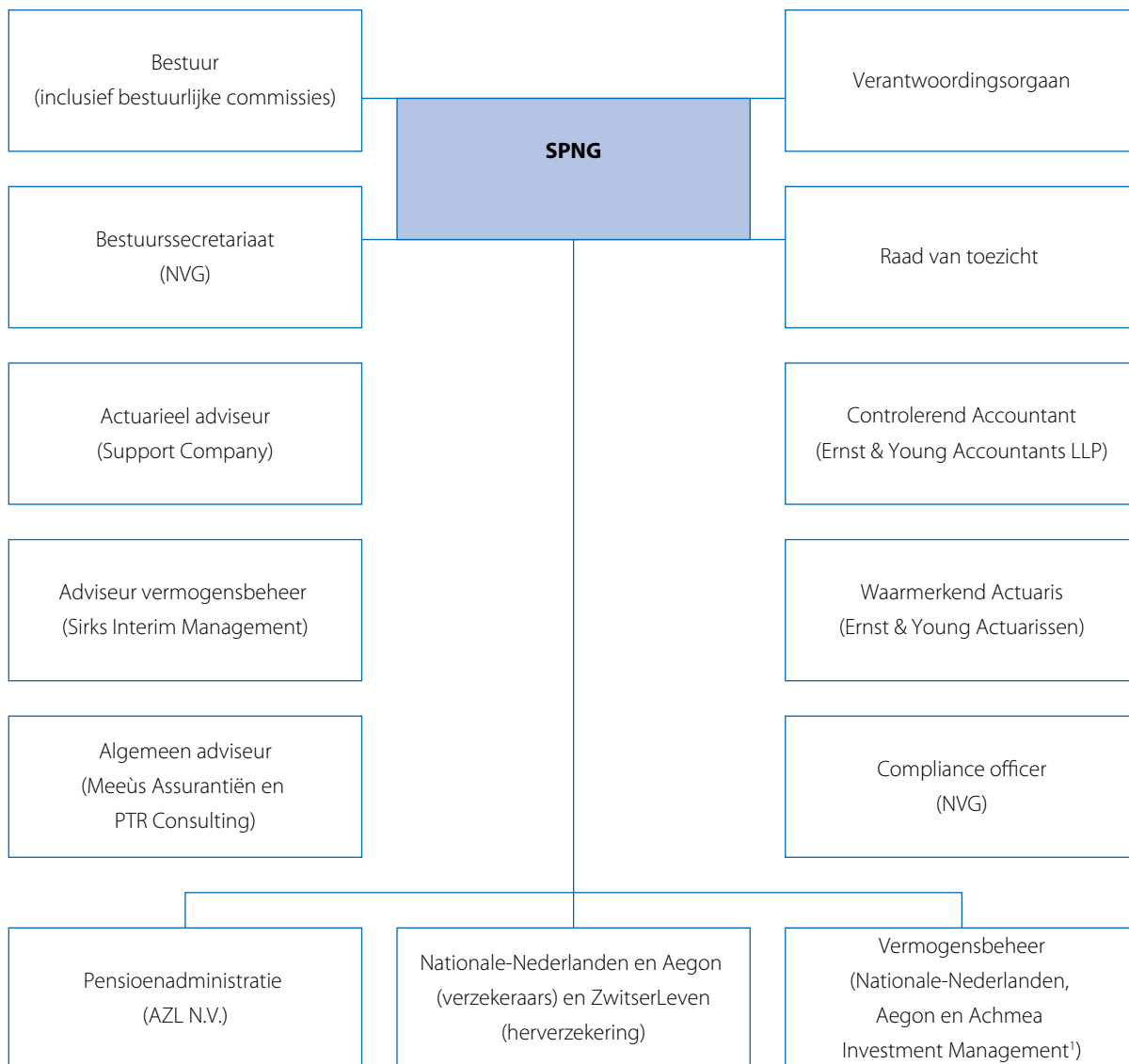
Het bestuur heeft de doelstellingen en beleidsuitgangspunten, zoals bedoeld in artikel 102a van de Pensioenwet vastgesteld en vastgelegd in de actuariële en bedrijfstechnische nota (Abtn). Bij de toetsing van de opdrachtaanvaarding voor de uitvoering van de pensioenregeling zijn deze door het bestuur als uitgangspunt genomen.

Verplichtstelling

SPNG is een gedeeltelijk verplichtgesteld bedrijfstakpensioenfonds. De verplichtstelling geldt voor de bedrijfstak Herwinning Grondstoffen. Die status ligt vast in de beschikking, nr.6737 d.d. 29 april 2010 (Staatscourant), afgegeven door de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en is voor het laatst gewijzigd bij beschikking Staatscourant (10 juli 2015, nummer 19819).

Werkgevers die onder de verplichtstelling vallen, moeten zich aanmelden bij SPNG. Daarnaast heeft SPNG de plicht naar de aangesloten deelnemers, werkgevers en andere belanghebbenden om de verplichtstelling te handhaven. SPNG voert daarom een actief handhavingsbeleid.

Organogram

1) Achmea Investment Management is vanaf 1 januari 2016 de nieuwe naam van Syntrus Achmea Vermogensbeheer

Contactgegevens SPNG

Bestuurssecretariaat

Bezoekadres:

Postadres:

Telefoon:

Email:

Bezuidenhoutseweg 12, 2594 AV Den Haag

Postbus 93002, 2509 AA Den Haag

070 – 349 0746

info@spng.nl

Missie, strategie en doelstelling

Missie en strategie

- SPNG heeft als missie de in Nederland actieve groothandelsbedrijven van een goed pensioen tegen lage (uitvoerings-) kosten te voorzien en is gebaseerd op collectiviteit en solidariteit. Daarbij staat SPNG voor vrijwilligheid, diversiteit in pensioen en eerlijke, transparante communicatie naar belanghebbenden.
- SPNG staat open voor samenwerking met pensioenfondsen en ondernemingen in de groothandel om samenwerkingsvoordelen te realiseren.

Doelstelling en te bereiken voordeel

SPNG, haar adviseurs, haar toezichthouders en haar (toekomstige) partners brengen deelnemers en aangesloten ondernemingen op langere termijn meer pensioen per deelnemer tegen lagere (uitvoerings-) kosten dan elke partij afzonderlijk zou kunnen, gegeven een bepaald gewenst niveau van dienstverlening.

Met het administratieplatform dat gebouwd is naar aanleiding van de overgang naar eigen beheer per 1 januari 2013 kan deze strategie goed uitgevoerd worden. Verder sluit een en ander aan op ontwikkelingen in de omgeving (zoals stijgende kosten, toenemende regeldruk en druk op de governance) die pensioenfondsen aanmoedigen om samenwerking met elkaar vorm te geven.

Strategierealisatie

Eind 2015 werd bekend dat de voorgenomen fusie van SPNG met Bpf Vlakglas geen doorgang kon vinden vanwege een verschil van mening tussen de sociale partners van Bpf Vlakglas en Bpf Schilders over de reikwijdte van de beide verplichtstellingen. Gedurende 2016 bleek dat partijen dit geschil niet op korte termijn kunnen oplossen. De voorgenomen fusie kan daardoor geen doorgang vinden. Verder heeft het bestuur gedurende 2016 diverse verkennende gesprekken met andere bedrijfstakpensioenfondsen gevoerd over mogelijke samenwerking. Om verschillende redenen hebben deze gesprekken niet geleid tot een passend vervolg. Dit betekent dat SPNG nog geen invulling heeft kunnen geven aan haar doelstelling om door middel van samenwerking met andere partijen synergievoordelen te realiseren.

Gedurende 2016 heeft het bestuur gediscussieerd over aanpassingen in de pensioenregeling en de toekomst van het fonds. Uiteindelijk kwam de nadruk te liggen op de aanpassing van de pensioenregeling. Besloten is om de discussie over de toekomst van fonds en daaruit volgend de herijking van de missie, visie en strategie begin 2017 verder uit te werken.

Het aantal aangesloten ondernemingen is in 2016 licht gestegen van 353 naar 357.

Eind 2016 waren 185 ondernemingen vrijwillig aangesloten. Gedurende het verslagjaar hebben vijf ondernemingen zich vrijwillig bij SPNG aangesloten en is de aansluiting van vijf ondernemingen bij SPNG beëindigd door de beëindiging van het contract, overname van de onderneming, of faillissement. Per saldo is het aantal vrijwillig aangesloten ondernemingen in 2016 gelijk gebleven.

Het aantal verplicht aangesloten ondernemingen is gestegen van 168 naar 172. Er zijn 16 ondernemingen nieuw aangesloten, negen aansluitingen zijn beëindigd vanwege de verkoop van de onderneming, andere activiteiten of faillissement. Drie ondernemingen hebben verklaard geen personeel meer in dienst te hebben.

Financiële positie van SPNG

(Beleids)dekkingsgraad

Tot en met 2012 was SPNG volledig verzekerd. Vanaf 1 januari 2013 is SPNG voor wat betreft de nieuwe pensioenopbouw overgegaan naar eigen beheer. Er vindt geen vermogensoverdracht plaats tussen het verzekerde deel en het deel eigen beheer. Dit betekent dat de algemene reserve (eigen vermogen) van SPNG vanaf 2013 bestaat uit twee gescheiden onderdelen: een algemene reserve verzekerd en een algemene reserve eigen beheer. Ook de beleggingen en de voorzieningen worden strikt gescheiden geadmistreerd. Het gevolg hiervan is dat vanaf 2013 naast een dekkingsgraad voor SPNG als geheel ook gerekend wordt met een dekkingsgraad verzekerd deel en een dekkingsgraad eigen beheer deel.

Sinds de invoering van het nieuw Financieel Toetsingskader (nFTK) is de beleidsdekkingsgraad leidend voor alle beleidsmaatregelen. De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de feitelijke dekkingsgraad van de afgelopen 12 maanden en is daarmee minder afhankelijk van dagkoersen. Alle beleidsmaatregelen moeten gebaseerd zijn op deze beleidsdekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad van SPNG als geheel bedroeg ultimo 2016 103,9% (ultimo 2015 was dit 105,1%).

In onderstaande opsomming zijn de verschillende dekkingsgraden van SPNG weergegeven.

(bedragen in duizenden euro)	Eigen vermogen	Technische voorziening	Dekkings- graad	Minimaal vereiste Dekkings- graad	Vereiste dekkings- graad
Eigen beheer	-11.428	116.075	90,2%	105,3%	114,6%
Verzekerd deel	55.921	974.911	105,7%	101,1%	101,0%
Totaal	44.493	1.090.986	104,1%	101,5%	102,5%

Bij de waardering van de technische voorzieningen is uitgegaan van de door De Nederlandsche Bank gepubliceerde rentetermijnstructuur inclusief Ultimate Forward Rate (UFR). In samenhang met de duur van de verwachte uitkeringsstroom bij SPNG kwam de gemiddelde rekenrente eind 2016 voor het eigen beheer deel overeen met afgerond 1,55% (2015: 1,91%).

Het verloop van de feitelijke dekkingsgraad in het verslagjaar zag er als volgt uit. Hierbij zijn alle procentuele resultaten uitgedrukt ten opzichte van de financiële positie primo boekjaar.

	Pensioen vermogen	Technische Voorziening	Aanwezige dekkingsgraad 2016	Aanwezige dekkingsgraad 2015
Primo 2016	1.025.255	977.754	104,9%	106,9%
Beleggingsopbrengsten	13.455	13.951	-0,2%	-0,4%
Premie	19.450	18.727	-0,1%	-0,4%
Waardeoverdrachten	864	1.181	-0,1%	-0,1%
Kosten	280	332	0,0%	0,0%
Uitkeringen	-547	-700	0,0%	0,0%
Kanssystemen	492	535	0,0%	0,0%
Toeslagverlening	0	5	0,0%	-1,0%
Andere oorzaken	1.576	4.547	-0,3%	-0,1%
Waardering Verzekerd deel	74.654	74.654	-0,4%	-0,2%
Kruisposten	0	0	0,3%	0,2%
Ultimo 2016	1.135.479	1.090.986	104,1%	104,9%

Reële dekkingsgraad

Daarnaast is de reële dekkingsgraad een belangrijke graadmeter voor de financiële positie van het pensioenfonds. De reële dekkingsgraad is de beleidsdekkingsgraad gedeeld door de dekkingsgraad waarbij volledige prijsindexatie is toegestaan. Ultimo 2016 bedroeg de reële dekkingsgraad 84,7% (ultimo 2015: 85,4%). Ultimo 2016 bedroeg de marktwaardedekking (= de waarde van de beleggingen en de waarde van de verplichtingen worden beide berekend met behulp van de marktrente) 101,6% (ultimo 2015: 103,9%).

Vereist eigen vermogen en herstelplan

Het vereist eigen vermogen voor SPNG als geheel bedroeg per 31 december 2016 102,5%. Hiermee ligt de beleidsdekkingsgraad boven de vereiste dekkingsgraad en is geen sprake van een reservetekort. SPNG heeft dan ook geen herstelplan vastgesteld en ingediend bij DNB.

De (beleids-)dekkingsgraad van het eigen beheer deel van SPNG is wel lager dan de vereiste dekkingsgraad van het eigen beheer deel. Om de herstelkracht van het eigen beheer deel te toetsen wordt jaarlijks een rekenexercitie op basis van de herstelplanmethodiek uitgevoerd. Uit de rekenexercitie uitgevoerd in 2016 kwam naar voren dat er naar verwachting voldoende capaciteit is om tijdig te herstellen. Derhalve zijn geen aanvullende maatregelen genomen.

Verzekerd deel

Het verzekeringscontract dat SPNG heeft voor opgebouwde pensioenen tot en met 2012, laat zich kwalificeren als een garantiecontract. Dit betekent dat de uitkeringen van alle tot en met 2012 opgebouwde pensioenen levenslang door de verzekeraars worden gegarandeerd.

Als gevolg van de verslagleggingregels voor garantiecontracten worden vanaf boekjaar 2007 de beleggingen niet langer opgenomen in de balans van SPNG. Tegenover de verplichtingen op de passivazijde van de balans staan op de activazijde de vorderingen op de verzekeraars. Door het gelijkstellen van de vordering op de verzekeraars aan de verplichting van SPNG (en de beleggingen feitelijk niet op de balans zichtbaar te maken) ontstaat de situatie dat het beleggingsrisico niet tot uitdrukking komt in de jaarcijfers van SPNG.

Dit sluit aan op de gedachte achter het met de verzekeraars afgesloten garantiecontract. SPNG ontvangt jaarlijks haar aandeel in de (eventueel) behaalde positieve overrente. Indien de overrente in enig jaar negatief is, zal deze niet met SPNG worden verrekend, maar binnen het depot worden geactiveerd en verrekend met toekomstige positieve overrente. SPNG is juridisch niet de eigenaar van deze beleggingen, maar kan wel worden gezien als economisch eigenaar.

Het bestuur hecht daarom ook nadrukkelijk waarde aan de becijfering van de financiële positie van SPNG op basis van de met de verzekeraars overeengekomen grondslagen, waaronder een rekenrente van 4%. Immers, het berekenen van de technische voorzieningen tegen marktwaarde in plaats van 4% rekenrente heeft in de praktijk geen invloed op het feitelijk beschikbare eigen vermogen van SPNG. De bestedingsruimte van SPNG blijft voor wat betreft de maximaal beschikbare middelen voor het verlenen van de toeslagen aan de inactieven beperkt tot het niveau van de algemene reserve.

Op basis van de contractuele grondslagen is de opstelling dan:

	Pensioen- vermogen	Technische voorziening	Algemene reserve	Dekkings- graad
Verzekerd deel	592.669	536.748	55.921	110,4%

Per 1 februari 2011 is een herziening voor verzekerde pensioenfondsen in werking getreden in het Financieel Toetsingskader. Op grond van deze herziening mogen pensioenfondsen die hun risico's bij een verzekeraar hebben verzekerd het (eventuele) kredietrisico op die verzekeraar buiten beschouwing laten bij de berekening van het Vereist Eigen Vermogen (VEV). Wel dienen verzekerde pensioenfondsen dan een Minimaal Vereist Eigen Vermogen (MVEV) van 1% van de voorziening aan te houden en hun deelnemers over een en ander te informeren. Het bestuur van SPNG heeft besloten om gebruik te maken van deze mogelijkheid om het kredietrisico buiten beschouwing te laten.

Haalbaarheidstoets

Het bestuur dient de risicohouding vast te leggen door ondergrenzen voor het zogenaamde pensioenresultaat te bepalen en jaarlijks te toetsen of aan deze gestelde ondergrenzen wordt voldaan. Het pensioenresultaat is een maat om inzicht te geven in het koopkrachtbehoud van het te behalen pensioen en is gedefinieerd als de som van de totale pensioenen ten opzichte van de som van de volledig met de prijstrend geïndexeerde pensioenen.

Het bestuur van SPNG heeft in overleg met de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan de volgende ondergrenzen vastgesteld. In juni 2016 heeft het bestuur van SPNG een aanvangshaalbaarheidstoets laten uitvoeren. Ten opzichte van 2015 is rekening gehouden met de volgende verschillen: een gewijzigd toeslagbeleid (actieven o.b.v. prijsindex, was loonindex), toepassing van de nieuwe door DNB gepubliceerde scenarioset en een lagere startdekkingsgraad. Verder is ten opzichte van het ijkpunt (1 januari 2015) één jaar verstreken. De werkelijk verleende toeslag wijkt af van de veronderstelling (0,5%).

	Ondergrens	Uitkomsten aanvangs-HBT september 2015	Uitkomsten aanvangs-HBT juni 2016
Vanuit de feitelijke financiële positie			
– mediaan	90%	96%	97%
– 5e percentiel	66%	74%	79%
– relatieve afwijking t.o.v. mediaan	27%	24%	18%
Vanuit de evenwichtssituatie (VEV)			
– mediaan	92%	97%	98%
– 5e percentiel	67%	75%	80%

De uitkomsten van deze toets kunnen als volgt worden samengevat:

- Uitgaande van de feitelijke financiële positie (eind 2015) bedraagt het pensioenresultaat voor SPNG gemiddeld 97% en bedraagt de relatieve afwijking ten opzichte van de mediaan 18%. Dit betekent dat aan de gestelde normen wordt voldaan.
- Uit de haalbaarheidstoets komt naar voren dat het premiebeleid over de gehele horizon realistisch en haalbaar is. Over de gehele horizon (60 jaar) ligt de feitelijke premie boven de gemiddelde gedempte kostendekkende premie.
- Opgemerkt wordt dat de toets – mede door de rekenhorizon van 60 jaar – geen inzicht biedt in de risico's op de korte en middellange termijn.

De uitkomsten van de aanvangshaalbaarheidstoets zijn besproken met de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan. Ten aanzien van de uitkomsten wordt de opmerking gemaakt om, gezien de grootte van het verzekerd deel van de SPNG-verplichtingen, niet te veel waarde te hechten aan de uitkomsten van de haalbaarheidstoets en hierover terughoudend te communiceren richting de deelnemers.

Z-score 2016 en performancetoets

De z-score laat het verschil zien tussen het werkelijke rendement van de portefeuille en het rendement van de benchmark. Een positief getal betekent dat de beleggingen van SPNG het beter deden dan de markt. Een negatief getal betekent dat de beleggingen het juist slechter deden. Ook de kosten tellen mee in de berekening. Pensioenfondsen berekenen elk jaar een z-score. Ook doen ze elk jaar een performancetoets. Deze toets geeft de z-score over een periode van vijf jaar. Als de performancetoets negatief is, is – onder voorwaarden - vrijstelling van de verplichte deelname aan een bedrijfstakpensioenfonds mogelijk.

Aangezien deze toets alleen voor verplichtgestelde bedrijfstakpensioenfondsen geldt, is de toets alleen berekend over de beleggingen (verzekerd en eigen beheer) die voor het verplichtgestelde deel van SPNG worden aangehouden én alleen van belang voor de verplicht bij SPNG aangesloten werkgevers.

De z-score en performancetoets van het pensioenfonds over de afgelopen vijf jaar zijn als volgt:

	2016	2015	2014	2013	2012
Z-score (1-jaars)	0,40	0,40	0,99	1,38	1,62
Performancetoets (5-jaars)	2,14	2,07	2,53	2,36	3,50

De performancetoets over de laatste vijfjaarsperiode is vastgesteld op 2,14 zodat geconcludeerd kan worden dat SPNG aan de eisen voldoet.

Pensioenregeling

De pensioenregeling wordt vanaf 1 januari 2013 in eigen beheer uitgevoerd. Deze regeling heeft de naam pensioenregeling 2013. Anders dan de tot eind 2012 opgebouwde pensioenen zijn deze pensioenen niet verzekerd. Pensioenregeling 2013 is in de plaats gekomen van pensioenregeling A (bedrijfstak groothandel: vrijwillig aangesloten werkgevers) en pensioenregeling B (bedrijfstak Hegro: verplicht aangesloten werkgevers).

De belangrijkste kenmerken van pensioenregeling 2013 en de keuzes die de vrijwillig en verplicht aangesloten werkgevers daarin kunnen maken zijn onderstaand weergegeven.

Pensioengevend salaris

Het pensioengevend salaris bestaat uit het vaste jaarsalaris waaronder begrepen de toeslagen met een structureel karakter en indien afgestemd tussen werkgever en werknemer vermeerderd met de toeslagen met een incidenteel karakter.

Voor de verplicht aangesloten ondernemingen is het pensioengevend salaris per 1 januari 2016 gemaximeerd op € 32.999 (2017: € 35.237). Dit maximum wordt jaarlijks verhoogd met 5% vermeerderd met het aantal procentpunten, waarmee het maximum WIA-uitkeringsloon stijgt. Verplicht aangesloten ondernemingen kunnen kiezen voor een aanvullende regeling. In dat geval bedraagt het maximum pensioengevend salaris ten minste het maximum WIA-uitkeringsloon (2016 € 52.766 en 2017: € 53.706) en ten hoogste € 101.519 (2017: € 103.317).

Voor de vrijwillig aangesloten ondernemingen is het pensioengevend salaris per 1 januari 2016 standaard gemaximeerd op het maximum WIA-uitkeringsloon (2016 € 52.766 en 2017: € 53.706). De vrijwillig aangesloten werkgever kan kiezen voor hoger maximum pensioengevend salaris met een absoluut maximum van € 101.519 (2017: € 103.317).

Franchise

De standaard-franchise bedraagt € 17.158. Vanaf 2018 stelt het bestuur vast in hoeverre de franchise jaarlijks wordt aangepast. Een werkgever heeft de keuze om de franchise te verlagen tot een bedrag gelijk of hoger dan de minimaal fiscaal toegestane franchise, geldend bij de fiscaal maximale opbouw per dienstjaar (2016: 1,875%).

Pensioengrondslag

De pensioengrondslag is gelijk aan het (gemaximeerde) pensioengevend salaris verminderd met de (gekozen) franchise. Voor deelnemers die vallen onder de verplichtstelling Herwinning Grondstoffen en vóór 1 januari 2010 deelnemer zijn geworden bedraagt de pensioengrondslag tenminste € 6.000.

Oudedagspensioen en pensioenrichtleeftijd

Het oudedagspensioen is voor elk meetellend dienstjaar tussen 1 januari 2013 en de pensioendatum standaard gelijk aan 1,50% (vanaf 1 januari 2016) van de voor dat jaar vastgestelde pensioengrondslag (middelloon) met een pensioenrichtleeftijd van 67 jaar. De werkgever heeft de mogelijkheid om het opbouwpercentage in stapjes van 0,005% te verhogen tot het fiscaal maximaal toegestane opbouwpercentage of, onder voorwaarden, te verlagen.

Partner- en wezenpensioen

Het op te bouwen partnerpensioen bedraagt 70% van het in dat jaar op te bouwen ouderdomspensioen. Het over toekomstige diensttijd op te bouwen partnerpensioen wordt door SPNG op risicobasis bijverzekerd. Het op te bouwen wezenpensioen in een jaar

bedraagt 14% van het in dat jaar op te bouwen ouderdomspensioen. Het wezenpensioen wordt uitgekeerd tot de 21-jarige leeftijd (studerende kinderen 27 jaar) en wordt verdubbeld bij volle wezen.

Als overgangsregeling wordt ter dekking van het niet opgebouwde partner- en wezenpensioen over de jaren 2001 – 2012 voor de bedrijfstak Groothandel (2010 – 2012 voor bedrijfstak Herwinning Grondstoffen) een extra partner- en wezenpensioen op risicobasis verzekerd van in totaal 50%, respectievelijk 14% van het opgebouwde ouderdomspensioen in deze periode.

Tijdelijk partnerpensioen

Een werkgever kan ervoor kiezen om een tijdelijk partnerpensioen voor de deelnemers te verzekeren. De hoogte van het tijdelijk partnerpensioen is een percentage van de per 1 januari van enig jaar vastgestelde jaarlijkse nabestaandenuitkering Anw (bruto bedrag inclusief vakantiegeld) die door de Sociale Verzekeringsbank aan een nabestaande partner (zonder kind) wordt uitgekeerd. Het door de werkgever te kiezen percentage bedraagt minimaal 40% in stappen van 5% te verhogen tot maximaal 100%.

Financiering van de pensioenen

De vrijwillig aangesloten ondernemingen betalen vanaf 1 januari 2016 een volledig actuariële premie. Voor het verplichtgestelde deel van SPNG geldt tot het niveau van de pensioengrondslag voor de basisregeling een leeftijdsonafhankelijke doorsneepremie uitgedrukt in een percentage van de pensioengrondslag. Voor 2016 bedraagt de doorsneepremie 25,2% van de pensioengrondslag (2017: 25,2%). Pensioenopbouw in de aanvullende regeling vindt ook voor verplicht aangesloten ondernemingen plaats op basis van actuariële premie. Vanaf 1 januari 2016 worden er maandelijks (achteraf) premienota's verstuurd naar de aangesloten ondernemingen. Daarvoor werden de nota's per kwartaal vooraf verstuurd. Het gevolg hiervan is dat de post vorderingen op werkgevers in 2016 sterk is toegenomen ten opzichte van 2015 (zie jaarrekening).

Eigen bijdrage deelnemer

Voor de deelnemers die in dienst zijn bij een aangesloten werkgever die werkzaam is in de bedrijfstak Herwinning Grondstoffen geldt een maximale deelnemersbijdrage van jaarlijks 8% van zijn/haar pensioengrondslag, met dien verstande dat de eigen deelnemersbijdrage niet geheven wordt over het deel van zijn/haar pensioengrondslag tot € 7.000.

Voor deelnemers die in dienst zijn van een vrijwillig aangesloten werkgever (bedrijfstak Groothandel) geldt geen maximum eigen bijdrage.

Premiebeleid

Om aan de toekomstige pensioenverplichtingen te kunnen voldoen, dient het pensioenfonds een zogenaamde kostendekkende premie aan werkgevers en deelnemers in rekening te brengen. Deze kostendekkende premie moet worden gebaseerd op de marktrente. De kostendekkende premie bestaat uit drie onderdelen

- De premie om de pensioenaanspraken in te kopen en de risico's van overlijden en premievrijstelling te dekken.
- Een opslag op de premie om de uitvoeringskosten te financieren.
- Een opslag voor de solvabiliteit van het fonds, zodat de buffers op het vereiste niveau kunnen blijven.

SPNG maakt gebruik van de wettelijke mogelijkheid om de premie te dempen. In de Abtn is opgenomen dat de gedempte premie wordt gebaseerd op een gewogen gemiddelde van de marktrente in de tien jaren gelegen voor het lopende kalenderjaar waarin de premie voor het volgende kalenderjaar wordt vastgesteld. De gemiddelde rente bedraagt in 2016 3,22% (2017: 2,97%).

Voor de feitelijke premie die SPNG in rekening brengt, wordt uitgegaan van de 12-maandsgemiddelde marktrente (zoals vastgesteld door DNB) over de periode oktober – september van het voorgaande jaar. De wet vereist dat de feitelijke premie minimaal gelijk is aan de gedempte kostendekkende premie. De feitelijke premie 2016 voldoet aan deze wettelijke eis.

Overzicht van de opbouw van de feitelijke premie, de gedempte kostendekkende premie en de zuivere kostendekkende premie van SPNG in 2016:

	Kosten- dekkende premie	Gedempte kosten- dekkende premie	Feitelijke premie
Inkoop onvoorwaardelijke opbouw			
- opbouw	18.666	12.860	12.860
- risicopremies	1.644	1.403	1.403
Kostenopslag	1.311	1.311	1.311
Solvabiliteitsopslag	3.392	2.382	2.382
Marge ten gunste van eigen vermogen	0	0	4.638
Totaal	25.013	17.956	22.592

De solvabiliteitsopslag is gebaseerd op de hoogte van het vereist eigen vermogen op 1 januari 2016 en bedraagt 16,7%. Voor de rente is uitgegaan van de DNB-rentetermijnstructuur per 31 december 2015. De premiedekkingsgraad per 1 januari 2016 bedraagt 104,8%.

Voor 2017 is de feitelijke premie gelijk gehouden aan die van 2016. Dit betekent dat deze dus niet meer gebaseerd is op de 12-maandsgemiddelde marktrente van het voorgaande jaar. Met deze wijziging is voorkomen dat de feitelijke premie in 2017 onaanvaardbaar sterk heeft moeten stijgen. Het gevolg hiervan is wel dat de financiële positie van het eigen beheer deel op korte termijn negatief beïnvloed wordt. De eis dat de feitelijke premie minimaal gelijk is aan de gedempte kostendekkende premie blijft bestaan. Dit zorgt er mede voor dat de impact van de wijziging in de premie op de middellange en langere termijn beperkt is. De aanpassingen hebben geen impact op het verzekerd deel.

Toeslagbeleid en toeslagverlening

Bij het toekennen van toeslagen op de gefinancierde pensioenen wordt onderscheid gemaakt tussen de toe te kennen toeslagen op de tot en met 31 december 2012 opgebouwde pensioenen (verzekerd deel) en de vanaf 1 januari 2013 opgebouwde pensioenen (eigen beheer).

Tot 31 december 2012 opgebouwde en verzekerde pensioenen

Op de per 31 december 2012 verzekerde pensioenen kan een toeslag worden verleend indien de door de verzekeraars beschikbaar gestelde winstaandelen naar het oordeel van het bestuur dit toelaten. Eventuele toeslagen met betrekking tot de tot en met 31 december 2012 opgebouwde pensioenaanspraken worden ingekocht naar de in pensioenregeling 2013 onderscheiden verzekeringsvormen.

Hoewel het bestuur op basis van de voorwaardelijke toeslagregelingen jaarlijks een volledige toeslag zou willen toekennen, moet vastgesteld worden dat dit met name door de hoge rekenrente van 4% van het verzekeringstarief ten opzichte van de marktrente, niet realistisch is.

In de bestuursvergadering van 21 december 2015 heeft het bestuur besloten de verzekerde pensioenen per 1 januari 2016 niet te verhogen (verhoging per 1 januari 2015: 0,89%).

Vanaf 1 januari 2013 in eigen beheer opgebouwde pensioenen

Het toeslagbeleid voor de in eigen beheer op te bouwen pensioenen is in de bestuursvergadering van 8 juni 2016 gewijzigd. Het toeslagbeleid van de actieven en inactieven is geharmoniseerd. Toeslagverlening vindt plaats op basis van de stijging van de prijsindexcijfers. Het bestuur beslist elk jaar of en in hoeverre de pensioenaanspraken en –rechten kunnen worden verhoogd. Dit is afhankelijk van de financiële positie van het eigen beheer deel van SPNG. De voorwaardelijke verhoging (toeslag) wordt betaald uit extra rendement op de beleggingen. De pensioenpremie bevat geen opslag voor toeslagverlening (behalve als de werkgever voor onvoorwaardelijke toeslagverlening heeft gekozen).

SPNG heeft de ambitie om de pensioenaanspraken en -rechten van actieve en inactieve deelnemers en pensioengerechtigden elk jaar te verhogen met 75% van de stijging van de consumentenprijzen zoals het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) die meet. Het bestuur heeft conform het toeslagbeleid zoals vastgelegd in de Abtn en de regels van toekomstbestendig indexeren besloten om de pensioenen van de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden per 1 januari 2017 niet te verhogen.

Onvoorwaardelijke toeslagverlening

De werkgever heeft de mogelijkheid om de opgebouwde pensioenaanspraken van actieve deelnemers onvoorwaardelijk te indexeren op basis van de stijging van de loonindex. Een en ander wordt gefinancierd met jaarlijkse koopsommen, die voor rekening komen van de werkgever.

Voor werkgevers die hiervoor gekozen hebben, bedraagt de onvoorwaardelijke toeslag per 1 januari 2017 1,78% (2016: 1,42%).

Communicatie

Het bestuur van SPNG wil duidelijk communiceren met de aangesloten werkgevers en de deelnemers van SPNG. Voor de aangesloten werkgevers is het belangrijk om goed op de hoogte te zijn van de inhoud van de pensioenregeling en de ontwikkelingen binnen SPNG. Voor de deelnemers is het van belang dat zij zich ervan bewust zijn dat de pensioenregeling van SPNG een waardevolle arbeidsvoorwaarde voor hen is. Daartoe moeten de deelnemers op de hoogte zijn van de inhoud van de pensioenregeling.

Communicatiebeleidsplan 2016-2018

In het communicatiebeleidsplan is beschreven hoe SPNG zijn communicatie gaat voeren richting werkgevers, deelnemers en gewezen deelnemers. In 2016 is het beleidsplan gewijzigd. Kernpunten van het beleid gaan over de beperking tot de wettelijk vereiste communicatie met als centraal thema “hoe staat uw pensioen ervoor”, extra communicatie over pensioen naar (bijna) pensioengerechtigden (63+), intensiveren digitale communicatie met deelnemers via het deelnemersportaal en de berichtenbox en meer bedrijfsbezoeken afleggen aan werkgevers. Verder houdt SPNG vast aan de kernwaarden: betrouwbaar, eerlijk en ontzorgend. Het gewijzigde communicatiebeleidsplan is van een positief advies voorzien door het verantwoordingsorgaan.

Pensioen 1-2-3 en Pensioenvergelijker ingevoerd

Pensioen 1-2-3 is een nieuw digitaal communicatiemiddel dat iedere pensioenuitvoerder op grond van de Wet pensioencommunicatie vanaf 1 juli 2016 moet gebruiken. De bedoeling van de wetgever is dat inzichtelijk wordt gemaakt:

- wat de pensioenregeling wel en niet biedt;
- hoe het pensioen is opgebouwd;
- welke keuzes de deelnemer heeft en hoe zeker het pensioen is;
- wanneer de deelnemer in actie moet komen;
- welke kosten de pensioenuitvoerder maakt.

De deelnemer krijgt gelaagde informatie over zijn pensioenregeling. Laag 1 bevat een beknopte weergave van de pensioenregeling. Deze laag vervangt de huidige startbrief. In laag 2 worden de onderdelen uit laag 1 uitgebreider beschreven. Laag 3 bestaat uit

documenten die bij de regeling horen, bijvoorbeeld het pensioenreglement. De Pensioen 1-2-3 van SPNG is sinds 30 juni 2016 op de website te vinden.

Ook is vanaf 1 juli 2016 voor deelnemers de Pensioenvergelijker beschikbaar. De Pensioenvergelijker is een checklist die de deelnemer helpt om twee regelingen met elkaar te vergelijken. Deze is terug te vinden op de website van het pensioenfonds.

Mailings en pensioenkrant

Werkgevers en werknemers worden via een jaarlijkse mailing op de hoogte gebracht van de ontwikkelingen in de pensioenregeling. Omdat jaarlijks de kerncijfers van de pensioenregeling wijzigen (onder andere de franchise en grensbedragen) verschaft SPNG eenmaal per jaar een samenvatting van de pensioenregeling met actuele cijfers. De werkgevers ontvangen drie keer per jaar een digitale nieuwsbrief met actuele informatie over pensioenontwikkelingen bij SPNG en in de sector. Begin november hebben de werkgevers een brief van SPNG ontvangen over de premie 2017 (ongewijzigd ten opzichte van 2016) en de toevoeging van de CDC-keuzevariant aan de pensioenregeling van SPNG. Een beperkt aantal werkgevers heeft interesse getoond voor de nieuwe pensioenvariant.

SPNG brengt eenmaal per jaar een pensioenkrant met aandacht voor zowel nieuwsberichten als algemene onderwerpen. Doel van deze krant is het pensioenbewustzijn bij de deelnemers te verhogen. De krant is in september 2016 aan de deelnemers verstuurd.

Website van SPNG

Via de website (www.spng.nl) wordt informatie gegeven over de structuur van SPNG, de pensioenregeling en van belang zijnde ontwikkelingen. Via een downloadmogelijkheid zijn onder andere fondsreglementen en jaarverslagen beschikbaar. Ook kunnen bezoekers via de website-informatie opvragen bij het bestuurssecretariaat. De inhoud van de website wordt regelmatig geactualiseerd. Medio 2016 is de website van SPNG aangepast aan pensioen1-2-3. En in november 2016 is de pensioenschets (met voorbeeld-filmpje) geïntroduceerd. De pensioenschets is een handig hulpmiddel waarmee de deelnemer inzicht krijgt in zijn huishoudboekje nu én straks en hoe hij daar zelf invloed op kan hebben.

Internettoepassing werkgevers

De reguliere gegevensuitwisseling tussen de werkgevers en SPNG vindt grotendeels plaats via een internetportaal. Werkgevers kunnen de mutaties doorgeven via dit werkgeversportaal waardoor de papierstroom aanmerkelijk wordt gereduceerd. Bovendien wordt dubbele gegevensinvoer voorkomen. Gedurende 2016 is de functionaliteit van het werkgeversportaal verbeterd. Bovendien biedt de website een handige Toolkit met leaflets die de werkgever zijn werknemer kan aanbieden bij belangrijke gebeurtenissen.

Uniform Pensioen Overzicht (UPO)

Het UPO is gezamenlijk door de belangenorganisaties van pensioenfondsen en verzekeraars ontworpen om deelnemers op een eenduidige manier jaarlijks te informeren over hun huidige en toekomstige pensioensituatie. Het UPO geeft de deelnemers inzicht in hun inkomen bij pensionering, bij arbeidsongeschiktheid en het pensioen voor nabestaanden bij overlijden. Het UPO met de stand van 1 januari 2016 is eind maart 2016 aan de deelnemers verstuurd. De werkgevers zijn hier vooraf over geïnformeerd.

Werkgeversbezoeken

In 2016 hebben er 13 werkgeversbezoeken plaatsgevonden bij in totaal 8 werkgevers. In de eerste helft van 2016 is telefonisch contact geweest met alle vrijwillig aangesloten werkgevers waarvan de uitvoeringsovereenkomst per 31 december 2016 zou aflopen. Bij die werkgevers die daar prijs op stelden is een adviseur van SPNG langs geweest. Het contact werd door de werkgevers over het algemeen als positief ervaren. Het bestuur is verheugd dat vrijwel alle werkgevers besloten hebben de uitvoeringsovereenkomst met SPNG voort te zetten.

Beleggingen

Doelstelling

Om de beoogde pensioenuitkeringen op korte en lange termijn veilig te stellen, wenst het bestuur de toevertrouwde middelen op een verantwoorde en solide wijze te beleggen. Het pensioenfonds belegt vanuit de zogeheten "prudent person" gedachte. Daarbij moeten de beleggingen gericht zijn op de belangen van de pensioen- en aanspraakgerechtigden en voldoen aan kwalitatieve beginselen van veiligheid, kwaliteit en spreiding van risico's. Hoewel het rendement op de portefeuille een hoge prioriteit heeft, staan een defensief karakter van het beleggingsbeleid en een voorzichtige afweging van risico en rendement voorop.

Binnen SPNG wordt onderscheid gemaakt naar een verzekerd deel (opgebouwde pensioenen tot en met 2012) en een eigen beheer deel (op te bouwen pensioenen vanaf 1 januari 2013). Het beleggingsbeleid van het verzekerde deel en het eigen beheer deel is strikt gescheiden.

Beleggingsbeleid verzekerd deel

SPNG heeft – binnen de randvoorwaarden die het garantiecontract biedt - in overleg met zijn adviseurs een beleggingsmandaat aan de vermogensbeheerders verleend. SPNG heeft geen invloed op de feitelijke beleggingstransacties die beide vermogensbeheerders binnen dat mandaat uitvoeren. Beide vermogens-beheerders (Nationale-Nederlanden en Aegon) hanteren binnen het mandaat een 'actieve' beleggingsstijl. Dit wil zeggen dat zal worden getracht op basis van marktvisie een hoger rendement te behalen dan de gekozen benchmark. Dit alles binnen de nadrukkelijke door SPNG gestelde randvoorwaarden van een aanvaardbaar risico.

Met een diversificatie van het aantal beleggingscategorieën wordt gepoogd met een gelijk risico een hoger rendement te behalen. Naast staatsobligaties en aandelen wordt onder meer belegd in bedrijfsobligaties, vastgoed, hypotheek en grondstoffen.

Voor de uitvoering van het beleggingsbeleid bij de verzekeraars kan tevens binnen de beleggingsfondsen gebruikgemaakt worden van derivaten. Als hoofdregel geldt dat derivaten uitsluitend worden gebruikt voor zover dit passend is binnen het algemene beleggingsbeleid. De portefeuillestructuur en het risicoprofiel, berekend inclusief de economische effecten van derivaten, bevinden zich binnen de door de vermogensbeheerders met het bestuur besproken grenzen (limieten). Het gebruik van derivaten is beperkt tot het gedekt kopen van put-opties, het gedekt schrijven van call-opties, het gebruik van swaps en het aan- en verkopen van futures om zodoende de beleggingsrisico's te beperken.

In april 2016 heeft Aegon wijzigingen doorgevoerd in het AEGON Strategic Allocation Fund (SAF) waarin SPNG belegt. Een belangrijke aanleiding voor de wijzigingen is de nieuwe Europese regelgeving, de zogenaamde European Market Infrastructure Regulation (EMIR). In een aantal stappen heeft er een transitie plaatsgevonden van het AEGON SAF 75/25 fonds (waarin SPNG voor 100% belegde) naar AEGON SAF fixed income (75%) en het AEGON SAF Equity (25%). Het strategisch beleggingsbeleid is door deze transitie niet gewijzigd. De transitiekosten kwamen voor rekening van Aegon. De transitie gold zowel voor het beleggingsdepot Groothandel als het ex-Hegro beleggingsdepot. Van de transitie zijn transitieverslagen gemaakt. Verder hebben zich gedurende 2016 geen belangrijke wijzigingen voorgedaan in het beleggingsbeleid voor wat betreft het verzekerde deel van het pensioenvermogen.

Beleggingsbeleid: eigen beheer deel

Voor het eigen beheer deel hanteert het bestuur van SPNG de volgende beleggingsbeginselen:

1. Het beleggingsbeleid wordt afgestemd op de doelstelling en risicohouding van SPNG en de structuur van de pensioenverplichtingen
2. De strategische asset allocatie – vast te stellen met behulp van een ALM-studie – is de belangrijkste beslissing in het totale beleggingsproces
3. SPNG gelooft in het voordeel van een lange beleggingshorizon als uitgangspunt voor het beleggingsbeleid
4. SPNG vindt diversificatie van de beleggingsportefeuille belangrijk, maar het is geen doel op zich.

5. Het consistent verslaan van de markt over langere periodes is niet mogelijk, met mogelijke uitzondering voor minder ontwikkelde markten
6. SPNG acht integraal risicomanagement van groot belang. Risicofactoren die op balansniveau geen waarde toevoegen worden niet bewust genomen of (deels) afgedekt
7. Een bewuste benchmarkselectie verbetert het risico-rendementsprofiel van de portefeuille. SPNG gaat in principe uit van breed geaccepteerde benchmarks
8. SPNG belegt alleen in beleggingsstrategieën of –producten die voldoende transparant en voor het bestuur begrijpelijk en uitlegbaar zijn
9. Elke beleggingscategorie wordt in portefeuillecontext beoordeeld op de aspecten rendement, risico, kosten en complexiteit
10. SPNG baseert zijn beleggingsportefeuille waar mogelijk op Environmental, Social and Governance (ESG)-principes

Het strategisch beleggingsbeleid van SPNG is als volgt vormgegeven:

Weging zakelijke waarden (aandelen)	30%
Weging vastrentende waarden (obligaties)	70%
Weging liquiditeiten	0%
Totaal	100%

Om het renterisico te beperken heeft het bestuur gekozen voor een renteaftdekking van 70% van de voorziening pensioenverplichtingen (inclusief nieuwe UFR). Daarnaast wordt vanuit strategisch oogpunt het valutarisico voor 100% afgedekt voor de Amerikaanse dollar, het Britse pond, de Japanse Yen en de Zwitserse frank. De overige valuta's worden bewust niet afgedekt.

Om concreet invulling te geven aan het strategisch beleggingsbeleid zijn de afspraken omtrent het portefeuillebeheer vastgelegd in de beleggingsrichtlijnen. Dit vormt de beleggingsopdracht aan de fiduciair beheerder Achmea Investment Management (Achmea IM). Een heldere beschrijving van de gewenste strategie met bijpassend beleggingsmandaat zorgt voor een eenduidige vastlegging van de beleggingsopdracht. De opdracht wordt effectief begrensd door het formuleren van begrenzings aan het beleggingsbeleid in de vorm van restricties. Op die manier sluit het risico in de portefeuille aan bij het risico dat wordt beoogd en kan integere sturing gewaarborgd worden. Het beleggingsplan en de beleggingsrichtlijnen worden jaarlijks vastgesteld door het bestuur.

Terugblik op 2016

Politieke aardverschuiving tekent 2016

2016 stond in het teken van onverwachte politieke gebeurtenissen. Eind juni verraste de Britse bevolking door met een meerderheid voor uittreding uit de Europese Unie (Brexit) te stemmen. De uitslag van het Brexit-referendum typeert de heersende onvrede onder grote delen van de bevolking en de verdeeldheid in de samenleving. Tijdens de Amerikaanse presidentsverkiezingen werd duidelijk dat de ontevredenheid niet tot Europa beperkt blijft. Tegen alle opiniepeilingen in won Donald Trump de strijd om het presidentschap van Hillary Clinton. Vervolgens stemde begin december een grote meerderheid van de Italiaanse kiezers tegen de voorgenomen constitutionele hervormingen.

De westerse economieën zijn vooralsnog bestand tegen deze politieke veranderingen, die veel onzekerheid met zich meebrengen. De economische groei in zowel de Verenigde Staten als in Europa was in 2016 gematigd positief en vrij stabiel. De verbeteringen in de economische situatie zijn onder andere zichtbaar op de arbeidsmarkt. De inflatiecijfers zijn nog laag, maar lopen langzaam op. Het herstel van de olieprijs is de belangrijkste oorzaak hiervan. Door de onrust op de financiële markten en de angst voor een wereldwijde groeivertraging in de eerste maanden van het jaar, bleef het monetaire beleid ruim.

De Europese Centrale Bank (ECB) zorgde voor extra monetaire stimulansen door de depositorente te verlagen en de Amerikaanse centrale bank (Fed) was zeer terughoudend met het verkrappen van het monetaire beleid.

Gevoerd beleid (eigen beheer)

Het bestuur heeft ervoor gekozen om de beleggingsgerelateerde onderwerpen in de commissie beleggingsbeleid te laten voorbereiden. De commissie is in 2016 zes keer bijeen geweest. De onderwerpen die gedurende 2016 in de commissie zijn behandeld en vastgesteld door het bestuur zijn de uitvoering van een ALM-studie, EMIR, gewijzigde poolstructuur per 1 april 2016 bij een aantal vermogensbeheerders, bespreken maand-, kwartaal- en risicorapportages, rente- en valutahedge evaluatie, monitoring en evaluatie van de beleggingsfondsen/managers, herijken van de beleggingsbeginselen en beleggingsplan 2017.

Investment beliefs

In het voorjaar van 2016 zijn de investment beliefs van SPNG aangescherpt. In de bestuursvergadering van 26 april 2016 zijn de gewijzigde investment beliefs vastgesteld.

Rebalancing

In het voorjaar van 2016 is de omvang van de rebalancing afgewogen tegen de ontwikkelingen op de financiële markt en de financiële situatie van het pensioenfonds. Het marktsentiment van de financiële markten vormde op dat moment geen beperking om de rebalancing conform mandaat uit te voeren.

ALM studie

Het pensioenfonds heeft in de zomer Syntrus Achmea opdracht gegeven om een ALM studie te voltooien. Het doel hiervan was het optimaliseren van het huidige beleggingsbeleid binnen de vastgestelde ambitie en risicohouding. Er werd onder meer stilgestaan bij het verschil tussen een dynamische rentehedge of een statische rentehedge (70%), zoals thans het geval is, waarbij is besloten om het huidige beleid voort te zetten. Uit de resultaten van de ALM-studie kwam naar voren dat het huidige strategische beleggingsbeleid niet verfijnd hoeft te worden. Wel kwam als actiepunt naar voren om de mogelijkheden te onderzoeken naar meer exposure naar beleggingscategorieën met een hoger verwacht rendement, zoals hypotheek en schulden uit opkomende landen.

Portefeuille-inrichting beleggingscategorieën Investment Grade euro obligaties, EMD, Grondstoffen

De portefeuille-inrichting van een aantal beleggingscategorieën zoals Investment Grade euro obligaties, Obligaties Opkomende Markten en Grondstoffen is aangescherpt. Het pensioenfonds heeft de portefeuille in deze categorieën per 1 april omgezet naar nieuwe Achmea IM-fondsen.

Evaluatie beleggingsbeleid

Op jaarbasis worden diverse onderdelen van het beleggingsbeleid geëvalueerd. In 2016 heeft het pensioenfonds onder andere de renteafdekking, de vermogensbeheerders en beleggingscategorieën geëvalueerd.

Invoering EMIR

Afgelopen jaar is ook de nieuwe Europese EMIR-wetgeving ingevoerd met betrekking tot renteswaps. Voor SPNG had dit slechts indirecte gevolgen omdat het fonds voor het afdekken van renterisico gebruik maakt van het Achmea IM Collectief Liability Overlay Fonds (CLOF). SPNG was per einde 2016 geheel voorbereid op de invoering van Central Clearing.

Brexit

Het pensioenfonds heeft het afgelopen jaar stilgestaan bij de consequenties van een Brexit en de impact daarvan op de portefeuille. Gedurende het jaar heeft het pensioenfonds de ontwikkelingen nauwlettend gevolgd. Het pensioenfonds heeft mogelijke portefeuillewijzigingen n.a.v. de Brexit geanalyseerd.

Resultaat

Totaal

Er kan worden geconcludeerd dat 2016 een volatiel beleggingsjaar is geweest met een totaalrendement van 5,88% (2015: 1,58%).

Verzekerd deel

Met het deel van de beleggingsportefeuille bij Nationale-Nederlanden (ING) werd met een rendement van 4,22% (na kosten) een onder-performance behaald van 0,83% ten opzichte van de overeengekomen benchmark. Bij Aegon werd met een rendement van 6,00% (na kosten) een out-performance van 0,51% behaald ten opzichte van de overeengekomen benchmark. Het procentuele rendement is berekend ten opzichte van de gemiddelde marktwaarde van de beleggingsdepots.

Eigen beheer

Met het deel van de beleggingsportefeuille eigen beheer werd een rendement behaald van bruto 12,46% en netto 11,83%. Per saldo een netto onder-performance van 0,77% ten opzichte van de benchmark. Het getoonde rendement is inclusief de resultaten op de rentehedge (29,11%) en de valutahedge (-/- 0,75%). Exclusief deze resultaten was sprake van een bruto resultaat van 8,57%. Het positieve resultaat op de rentehedge werd, ondanks een stijging van de marktrente aan het eind van het jaar, veroorzaakt door een in aanvang sterk dalende marktrente, waardoor over het gehele jaar sprake was van een daling. Het negatieve resultaat op de valutahedge werd veroorzaakt door een verzwakking van de euro ten opzichte van de afgedekte valuta's (Amerikaanse dollar, Japanse yen en Zwitserse frank), behoudens het Britse pond.

Samenstelling beleggingsportefeuille

Bij de beleggingsportefeuilles wordt onderscheid gemaakt naar de volgende deelportefeuilles:

- Nationale-Nederlanden (ING): verzekerde pensioenen bij NN opgebouwd tot en met 2012.
- Aegon: verzekerde pensioenen bij Aegon opgebouwd tot en met 2012.
- Achmea IM: eigen beheer pensioen opgebouwd en opgebouwd vanaf 1 januari 2013.

De in deze paragraaf omschreven beleggingsportefeuilles bij de verzekeraars zijn exclusief de leningen in verband met inbreng reserve en voorschotleningen. Deze leningen belopen eind 2016 in totaal € 44,0 miljoen (2015: € 45,7 miljoen). De nominale waarde van de annuïtair in te brengen reserve is € 31,6 miljoen.

Performance Nationale Nederlanden (verzekerd deel)

Beleggingscategorie (bedragen in duizenden euro)	mandaat strategisch	weging/ eind 2016	markt- waarde	Performance portefeuille	Performance benchmark
Vastrentende waarden	76,75%	75,66%	€ 261.941	3,57%	3,67%
Aandelen	19,25%	20,35%	€ 70.458	6,97%	11,24%
Onroerend goed	4,00%	3,84%	€ 13.287	-0,71%	3,32%
Liquide middelen	0,00%	0,15%	€ 532		
Totaal voor kosten	100,00%	100,00%	€ 346.218	4,31%¹⁾	5,05%

1) Dit is het bruto resultaat. Na kosten is het resultaat 4,22%.

Performance Aegon (verzekerd deel)

Beleggingscategorie (bedragen in duizenden euro)	mandaat strategisch	weging/ tactisch eind 2016	markt- waarde	Performance portefeuille	Performance benchmark
SAF Fixed Income	75,00%	74,08%	€ 175.489	5,98%	4,81%
SAF Equity	25,00%	26,00%	€ 61.587	7,00%	7,84%
Liquide middelen	0,00%	-0,08%	€ -/- 198		
Totaal voor kosten	100,00%	100,00%	€ 236.878	6,26%	5,49%

Overzicht van de deelbeleggingen van SAF Fixed Income, SAF Equity en liquiditeiten:

Beleggingscategorie	feitelijke weging eind 2015	rendement SAF ¹⁾	rendement benchmark
- Staatsobligaties	16,08%	4,03%	4,04%
- Credits	22,57%	5,17%	4,73%
- Hypotheken	19,97%	9,10%	4,33%
- Asset Backed Securities	6,81%	4,05%	2,58%
- High Yield	3,81%	12,67%	12,60%
- Emerging Market Debt	4,10%	9,17%	8,33%
- Tactical interest rate overlay	0,73%	4,32%	4,59%
- Aandelen	12,85%	8,75%	8,86%
- Vastgoed	4,95%	4,96%	6,86%
- Grondstoffen	1,56%	12,14%	9,43%
- Hedge Funds	2,77%	-/-2,15%	2,78%
- Private Equity	2,96%	9,62%	11,09%
- Global TAA + Pool	0,91%	-/-1,85%	-/-0,33%
- Liquiditeiten	-/-0,07%	0,00%	0,00%
Totaal	100,00%	6,26% ¹⁾	5,49%

1) Dit betreft het rendement voor kosten, na kosten is het rendement (totaal) 6,00%.

De totale benchmark is (gewogen) samengesteld uit de benchmarks van de onderliggende beleggingsfondsen.

Performance Achmea IM (eigen beheer deel)

De samenstelling van de "eigen beheer" beleggingsportefeuille is weergegeven in onderstaande tabel:

Beleggingscategorie (bedragen in duizenden euro)	Mandaat strategisch	Weging/ tactisch eind 2016	Markt- waarde	Performance portefeuille	Performance benchmark
Vastrentende waarden					
- Investment Grade	55,00%	53,72%	28.208	3,66%	3,57%
- High Yield	7,50%	7,93%	7.798	12,36%	15,13%
- Opkomende markten	7,50%	2,97%	2.920	7,58%	8,32%
Aandelen					
- Wereld	25,00%	28,25%	27.771	14,36%	14,51%
- Opkomende markten	5,00%	5,68%	5.585	11,18%	10,73%
Liquiditeiten	0,00%	1,45%	1.427	-/-0,24%	-/-0,26%
Totaal voor kosten	100,00%	100,00%	73.709	8,57%	8,75%
Liability Overlay Fund (LOF)			24.602	29,11%	29,13%
Totaal assets inclusief LOF			98.311	13,22%	13,35%
Bijdrage valuta overlay			-/-201	-/-0,75%	
Totaal¹⁾			98.111	12,46%	

Toelichting op resultaat 2016 (eigen beheer)

Afdekking renterisico

Het renterisico is een groot risico in de pensioenbalans. Het pensioenfonds beheerst dit risico door te beleggen in Vastrentende Waarden en het Collectief Liability Overlay Fonds (CLOF). De 30-jaars swaprente daalde in 2016 van 1,61% naar 1,24%: een daling van 0,37%. De daling over het gehele jaar bleef hiermee beperkt ondanks grotere fluctuaties gedurende het jaar. Tot en met augustus daalde de 30-jaars swaprente flink en bereikte het dieptepunt van 2016 met 0,71%. De neerwaarts bijgestelde groeiverwachting aan het begin van het jaar, de Brexit en het ruime monetaire beleid waren belangrijke redenen voor deze daling. De stijging in de tweede helft van 2016 werd veroorzaakt door de toegenomen groei- en inflatieverwachtingen.

Afdekking valutarisico

In 2016 verzwakte de euro ten opzichte van de afgedekte valuta's, behalve het Britse pond. Per saldo droeg de valuta afdekking negatief bij aan het resultaat van de portefeuille over 2016. Dit is vooral gedreven door de ontwikkeling van de Amerikaanse dollar aangezien dit de grootste af te dekken valutapositie is

1) Dit betreft het resultaat voor kosten. Na kosten bedraagt het rendement 11,83%.

Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (MVB)

SPNG heeft het vermogensbeheer van het eigen beheer deel uitbesteed aan Achmea Investment Management B.V. (Achmea IM). Achmea IM geeft als fiduciair manager van SPNG op onderstaande wijze invulling aan verantwoord beleggen.

Verantwoord beleggen en corporate governance

SPNG vindt het belangrijk invulling te geven aan verantwoord beleggen en doet dit middels het verantwoord beleggen beleid dat van toepassing is op de Achmea IM Beleggingsfondsen. Als uitgangspunt voor het beleid worden de principes van de Global Compact van de Verenigde Naties gehanteerd. Deze tien principes zijn gerelateerd aan de mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anti-corruptie en vinden hun oorsprong in internationaal breed geaccepteerde verdragen zoals de Universele Verklaring inzake de Rechten van de Mens en de conventies van de International Labour Organisation.

Het verantwoord beleggen beleid voor de beleggingsfondsen van Achmea IM bestaat uit uitsluiten van ondernemingen en landen, het aangaan van de dialoog (engagement) met ondernemingen, het uitoefenen van invloed via stemrechten en het integreren van duurzaamheidsinformatie (ESG-informatie) in het beleggingsproces (ESG-integratie).

Uitsluiten van controversiële wapens

Onder controversiële wapens worden wapens verstaan die bij gebruik (1) onevenredig veel leed en slachtoffers veroorzaken, (2) geen onderscheid maken tussen burgers en militaire doelen en (3) ook na afloop van het conflict slachtoffers maken en de maatschappij ontwrichten. In de praktijk gaat het om bedrijven die nucleaire- biologische - of chemische wapens, anti-persoonsmijnen of clusterbommen produceren. Per ultimo 2016 zijn 51 ondernemingsentiteiten geïdentificeerd als producenten van controversiële wapens, waardoor zij uit de verschillende beleggingsuniversums van de beleggingspools zijn verwijderd. Dit uitsluitingsbeleid is toepasbaar op de aandelen- en vastrentende waarden fondsen die zijn ingericht met discretionaire mandaten. Het zijn de volgende fondsen in de portefeuille van SPNG:

- Achmea IM Wereldwijd High Yield Fonds
- Achmea IM Euro Investment Grade Credits Fonds
- Achmea IM EMU Staatsobligaties Fonds
- Achmea IM Liquiditeiten Fonds

Op de overige fondsen is het eigen beleid niet toepasbaar vanwege de aard van de beleggingscategorie of omdat het een fonds-van-fondsen betreft waarbij de uitvoerder een eigen beleid toepast.

Uitsluiten van ondernemingen die internationale normen schenden

Achmea IM sluit ondernemingen uit die op structurele wijze internationale normen op het vlak van mensenrechten, arbeidsnormen, milieu of corruptie schenden. Deze normen zijn breed geaccepteerd en verankerd in het VN Global Compact. Indien een schending van structurele aard is en dialoog (engagement) met de onderneming niet tot de gewenste verbeteringen leidt, kan Achmea IM overgaan tot het uitsluiten van de onderneming. In dat geval zullen eventueel aanwezige belangen in de onderneming worden verkocht. Dit uitsluitingsbeleid is van toepassing op dezelfde lijst van beleggingsfondsen als hierboven. Per ultimo 2016 zijn 13 ondernemingen uitgesloten van de verschillende beleggingsuniversums op basis van structurele schendingen van internationale normen.

Uitsluiten van landen

In het Vastrentende Waarden Fonds en het EMU Staatsobligaties Fonds wordt belegd in staatsobligaties. Een aantal landen is op voorhand uitgesloten van beleggingen. Het betreft landen waartegen de Europese Unie en/of de Verenigde Naties sancties heeft afgekondigd. Deze sanctie maatregelen zijn opgelegd naar aanleiding van schendingen van het internationale recht of mensenrechten. De lijst bevat per ultimo 2016 elf landen.

Integratie van duurzaamheidsinformatie in het beleggingsproces (ESG-integratie)

Achmea IM is sinds 2007 een ondertekenaar van de Principles for Responsible Investing. Voor de intern beheerde beleggingsfondsen integreert Achmea IM Ecologische, Sociale en Goed bestuur factoren (ESG factoren) in het beleggingsproces. Dit doet zij voor SPNG voor de bedrijfsobligaties en staatsobligaties beleggingen. Hierbij maakt Achmea IM onder andere gebruik van ESG-gegevens van MSCI ESG.

Reikwijdte MVB Beleid

Onderstaand overzicht geeft aan welke MVB-instrumenten van toepassing zijn geweest in 2016 op de Achmea IM beleggingsfondsen waarin SPNG participeert.

Beleggingsfonds	Stemmen	Dialogo	ESG-integratie	Uitsluiten Controversiële wapens	Uitsluiten Schenders Global Compact	Uitsluiten Landen
Achmea IM Wereldwijd High Yield Fonds	N/A	-	-	✓	✓	N/A
Achmea IM Euro Investment Grade Credits Fonds	N/A	-	✓	✓	✓	N/A
Achmea IM EMU Staatsobligaties Fonds	N/A	N/A	✓	N/A	N/A	✓
Achmea IM Liquiditeiten Fonds	N/A	N/A	N/A	✓	✓	N/A

Overige beleggingen van SPNG

Naast de Achmea fondsen belegt SPNG in aandelen via het BlackRock MSCI World Index Fund B. Dit is een zogenaamd passief beleggingsfonds dat de MSCI Index volgt. De reden dat SPNG in dit fonds belegt is erin gelegen dat hiermee tegen lage kosten breed zeer gespreid belegd kan worden. BlackRock past een ondernemingsbreed MVB-beleid toe dat minder strikt is dan het Achmea MVB. Binnen het MVB-beleid stelt BlackRock dat het de MVB-instrumenten van stemmen en dialoog (engagement) toepast. Uit het jaarverslag van BlackRock volgt dat het voeren van een dialoog nadrukkelijk bestaat uit governance gerelateerde zaken zoals benoeming van een bestuurder en fusies en overnames (86%). Milieu (6%) en sociale problematiek (7%) spelen een veel mindere rol in de dialoog. Verder sluit BlackRock geen controversiële wapenproducenten uit, noch schenders van internationale principes op het vlak van mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en corruptie.

Ten aanzien van Emerging Markets Debt belegt SPNG in het Pictet Hard Currency EMD beleggingsfonds van Pictet Asset Management. Naast de wettelijke eisen die door de Amerikaanse en Europese overheden worden gesteld, hanteert Pictet geen specifiek landen uitsluitingsbeleid.

Vooruitblik 2017

Leidende indicatoren, zoals de inkoopmanagersindices, wijzen op een aanhoudend groeimomentum in 2017. Dit geldt zowel voor de Verenigde Staten als voor de eurozone. In de Verenigde Staten kan de economie nog een positieve impuls krijgen van de aangekondigde stimuleringsplannen van de nieuwe president Donald Trump. Via lagere belastingen, plannen voor grootschalige infrastructuurprojecten en deregulering wil hij de economie stimuleren. Deze plannen gecombineerd met de lage Amerikaanse werkloosheid zetten ook opwaartse druk op de inflatie. In de eurozone is de inflatiedruk lager, al is de deflatie-angst weggeëbd.

In de Verenigde Staten vindt nu langzaam een draai plaats van monetaire stimulansen richting begrotingsimpulsen. Dit neemt niet weg dat het monetaire beleid belangrijk blijft voor het reilen en zeilen van de economie en financiële markten. Zeker nu de divergentie tussen de belangrijkste centrale banken toeneemt. De Fed streeft een krappere monetaire beleid na en is bezig de beleidsrente stapsgewijs te verhogen. Voor 2017 worden circa drie rentestappen van 25 basispunten verwacht. De ECB is echter nog lang niet zo ver om het monetaire gaspedaal los te laten. Momenteel koopt de ECB voor € 80 miljard aan obligaties per maand op. Dit opkoopprogramma loopt minimaal door tot en met december 2017. Vanaf april 2017 zal het opkoopbedrag wel verlaagd worden naar € 60 miljard per maand. De ECB zal ook nauwgezet de politieke ontwikkelingen volgen en indien nodig ingrijpen om markten te kalmeren. Van een renteverhoging door de ECB zal in 2017 nog geen sprake zijn.

De risico's in 2017 zijn vooral politiek van aard. In 2016 werd dit al duidelijk met het Brexit-referendum, de onverwachte verkiezingswinst van Trump en de 'nee'-stem in het Italiaanse referendum. De nasleep van deze gebeurtenissen zal merkbaar zijn in 2017. Daarnaast zijn er verkiezingen in Nederland (maart), Frankrijk (april/mei) en Duitsland (oktober). De onvrede in de samenleving is groot waardoor niet-traditionele partijen sterk in opkomst zijn. Hoewel de kans dat een land de eurozone gaat verlaten klein lijkt, heeft het uiteenvallen van de Europese muntunie een veel grotere financiële en economische impact dan het vertrek van het Verenigd Koninkrijk uit de Europese Unie.

De verwachte rendementen voor de middellange termijn zijn in historisch perspectief laag. De verwachting is dat de rente slechts in een geleidelijk tempo zal oplopen. Gezien de hoge schuld niveaus kunnen fors hogere renteniveaus tot financiële problemen leiden met nadelige gevolgen voor de economie. Het aanhoudend extreem ruime monetaire beleid van de ECB heeft daarbij een drukkend effect op de renteniveaus. Het verwachte rendement voor veilige obligaties blijft zeer laag. Het verwachte rendement voor de risicovollere beleggingen is hoger, maar is vanuit een langetermijnperspectief gezien ook vrij mager. De meeste risico-opslagen bevinden zich rond historisch gemiddelde niveaus.

Politieke events zijn vandaag de dag niet te voorspellen, zoals in 2016 wel bleek. Ook is de uitwerking op de financiële markten vaak verrassend. Europa oogt kwetsbaar, mede door de politieke risico's en de nog steeds fragiele financiële sector. Vanwege de lastig te voorspellen uitkomsten en de aanhoudende risico's, streeft SPNG naar een goed gespreide portefeuille waar op basis van waardering accenten worden aangebracht voor de middellange termijn. Vanuit waarderingsoogpunt gaat de voorkeur momenteel uit naar beleggingen uit opkomende markten.

Actuariële analyse resultaat

Analyse van het resultaat

Het totale resultaat van € -3.008 wordt gesplitst in een resultaat ten bate of laste van het vermogen voor risico fonds (Eigen beheer) en een resultaat ten bate of lasten van het eigen vermogen garantiecontract (Verzekerd deel). Dit leidt tot de volgende splitsing van het resultaat van 2016.

	Eigen beheer	Verzekerd deel	Totaal
Beleggingsopbrengsten	-4.846	4.121	-725
Premie	972	-19	953
Waardeoverdrachten	-214	-104	-318
Kosten	0	-52	-52
Uitkeringen	45	109	154
Sterfte	46	0	46
Arbeidsongeschiktheid	-94	0	-94
Mutaties	4	0	4
Toeslagverlening	-5	0	-5
Overige mutaties TV	-1.669	-2.878	-4.547
Andere oorzaken	11	1.565	1.576
Totaal	-5.750	2.742	-3.008

Eigen beheer

Het negatieve resultaat in het eigen beheer deel wordt met name veroorzaakt door de beleggingsopbrengsten, de premie en de overige mutatie TV (technische voorzieningen). Het beleggingsresultaat is negatief omdat het directe en indirecte rendement op de beleggingen lager was dan de benodigde interesttoevoeging aan de technische voorzieningen en de wijziging van de technische voorziening die volgt uit de wijziging van de rentetermijnstructuur. De premie 2016 heeft positief bijgedragen aan het resultaat. De overige mutaties TV zijn veroorzaakt door de wijziging van de sterftegrondslagen door de overgang naar de meest recente sterftetafel en aanpassing van de ervaringssterfte.

Verzekerd deel

Het positieve resultaat in het verzekerd deel wordt met name veroorzaakt door de beleggingsopbrengsten, de overige mutatie TV en andere oorzaken. De positieve beleggingsopbrengsten zijn veroorzaakt door de uitgekeerde overrente uit de garantiecontracten bij Aegon. Het negatieve resultaat bij de overige mutaties TV wordt veroorzaakt door de wijziging van de Additionele kostenvoorziening Verzekerd deel. Het positieve resultaat door andere oorzaken heeft betrekking op de technische winstdeling uit de garantiecontracten.

Voor een nadere onderbouwing van de analyse wordt verwezen naar het actuariële rapport 2016.

Verzekerdenbestand

Het verloop van de deelnemers in het boekjaar:

	Actieve deelnemers	Gewezen deelnemers	Pensioen- gerechtigden	Totaal
Stand per 31 december 2015	5.326	20.184	5.267	30.777
Mutaties door:				
Nieuwe toetredingen	1.125	0	0	1.125
Ontslag met premievrije aanspraak	-963	963	0	0
Waardeoverdracht	0	-23	0	-23
Ingang pensioen	-36	-432	235	-233
Overlijden	-12	-67	-236	-315
Afkoop	0	-213	-298	-511
Andere oorzaken	9	-168	550	391
Mutaties per saldo	123	60	251	434
Stand per 31 december 2016	5.449	20.244	5.518	31.211

Specificatie pensioengerechtigden

	2016	2015
Ouderdompensioen	4.201	3.982
Partnerpensioen	1.242	1.205
Wezenpensioen	75	80
Totaal	5.518	5.267

Onder de actieve deelnemers zijn 233 deelnemers opgenomen met (gedeeltelijke) premievrijstelling in verband met arbeidsongeschiktheid.

Uitvoeringskosten

	2016*	2015*
Pensioenbeheer (pensioenuitvoeringskosten in euro per deelnemer)	€ 155	€ 157
Vermogensbeheer:		
Kosten in % van het gemiddeld belegd vermogen	0,223%	0,168%
Transactiekosten in % van het gemiddeld belegd vermogen	0,046%	0,046%
Kosten van het pensioenbeheer bestaan uit:		
Bestuurs- en administratiekosten	€ 1.430	€ 1.344
Advieskosten	€ 173	€ 217
Toezichtkosten	€ 98	€ 99
Totaal	€ 1.701	€ 1.660

* Bedragen zijn inclusief BTW

Om de kosten per deelnemer te berekenen is conform de aanbeveling van de Pensioenfederatie het aantal deelnemers gedefinieerd als de som van het aantal actieve deelnemers en pensioengerechtigden. Gewezen deelnemers tellen dus niet mee in deze berekening. De in de jaarrekening verantwoorde pensioenuitvoeringskosten 2016 zijn € 49 hoger dan hierboven gepresenteerd. Het verschil wordt verklaard door € 21 beleggingskosten en € 28 vrijval excasso eigen beheer die in de berekening van de kosten per deelnemer niet zijn meegenomen.

Kosten pensioenbeheer

De pensioenuitvoeringskosten zijn in 2016 in totaal met € 41 gestegen en per deelnemer licht gedaald ten opzichte van 2015. De daling van de kosten per deelnemer wordt veroorzaakt doordat het aantal actieve deelnemers en pensioengerechtigden in 2016 gestegen is van 10.593 naar 10.967. Ten opzichte van voorgaand jaar stegen de administratiekosten (ca € 156) en daalden de bestuurs- en secretariaatskosten (ca € 70) en de advies- en toezichtkosten (ca € 45). In 2015 waren de bestuurs- en advieskosten relatief hoog vanwege de voorgenomen fusie met Bpf Vlakglas. De hogere administratiekosten in 2016 worden veroorzaakt door de éénmalige kosten in verband met overgang naar het configuratiemodel, de aanpassingen in het kader van het nFTK en de afronding van diverse projecten om de administratie met betrekking tot het verleden op te schonen.

Kosten vermogensbeheer ¹⁾

De kosten van het vermogensbeheer kunnen in twee categorieën worden onderscheiden:

- De eerste categorie betreft de kosten zoals die in de jaarrekening zijn verwerkt, waaronder de beheervergoeding van de vermogensbeheerder(s), het bewaarloon, kosten van ondersteuning bij het vermogensbeheer, kosten accountant betreffende het vermogensbeheer en kosten met betrekking tot de beleggingsadministratie.
- De tweede categorie betreft kosten die rechtstreeks ten laste van het beleggingsrendement zijn gebracht. Deze kosten zijn dus niet inbegrepen in de kosten van de vermogensbeheerder(s) zoals opgenomen in de jaarrekening.

Daarnaast worden er nog transactiekosten en aan- en verkoopkosten gemaakt.

1) De herziene Aanbevelingen uitvoeringskosten van de Pensioenfederatie adviseren deze kosten ook in relatie te bekijken tot: a de gekozen beleggingsmix en de bijbehorende benchmarkkosten; b het rendement over een langere termijn, ook in relatie tot het bijbehorende benchmark rendement.

De beleggingskosten voor de depots bij de verzekeraars stegen in 2016 van 0,165% naar 0,195%. Deze verhoging wordt veroorzaakt doordat de toegerekende kosten van derden in de AEGON depots stegen en er een vergoeding vermogensbeheer over het vrije vermogen aangehouden bij Nationale-Nederlanden is betaald. Op het eigen beheer depot stegen de kosten 2016 van 0,715% naar 0,764%, welke stijging volledig te wijten is aan de stijging van de fiduciaire fee.

Governance

Bestuur

Het bestuur heeft in 2016 tienmaal vergaderd. De belangrijkste onderwerpen die in de bestuursvergaderingen aan de orde kwamen, zijn:

- De financiële positie van SPNG, met in het bijzonder de scheiding tussen het verzekerde deel en het eigen beheer deel.
- Het communicatiebeleid en in het bijzonder de invoering van het Pensioen-1-2-3.
- De evaluatie van de eind 2015 afgebroken voorgenomen fusie met Bpf Vlakglas.
- Het verzekeringscontract met Aegon en Nationale-Nederlanden.
- De missie, visie en strategie in samenhang met de toekomst van SPNG.
- De herijking van de investment beliefs en het strategisch beleggingsbeleid inclusief ALM-studie.
- Het pensioenbeleid waaronder het toeslagbeleid en de uitbreiding van de pensioenregeling met de CDC-keuzevariant.
- Het aanscherpen van het risicomanagement.
- Het aanpassen en vaststellen van fondsdocumenten waaronder het beleggingsplan 2017, het pensioen- en –uitvoeringsreglement 2013 en de haalbaarheidstoets.

Het bestuur heeft in het verslagjaar vijf keer met de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan overlegd.

De belangrijkste gespreksonderwerpen waren de jaarrekening 2015, de premie 2017, de nadere duiding in de scheiding tussen het verzekerde deel en het eigen beheer deel, de veranderingen in de pensioenregeling 2013 (toeslagbeleid en toevoegen CDC-keuzemogelijkheid), de toekomst van SPNG en de uitkomsten van de haalbaarheidstoets.

Fondsdocumenten

In het verslagjaar zijn de volgende fondsdocumenten gewijzigd.

Pensioenreglement

De belangrijkste wijzigingen in de pensioenregeling 2013 ingaande per 1 januari 2016 betroffen de verlaging van het standaard opbouwpercentage van 1,70% naar 1,50%, de afschaffing van de doorsneepremie voor vrijwillig aangesloten ondernemingen en de overgang naar maandelijkse premiebetaling. Hierover heeft in 2015 besluitvorming plaatsgevonden.

Gedurende 2016 heeft het bestuur de volgende wijzigingen in pensioenreglement 2013 aangebracht. Het toeslagbeleid eigen beheer van actieven en inactieven is geharmoniseerd door de toeslag op de opgebouwde pensioenen van de actieve deelnemers in het vervolg ook te baseren op de stijging van de prijsindexcijfers (was loonindex). Deze wijziging is meegenomen in de uitkomsten van de aanvangshaalbaarheidstoets die in mei 2016 is uitgevoerd. Uit de berekeningen kwam naar voren dat de pensioenresultaten bij wel of niet harmoniseren nauwelijks van elkaar afwijken. Verder heeft het bestuur na een zorgvuldige procedure besloten om per 1 januari 2017 een CDC-keuzevariant aan de pensioenregeling toe te voegen. Met het toevoegen van de CDC-keuzevariant komt het bestuur tegemoet aan de wens van werkgevers om de ontwikkeling van de hoogte van de pensioenpremie beter te beheersen.

Een actuele versie van het pensioenreglement is beschikbaar op de website van SPNG.

Uitvoeringsreglement

Het uitvoeringsreglement is aangepast aan de veranderingen in het pensioenreglement voor zover daar noodzaak toe was. Verder is het uitvoeringsreglement in lijn gebracht met de gewijzigde werkgeversprocedure. Het betreft hier de procedure voor door SPNG in rekening te brengen boetes wegens te late of onjuiste aanlevering van de benodigde gegevens en de hoogte van de in rekening te brengen wettelijke rente. Het betreft na aanpassing de wettelijke rente voor consumententransacties (deze is fors lager dan voor handelstransacties). Een actuele versie van het uitvoeringsreglement is beschikbaar op de website van SPNG.

De statuten, de verplichtstellingsbeschikking en de Abtn zijn in het verslagjaar niet gewijzigd.

Evenwichtige belangenafweging

SPNG voert als beleid dat het verzekerd deel en het eigen beheer deel niet delen in elkaars opwaartse en neerwaartse risico's. De zekerheid waarmee de pensioenen worden uitgekeerd en mogelijke toeslagen worden verleend verschillen zo wezenlijk van elkaar dat het bestuur het niet evenwichtig vindt voor de deelnemers van beide afzonderlijke delen om de delen samen te voegen. Vandaar dat de vermogens en pensioenen separaat worden geadministreerd.

Gedurende het verslagjaar zijn er geen beleidswijzigingen in het verzekerd deel geweest.

In het eigen beheer deel is het toeslagbeleid gewijzigd. De toeslagmaatstaf is voor de actieven en inactieven geharmoniseerd waardoor beide groepen op gelijke wijze delen in mogelijk te verlenen toeslagen. De impact van deze harmonisatie is overigens beperkt en heeft alleen betrekking op het eigen beheer deel. Verder is de premiesystematiek voor het vaststellen van de feitelijke premie gewijzigd. De impact hiervan is elders in het bestuursverslag beschreven.

Geschiktheid en evaluatie

Het geschiktheidsbeleid en het opleidingsplan zijn vastgelegd in een geschiktheidsplan. Dit plan is gebaseerd op de "Handreiking geschikt pensioenfonds bestuur" van de Pensioenfederatie. Het geschiktheidsplan wordt jaarlijks besproken en zo nodig aangepast. Naast de omschrijving en toelichting op de wijze van toetsing en ontwikkeling van deskundigheid van bestuursleden bevat het geschiktheidsplan tevens:

- Het door het bestuur geformuleerde functieprofiel waaraan bestuursleden moeten voldoen.
- De eisen met betrekking tot de minimaal benodigde beschikbaarheid van bestuursleden en de wijze waarop in eventuele lacunes wordt voorzien.

In het verslagjaar hebben bestuursleden diverse relevante bijeenkomsten van onder meer De Nederlandsche Bank en de Pensioenfederatie bezocht.

Eind 2016 heeft onder leiding van een externe gespreksleider een zelfevaluatie van het functioneren van het bestuur plaatsgevonden en heeft het bestuur actiepunten opgesteld om het gezamenlijk functioneren verder te verbeteren. Tijdens deze zelfevaluatie zijn de volgende onderwerpen besproken: beschikbaarheid, kennis, diversiteit en complementariteit, functioneren bestuur, dagelijks bestuur en commissies en individuele doelstellingen. Voorafgaand aan de zelfevaluatie hebben de bestuursleden een vragenlijst ingevuld. De uitkomsten van deze vragen zijn tijdens de zelfevaluatie teruggekoppeld. Het verslag van de zelfevaluatie is gedeeld met de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan.

Diversiteit

Bij de samenstelling van het bestuur als geheel, maar ook binnen de overige fondsorganen, speelt diversiteit een rol. Diversiteit binnen de fondsorganen verbreedt de horizon en bevordert daardoor het goed functioneren van deze organen. Het bestuur probeert bij de samenstelling zoveel mogelijk rekening te houden met de diversiteit en complementariteit van bestuursleden. De werving van nieuwe bestuursleden vindt plaats aan de hand van een functieprofiel. In dit functieprofiel zijn de geschiktheidseisen en competenties opgenomen. Elke competentie moet bij tenminste één bestuurslid goed ontwikkeld zijn. Bij de invulling van vacatures wordt expliciet gekeken naar complementariteit op dit punt in het licht van de huidige samenstelling van het bestuur. Het bestuur streeft verder naar minimaal één vrouw in het bestuur en één persoon van 40 jaar of jonger. Aan dit streven wordt op dit moment niet voldaan. Bij de invulling van nieuwe vacatures wordt derhalve aan de voordragende organisaties meegegeven dat bij gelijke geschiktheid de voorkeur van het bestuur uitgaat naar een vrouw, of een persoon jonger dan 40 jaar. Bij de in 2016 ingevulde vacatures bevonden zich geen kandidaten die hieraan voldeden. Verder is binnen het bestuur gesproken over het voorstel van PensioenLAB om jongeren als trainee

bestuurslid in het pensioenfonds te laten meedraaien. Uiteindelijk is besloten om hier niet op in te gaan vanwege de specifieke situatie van SPNG en de beperkte hoeveelheid beschikbare tijd.

Beloningsbeleid

Per 1 januari 2016 is de vergoedingsregeling beperkt aangepast. Het betrof een beperkte verhoging van de kilometervergoeding. De wijzigingen zijn voorgelegd aan verantwoordingsorgaan (positief advies) en de raad van toezicht (goedkeuring). Door een aantal bestuursleden is de vraag gesteld of het vergoedingsbeleid nog marktconform is. Afgesproken is dat de bestuursleden gedurende 2016 hun bestede uren bijhouden en dat de vergoedingsregeling begin 2017 wordt herijkt. Inmiddels is besloten om de vergoedingsregeling in 2017 niet aan te passen.

Gedragcode en compliance officer

De bestuursleden en overige aan SPNG verbonden personen zijn gehouden tot het naleven van de gedragscode van SPNG. Jaarlijks dienen zij een verklaring in te vullen en in te dienen bij de compliance officer van SPNG. Verder is het onderdeel compliance en integriteit een vast agendapunt van elke bestuursvergadering. Bestuursleden en medewerkers van het secretariaat wordt gevraagd of zij iets te melden hebben inzake compliance en integriteit. Naast de (af-)melding van (nieuwe) bestuursfuncties bij andere pensioenfondsen hebben zich geen meldingswaardige zaken voorgedaan. In het verslagjaar heeft de compliance officer geen redenen gezien om opmerkingen te maken.

De gedragscode is in het verslagjaar gewijzigd. De belangrijkste wijzigingen betroffen de aanpassing van de definitie van integriteitsrisico aan hetgeen in de systematische integriteit risicoanalyse (SIRA) is gesteld. Inzake het accepteren van uitnodigingen is toegevoegd dat het uitnodigingen in de rol van bestuurslid van SPNG betreft. Verder is toegevoegd dat voor het bijwonen van kosteloze vakinhoudelijke buitenlandse seminars vooraf goedkeuring benodigd is van de compliance officer, van dergelijke seminars in Nederland is een melding vooraf aan de compliance officer voldoende.

De heer G. Aldershof (directeur NVG) is aangesteld als compliance officer. De compliance officer is onder meer belast met de controle op de naleving van de gedragscode. Gedurende 2016 heeft discussie plaatsgevonden over de interne invulling van de rol van compliance officer. Na het doornemen van verschillende offertes was het bestuur niet overtuigd van de toegevoegde waarde van een externe partij op het gebied van compliance in relatie tot de kosten. Wel achtte men het raadzaam een tweede compliance officer te benoemen, die in gevallen dat zich een issue voordoet binnen het bestuur, de rol van compliance officer overneemt van de secretaris. Afgesproken is dat de voorzitter van SPNG optreedt als compliance officer bij knellende situaties.

Wet- en regelgeving

In 2016 zijn aan het pensioenfonds geen dwangsommen of boetes opgelegd. Er zijn door de toezichthouders De Nederlandsche Bank N.V. en de Stichting Autoriteit Financiële Markten (AFM) geen aanwijzingen aan het fonds gegeven, noch is een bewindvoerder aangesteld of is bevoegdheidsuitoefening van organen van het fonds gebonden aan toestemming van de toezichthouder.

In mei 2016 heeft SPNG zijn medewerking verleend aan een informatieverzoek van de AFM en DNB inzake het onderzoek naar de financiële opzet en informatie. De resultaten van dit onderzoek werden eind 2016 aan SPNG teruggekoppeld. De AFM gaf bij deze terugkoppeling aan dat SPNG in zijn UPO nog duidelijker moet communiceren over in de toekomst te verwachten toeslagen dan wel kortingen. Dit punt is meegenomen in de nieuwe UPO opzet van 2017.

Code pensioenfondsen

Bij verantwoording over de naleving van de Code pensioenfondsen geldt het principe 'pas toe of leg uit'. Afwijking van de norm is mogelijk als daar een goede reden voor is.

De Code pensioenfondsen is per 1 maart 2016 gewijzigd. In norm 41 is de Ombudsman Pensioenen als alternatief opgenomen voor de interne klachten- en geschillenprocedure. Hiermee wordt in beginsel geregeld dat alle deelnemers, gewezen deelnemers, nabestaanden en gepensioneerden een klacht of geschil over de uitvoering van de pensioenregeling bij een pensioenfonds kunnen voorleggen aan de Ombudsman Pensioenen. Deze wijziging heeft geen gevolgen, omdat SPNG de Ombudsman al had opgenomen in het reglement klachten- en geschillenprocedure.

Normen uit de Code pensioenfondsen waarvan door SPNG is afgeweken in 2016

Onderstaand volgt een toelichting op de normen die (nog) niet volledig worden nageleefd:

- Code 45: de rol van het verantwoordingsorgaan (vo) bij de benoeming en ontslag van leden van de raad van toezicht wijkt formeel af van de bepalingen uit de code. Het vo heeft een adviserende rol. Om pragmatische redenen is hiertoe besloten. Als sprake zou zijn van een bindende voordracht door het vo, dan zou het vo zelf kandidaten voor de raad van toezicht moeten werven. Het vo heeft echter aan het secretariaat gevraagd de wervingsprocedure uit te voeren. Aangaande het ontslag van de leden van de raad van toezicht is gekozen om de term “bindend” te laten vervallen, anders is namelijk geen sprake van een advies. Het vo van SPNG heeft ingestemd met deze afwijkingen. DNB heeft geen opmerkingen gemaakt over de afwijkingen
- Code 59: Strikt gesproken heeft niet ieder bestuurslid evenveel stemrecht. De drie leden namens de deelnemers hebben stemrecht voor twee leden, terwijl alle andere bestuursleden stemrecht voor 1 lid hebben. Voor deze constructie is gekozen om het aantal bestuursleden zo laag mogelijk te houden en toch de drie werknemersverenigingen vertegenwoordigd te laten zijn in het bestuur. Deze afwijking is indertijd door DNB opgemerkt naar aanleiding van de ingestuurde concept statuten. DNB heeft destijds om een nadere toelichting van het bestuur gevraagd. Die nadere toelichting was voor DNB afdoende. Ook het vo is akkoord met deze afwijking.
- Code 67: in het bestuur, noch het verantwoordingsorgaan zijn vrouwen vertegenwoordigd. In de benoeming van nieuwe leden in de organen wordt hier rekening mee gehouden.
- Code 68: het bestuur en het verantwoordingsorgaan kennen geen leden onder de 40 jaar. In de benoeming van nieuwe leden in de organen wordt hier rekening mee gehouden.

Klachten en geschillen

SPNG heeft een reglement klachten- en geschillenprocedure. Deze is terug te vinden op de website van SPNG. Klachten kunnen worden ingediend bij de administrateur (AZL N.V.) en geschillen kunnen worden voorgelegd aan een geschillencommissie. Er wordt onderscheid gemaakt tussen klachten en geschillen. Klachten betreffen de uitvoering van de pensioenregeling. Geschillen gaan over de interpretatie van regelingen en afspraken.

In 2016 is één klacht ingediend bij het pensioenfonds. De klacht betrof een uitgaande waardeoverdracht die buiten de wettelijke termijn was ingediend. Conform beleid heeft SPNG hier geen medewerking aan verleend, wat tot een klacht van de deelnemer in kwestie leidde. Er waren in 2016 geen geschillen.

Het secretariaat van SPNG en AZL hebben regelmatig contact met de aangesloten werkgevers, de deelnemers en pensioengerechtigden. De vragen en opmerkingen van aangesloten werkgevers gingen in het algemeen over de ontvangen premienota's (met name afrekennota juli 2016), het doorgeven van (terugwerkende kracht) mutaties via de werkgeversportal en de directeursverklaringen. De vragen van de deelnemers hadden vooral betrekking op pensioeningang en flexibiliseringsmogelijkheden, de uitbetalingsdata, vragen met betrekking tot echtscheiding en mogelijkheden tot afkoop.

Uitbestedingsbeleid

Vanuit de historie als verzekerd fonds zijn de bedrijfsactiviteiten voor het overgrote deel uitbesteed aan derden. Met de overgang naar eigen beheer in 2013 is de pensioenadministratie overgegaan naar een andere pensioenuitvoerder (AZL N.V.) en is een nieuwe vermogensbeheerder aangetrokken voor het beheer van de eigen beheer gelden. Vanaf die tijd is de rol van het secretariaat als ondersteuner van het bestuur versterkt om meer grip op de partijen te hebben aan wie zaken zijn uitbesteed.

- De pensioenadministratie wordt uitgevoerd door een externe professionele uitvoeringsorganisatie die de werkzaamheden tegen een acceptabele prijs/kwaliteitverhouding uitvoert. Uitvoering in eigen beheer ligt, mede gezien de schaalgrootte, niet voor de hand.
- Het vermogensbeheer wordt uitgevoerd door externe professionele partijen die het beheer tegen acceptabele prijs/kwaliteitverhouding uitvoeren. Uitvoering in eigen beheer ligt, mede gezien de schaalgrootte van het fonds, niet voor de hand.
- De bestuursondersteuning wordt bij voorkeur niet uitbesteed aan de partij die de pensioenadministratie of vermogensbeheer voor het fonds uitvoert, maar door, of namens, het secretariaat uitgevoerd. Zo houdt het bestuur met het eigen secretariaat “countervailing power” tegenover de belangrijkste uitvoerders.
- Overige activiteiten van het fonds worden uitgevoerd door het secretariaat dan wel door, met toestemming van het bestuur, in te huren derden.

Het uitbestedingsbeleid is beschreven in de Abtn. Het bestuur houdt op een zodanige wijze toezicht op de uitbestede werkzaamheden dat het bestuur de bedrijfsprocessen op een adequate wijze kan (blijven) beheersen. Daartoe wordt zij ondersteund door de bestuurlijke commissies, het secretariaat en externe adviseurs.

Voor wat betreft de controle op de pensioenadministratie en het vermogensbeheer laat het bestuur de verzekeraars, de vermogensbeheerder en de pensioenuitvoerder verantwoording afleggen door onder meer het periodiek verstrekken van rapportages en overzichten. Deze rapportages worden in de bestuurlijke commissies behandeld en indien daar aanleiding toe is in het bestuur besproken. Daarnaast stellen deze partijen jaarlijks een ISAE 3402 verklaring op. De bevindingen bij de verklaringen worden besproken in de commissie risicomanagement en teruggekoppeld aan het bestuur. Daarbij is ook getoetst in hoeverre de door de uitvoerder verrichte werkzaamheden voor SPNG wel of niet onder de reikwijdte van de ISAE 3402 vallen. Uit de analyse van de verklaringen over 2016 kwamen geen noemenswaardige issues naar voren. Een aantal verrichte werkzaamheden viel niet onder de reikwijdte van de ISAE (bijvoorbeeld uitvoeren ALM-studie), maar dat doet in de ogen van het bestuur niet af aan de beheerste bedrijfsvoering.

Daarnaast vindt één keer per twee maanden in Heerlen overleg plaats tussen het secretariaat en de medewerkers van verschillende afdelingen van AZL. Besproken worden deelnemers- en werkgeverszaken, de handhaving van de verplichtstelling, het debiteurenbeheer, eventuele klachten, geschillen of incidenten, opvolging van bestuursbesluiten en algemene zaken en ontwikkelingen inzake de pensioenuitvoering. De resultaten van deze gesprekken worden teruggekoppeld aan het (dagelijks) bestuur. Naast het tweemaandelijks overleg heeft het secretariaat op zeer regelmatige basis contact via telefoon en/of email met medewerkers van AZL over pensioenuitvoeringszaken. In algemene zin is het bestuur tevreden met de gang van zaken en deden zich geen onvolkomenheden voor op één situatie na. Tijdens testwerkzaamheden in verband met de overgang naar het Configuratiemodel kwam een onvolkomenheid in de administratie aan het licht. Het betrof een groep van 84 personen die recht hebben op een minimum pensioengrondslag van € 6.000 en die ten onrechte te weinig pensioen opbouwden. De onvolkomenheden zijn inmiddels hersteld.

Gedurende 2016 heeft het bestuur een lijst opgesteld met externe partijen aan wie zaken zijn uitbesteed en welke partij wanneer wordt geëvalueerd. Dit is opgenomen in het jaarplan 2017. Eind 2016 heeft een evaluatiegesprek plaatsgevonden met AZL inzake de pensioenuitvoering. Het was een positief kritisch gesprek waarbij werd aangegeven dat het bestuur in algemene zin tevreden is met de dienstverlening en de samenwerking. De evaluatie was het startsein voor de onderhandelingen over hernieuwing van het contract per 1 januari 2018. Verder zijn evaluatiegesprekken gevoerd met de waarmede actuaris en de accountant; deze partijen worden na het vaststellen van de jaarrekening 2016 opnieuw beoordeeld. In 2017 zal een evaluatie plaatsvinden van de dienstverlening van Achmea IM (vermogensbeheer) en het herverzekeringcontract met ZwitserLeven (herverzekering eigen beheer).

Risicomanagement

Risicoprofiel

SPNG wordt bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van het pensioenfonds is het nakomen van de pensioentoezeggingen. Voor het realiseren van deze doelstelling wordt gestreefd naar een toereikende solvabiliteit op basis van de marktwaarde van de pensioenverplichtingen. Deze paragraaf bevat een inventarisatie van de belangrijkste risico's waarmee SPNG zich geconfronteerd ziet. SPNG monitort alle risico's waar het als pensioenfonds mee te maken heeft op regelmatige basis en heeft voor dit doel een commissie risicomanagement aangesteld.

Overigens is elders in het bestuursverslag de risicohouding (ondergrenzen van verwacht pensioenresultaat) beschreven en wordt in de jaarrekening nader ingegaan op de diverse beleggingsrisico's. Het beleid en de doelstellingen van het fonds worden periodiek – onder andere – door middel van een ALM studie herijkt en daarnaast jaarlijks op hun haalbaarheid getoetst. Ook deze uitkomsten zijn elders in het bestuursverslag besproken.

Hieronder worden de voornaamste risico's en onzekerheden behandeld.

Strategie

Anders dan veel andere bedrijfstakpensioenfonds heeft SPNG vrijwillig en verplicht aangesloten ondernemingen. Ten aanzien van de vrijwillig aangesloten ondernemingen loopt SPNG het risico dat de continuïteit van het eigen beheer deel negatief wordt beïnvloed doordat zij na het aflopen van de contractduur de uitvoeringsovereenkomst niet verlengen. SPNG beheerst dit risico deels door het bieden van een attractieve pensioenregeling met een goede prijskwaliteit verhouding en kwalitatief goede dienstverlening. Dit is ook de reden waarom SPNG diverse keuzemogelijkheden in de regeling aanbiedt en vanaf 2017 de "CDC-keuzevariant" heeft ingevoerd. Het vereist tevens dat het fonds voortdurend voeling houdt met de wensen en behoeften van de achterban en de ontwikkelingen in de maatschappij. Daarom staat SPNG open voor samenwerking met andere pensioenfonds en ondernemingen om samenwerkingsvoordelen te realiseren.

Het verplichtgestelde deel van SPNG ondervindt geen directe gevolgen van de markt als het gaat om de omvang van het deelnemersbestand. Door de trend naar verduurzaming van de maatschappij en de groei in de bedrijfstak herwinning grondstoffen (recycling) groeit het aantal verplicht aangesloten ondernemingen al een aantal jaar. SPNG voldoet ruimschoots aan de wettelijke eisen om de verplichtstelling in stand te kunnen houden.

Operationele risico's

Het bestuur is van oordeel dat de uitbesteding van de pensioenadministratie en het vermogensbeheer garant staat voor een betere uitvoering van de pensioenregeling dan indien geopteerd zou zijn voor eigen beheer. Dit betekent dat het bestuur een afzonderlijk uitbestedingsbeleid heeft geformuleerd waarop elders in dit bestuursverslag wordt ingegaan. Mede dankzij de goede samenwerking met AZL kan SPNG steeds tijdig inspelen op de snel wijzigende wettelijke voorschriften in de complexe pensioenwetgeving.

Het bestuur is van oordeel dat de operationele risico's in de pensioenuitvoering beperkt zijn middels de volgende beheersingsmaatregelen: de jaarlijkse beoordeling van de ISAE 3402-verklaringen die de uitvoeringsorganisaties aanleveren, de beoordeling van de kwartaalrapportages met opvolging van acties, de jaarlijkse evaluatie van de dienstverlening en het periodieke werkoverleg tussen het secretariaat van SPNG en de uitvoeringsorganisaties.

Financiële risico's

Ten aanzien van de financiële risico's wordt onderscheid gemaakt in een verzekerd deel en een eigen beheer deel. SPNG voert als beleid dat het verzekerd deel en het eigen beheer deel niet delen in elkaars opwaartse en neerwaartse risico's. Vandaar dat de vermogens en de pensioenen gescheiden worden geadmistreerd.

In het verzekerd deel zijn de financiële risico's voor SPNG zeer beperkt, omdat de verzekeraars Nationale-Nederlanden en Aegon de levenslange uitkering van de pensioenen garanderen. Conform wettelijke voorschriften geldt voor het verzekerd deel van SPNG een vereist eigen vermogen van 1% (zie Financiële positie van SPNG). Een risico voor SPNG is dat de verzekeraars niet meer aan hun verplichtingen kunnen voldoen om de verzekerde pensioenen aan SPNG uit te keren met als gevolg dat SPNG deze pensioenen niet, of niet volledig aan de deelnemers kan uitkeren. Dit wordt het kredietrisico op de verzekeraars genoemd. SPNG beoordeeld dit kredietrisico als laag, omdat SPNG niet over informatie beschikt dat de kredietwaardigheid van Nationale-Nederlanden en/of Aegon ter discussie zou staan. Daarnaast heeft SPNG een vordering op Nationale-Nederlanden en Aegon van in totaal € 69 miljoen, die direct opeisbaar is. Deze vordering is ontstaan uit de tot en met 31 december 2016 cumulatief geboekte winstdeling in de vorm van overrente en actuariel resultaat. Uiteraard geldt voor de beoordeling van de volwaardigheid van deze vordering hetzelfde als eerder in deze alinea gesteld.

Voor het eigen beheer deel zijn de financiële risico's beschreven en behandeld in de jaarrekening. Met name wordt ingegaan op de ontwikkeling van het renterisico, het zakelijke waarden risico, het valutarisico, het kredietrisico, het concentratierisico en de ontwikkelingen met betrekking tot de levensverwachting (verzekeringstechnisch risico).

Hoewel strikt onderscheid wordt gemaakt in een verzekerd deel en een eigen beheer deel, wordt – conform wetgeving - integraal over de dekkingsgraad aan DNB gerapporteerd. De integrale dekkingsgraad bevindt zich boven de vereiste dekkingsgraad waardoor geen herstelplan bij DNB is ingediend.

Door deze integrale benadering hoeft er voor het eigen beheer deel geen herstelplan ingediend te worden, terwijl dat wel zou moeten als alleen naar de dekkingsgraad van het eigen beheer wordt gekeken.

Om inzicht te krijgen in de herstelkracht van het eigen beheer wordt jaarlijks een rekenexercitie op basis van de herstelplanmethodiek uitgevoerd. Uit de in 2016 uitgevoerde exercitie kwam naar voren dat er naar verwachting voldoende capaciteit is om tijdig te herstellen. Derhalve zijn geen aanvullende maatregelen getroffen.

De financiële positie van SPNG is niet alleen afhankelijk van de beleggingsresultaten, maar ook van de financiële en economische ontwikkeling van de aangesloten werkgevers en de concurrentiepositie van de bedrijfstakken. Het bestuur kan daarop geen directe invloed uitoefenen, maar kan wel door het hanteren van een stabiel premiebeleid en beheersing van de uitvoeringskosten bijdragen aan zo acceptabel mogelijke pensioenkosten, als onderdeel van de arbeidskosten. Elders in dit bestuursverslag wordt op de uitvoeringskosten ingegaan. Ten aanzien van de premie-incasso kan gemeld worden dat het aantal openstaande debiteuren zeer gering is.

Financiële verslaglegging

Hieronder vallen de risico's die van invloed zijn op de betrouwbaarheid van de interne en externe financiële verslaglegging. Het bestuur heeft met AZL en Achmea IM gedetailleerde werkafspraken gemaakt over de tijdige totstandkoming van het jaarverslag en de betrokkenheid daarbij van diverse partijen. De waarderingsmethoden en –grondslagen die voor de balansposten worden gehanteerd, zijn in de regel wettelijk voorgeschreven. Deze kunnen door DNB worden opgelegd en liggen meestal voor meerdere jaren vast. Daarnaast worden deze op hun houdbaarheid getoetst, zijn actuariel betrouwbaar en waar nodig door de waarmede actuaris beoordeeld. Een risico dat het pensioenfonds daarbij loopt, betreft de tijdige aanlevering van betrouwbare en elders gecontroleerde gegevens van beleggingsfondsen waarin SPNG participeert, of namens SPNG wordt geparticipeerd. De accountant komt in zijn controle tot een reële inschatting en beoordeling van de materialiteit, dan wel tot een aantekening in zijn verklaring. Het proces van totstandkoming van het jaarverslag wordt jaarlijks met betrokken geëvalueerd.

Wet- en regelgeving

Hieronder valt het risico dat niet tijdig wordt geanticipeerd op nieuwe of gewijzigde wetgeving, dat de bedrijfsvoering van SPNG niet aan wet- en regelgeving voldoet, of dat bepalingen uit contracten niet afdwongen kunnen worden. In de praktijk van de afgelopen

jaren heeft dit risico zich niet (materieel) gemanifesteerd. De volgende beheersmaatregelen zijn getroffen: toetsen of uitvoerders veranderende wetgeving naleven (o.a. middels het beoordelen van de periodiek rapportages en overleggen). Incidentenmelding via e-mail, juridische ondersteuning van externe adviseurs, compliance officer, de rol van de waarmerkend actuaire en de accountant. Begin 2016 zijn de integriteitsrisico's uitgebreid geanalyseerd en besproken. Verder is de gedragscode in 2016 aangepast en is de invulling van de compliance officerrol herijkt.

Risicomanagementsysteem

Gedurende 2016 heeft het bestuur van SPNG het risicomanagement proces verder vormgegeven. Dit traject is door de commissie risicomanagement voorbereid. Eind 2016 heeft het bestuur het beleidsplan integraal risicomanagement (IRM) vastgesteld. Het document is een formalisering van bestaand beleid en geeft weer hoe SPNG het beleid op het gebied van integraal risicomanagement heeft vormgegeven. Het wordt aangepast wanneer sprake is van een wijziging in de risicostrategie dan wel risicobeleid en is als zodanig dus te zien als een levend document. In het plan is onder andere beschreven hoe de risico governance is vormgegeven, wat de risicobereidheid is en wordt ingegaan op het risicobeoordelingsproces. Ten aanzien van de governance zijn in een RACI-tabel voor de verschillende risico's de rollen van de commissies van SPNG beschreven. Vastgesteld is dat de commissie beleggingsbeleid verantwoordelijk is voor financiële risico's en de commissie risicomanagement voor de overige risico's. Verder is – gebaseerd op de COSO ERM methodiek – het risicomanagementproces beschreven. Als bijlage aan het beleidsplan is een sjabloon voorlegger voor bestuursbesluiten opgenomen inclusief risicoparagraaf en zijn de definities van de verschillende risico's toegevoegd.

Daarnaast heeft het bestuur een jaarplan 2017 vastgesteld waarin de belangrijkste activiteiten van SPNG zijn beschreven, waaronder de risicomanagement activiteiten. Met dit plan houdt het bestuur overzicht wanneer welke activiteit moet plaatsvinden. Per activiteit is aangegeven welke commissie verantwoordelijk is. De commissie risicomanagement ziet toe op de naleving. De status van het jaarplan is een vast onderdeel van de bestuurlijke agenda geworden. Het jaarplan wordt na elke bestuursvergadering aangepast.

Tenslotte is eind 2016 een begin gemaakt met het aanpassen van de risicomatrix. Gekozen is voor de FIRM- risicocategorieën. Per categorie zijn de deelrisico's uitgewerkt met betrokken factoren, scenario's, bruto risico (kans * impact), getroffen beheersingsmaatregelen, netto risico (kans * impact) en de risk appetite. Begin 2017 zijn de aanpassingen in de risicomatrix door de commissie risicomanagement (beleggingsbeleid voor beleggingsrisico's) afgerond en daarna besproken en vastgesteld in het bestuur. Ook is een extern adviseur gevraagd om hier een oordeel over te geven. Daarnaast heeft deze externe adviseur een aantal aanbevelingen gedaan om het integraal risicomanagement nog verder vorm te geven.

Deze aanbevelingen komen samengevat neer op:

- Onderscheid maken naar een strategische procescyclus en een operationele procescyclus (nu ligt de nadruk op het operationele deel) en deze aan elkaar koppelen.
- Taken en verantwoordelijkheden van bestuursorganen, uitbestedingspartijen en overige betrokkenen in relatie tot strategische cyclus en procescyclus aanscherpen.
- Naar aanleiding van de uitkomst van de toekomstdiscussie de missie, visie en strategie aanscherpen.
- Risicohouding en risicobereidheid in de strategische cyclus benoemen en risicotolerantiegrenzen benoemen.
- Risk assessment van strategische risico's aan de hand van de huidige omgevingsrisico's nader uitwerken.

Het bestuur streeft ernaar om deze aanbeveling in de loop van 2017 op te volgen.

Vooruitblik 2017

Financiële positie van het fonds

De financiële situatie is na 1 januari 2017 licht verbeterd. Eind april 2017 bedroeg de beleidsdekkingsgraad 104,0%. De actuele dekkingsgraad voor het eigen beheer deel bedroeg 93,1% en voor het verzekerde deel 106,0% en voor SPNG als geheel 104,5%. De stijging van de dekkingsgraad wordt met name veroorzaakt door de gestegen marktrente waartegen de pensioenverplichtingen worden gewaardeerd.

Toeslagen en mogelijke kortingen

Per 1 januari 2017 zijn de pensioenaanspraken en –rechten niet verhoogd voor zowel het verzekerde deel als het eigen beheer deel. Toeslagverlening bij SPNG is voorwaardelijk en wordt alleen toegekend als de financiële positie van SPNG dat toelaat. Een eventuele toeslag is gebaseerd op de stijging van de prijsindexcijfers.

Alleen de pensioenaanspraken van de deelnemers waarvan de werkgever heeft gekozen voor onvoorwaardelijke toeslagverlening zijn per 1 januari 2017 verhoogd met 1,78%. Deze onvoorwaardelijke toeslag is gebaseerd op de stijging van de loonindexcijfers en wordt via een aanvullende premie betaald door de aangesloten werkgevers die hiervoor gekozen hebben.

Aan de deelnemers wordt via het Uniform Pensioenoverzicht (UPO) gecommuniceerd over de hoogte van de opgebouwde pensioenen, de verleende toeslagen en mogelijke kortingen. De deelnemers hebben begin april 2017 een UPO ontvangen. Er is gebruik gemaakt van een nieuw format met iconen dat aansluit op het pensioen 1-2-3.

Voor de komende jaren verwacht het bestuur dat de pensioenen niet, of niet volledig verhoogd kunnen worden met de stijging van de prijsindexcijfers. Dit geldt zowel voor het verzekerde deel als het eigen beheer deel. SPNG heeft de opgebouwde pensioenen in eigen beheer en het verzekerde deel niet hoeven te korten. Voor wat betreft de komende jaren kan niet uitgesloten worden dat de in eigen beheer opgebouwde pensioenen niet gekort hoeven te worden. De pensioenen in het verzekerde deel hoeven de komende jaren niet gekort te worden.

Aanpassingen in de pensioenregeling

Per 1 januari 2018 wordt de fiscale pensioenrichtleeftijd verhoogd naar 68 jaar bij maximale pensioenopbouw. De pensioenopbouw is maximaal als gekozen is voor een opbouwpercentage van 1,875%. Aangezien de meeste aangesloten ondernemingen een lager opbouwpercentage hanteren, heeft het bestuur van SPNG besloten om de pensioenrichtleeftijd te handhaven op 67 jaar. Hierdoor verandert er voor de meeste aangesloten ondernemingen en deelnemers niets. Werkgevers die gekozen hebben voor een hoger opbouwpercentage dan 1,76% zullen het opbouwpercentage moeten verlagen. De aangesloten werkgevers worden hier medio 2017 nader over geïnformeerd.

Haalbaarheidstoets 2017

Bij het uitvoeren van de haalbaarheidstoets 2017 kwam naar voren dat de winstdeling van het verzekerd deel niet goed gemodelleerd was. Hierdoor zijn de pensioenresultaten te hoog berekend. Aangezien de ondergrenzen in het verleden zijn vastgesteld op basis van de – achteraf te hoog – berekende uitkomsten, zullen ook de ondergrenzen in 2017 worden herzien. Het bestuur heeft besloten om de uitkomsten van de haalbaarheidstoets over 2015 en 2016 niet te herzien. De resultaten van de toets over de jaren 2015 en 2016 zijn vergelijkbaar. Ook de foutief berekende uitkomsten van 2017 zijn in lijn met deze jaren. Het bestuur verwacht derhalve dat de correcte berekende uitkomsten van 2017 ook in lijn zullen zijn met de correcte uitkomsten voor 2015 en 2016.

Het verslag van het bestuur is vastgesteld te Den Haag, d.d. 30 juni 2017.

Het bestuur

De heer I. Slikkerveer, voorzitter

De heer H.J.A. Brak, vice voorzitter

De heer C. Lonsain, bestuurslid

De heer A.J.M. Jansen, bestuurslid

De heer R.L.P. Schellekens, bestuurslid

De heer C.H.L.M. Filippini, bestuurslid

Verslag Raad van toezicht

Stichting Pensioenfonds voor de Nederlandse Groothandel

Verslag van de raad van toezicht ten behoeve van het jaarverslag 2016

Inleiding

Dit is het derde verslag van de raad van toezicht in het jaarverslag. 2016 stond voor ons voor een belangrijk deel in het teken van de toekomst van het pensioenfonds. Daarnaast is aandacht voor de lopende zaken. In dat kader zijn er in 2016 verdiepingssessies geweest met de voorzitters van de beleggings- en communicatiecommissie.

Wijze van rapportage

In dit verslag legt de raad verantwoording af over de uitvoering van de taken aan het verantwoordingsorgaan. Tevens wordt verantwoording afgelegd over de uitgeoefende goedkeuringsrechten en de belangrijkste bevindingen.

Taken, bevoegdheden en goedkeuringsrechten

De raad heeft een aantal taken en bevoegdheden. De wettelijke taken zijn ten minste het toezicht houden op

- het bestuursbeleid en de algemene gang van zaken
- een adequate risicobeheersing
- een evenwichtige belangenafweging.

Ook staat de raad van toezicht het bestuur met raad terzijde. Naast de wettelijke taken heeft de raad van toezicht een aantal wettelijke goedkeuringsrechten.

Verantwoording werkzaamheden

In 2016 heeft de raad van toezicht 5 besprekingen met het dagelijks bestuur en verantwoordingsorgaan gehad. Daarnaast heeft meerdere keren intern overleg plaatsgevonden.

Uitoefening van de bevoegdheden en goedkeuringsrechten

Hieronder geeft de raad van toezicht een verantwoording over de uitoefening van zijn bevoegdheden, c.q. goedkeuringsrechten.

Jaarverslag en jaarrekening 2016

De raad heeft het jaarverslag beoordeeld aan de hand van een beoordelingskader. Hierbij is gekeken naar de verantwoording over: doelen en uitgangspunten, pensioenfondsbestuur, beleid en uitvoering, integere en beheerste bedrijfsvoering, risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging. De raad heeft op basis van het conceptjaarverslag en de concept jaarrekening een aantal opmerkingen gemaakt en aanbevelingen voor verbetering gedaan. De raad stelt vast dat deze voldoende zijn verwerkt. Tevens is het verslag consistent met eigen waarnemingen en geeft het bestuursverslag een transparant beeld van het gevoerde beleid. De raad van toezicht verleent daarom goedkeuring aan dit jaarverslag en de jaarrekening.

Beloningsbeleid

In het verslag van de raad van toezicht in het jaarverslag 2015 is reeds toegelicht dat goedkeuring is verleend aan de vergoedingsregeling vanaf 2016.

Benoeming nieuw bestuurslid

Het bestuur heeft in mei 2016 de benoeming van de heer Jansen namens de gepensioneerden voorgelegd. De raad van toezicht heeft – na toetsing aan het profiel en een kennismakingsgesprek goedkeuring verleend aan deze voorgenomen benoeming.

Bevindingen en aanbevelingen van de raad van toezicht

Het toezicht van de raad heeft in 2016 voor een belangrijk deel gestaan in het teken van de toekomst van het pensioenfonds. Daarnaast is aandacht geweest voor lopende zaken, zoals het beleggings- en communicatiebeleid, de onderverdeling binnen het pensioenfonds in een herverzekerd deel en de wijziging van de premiesystematiek voor 2017.

Bevindingen in het kader van de toekomst van het fonds.

In het verslag van vorig jaar hebben wij aangegeven dat er voor het pensioenfonds een absolute noodzaak bestaat in het behouden van een duidelijke visie op de toekomst, waarbij het van belang dat het bestuur diverse scenario's voor schaalvergroting blijft onderzoeken. In dat kader vinden wij het positief dat in 2016 een nieuwe commissie Toekomst in het leven is ingesteld. Deze commissie heeft zich in 2016 voor een belangrijk deel beziggehouden met het uitwerken van een pensioenvariant met vaste pensioenpremie. Wij zijn van mening dat dit product toegevoegde waarde heeft, vooral om aangesloten werkgevers voor het fonds te behouden. Dit neemt onze zorgen over de toekomstbestendigheid voor de langere termijn niet weg. Wij zijn van mening dat bestuur hier in 2016 te afwachtend heeft geopereerd. Er zijn geen duidelijke doelstelling met concrete tijdspaden geformuleerd hoe tot schaalvergroting te komen. Wij hebben begrip voor zorgvuldigheid die het bestuur wil betrachten en zien ook dat er geen acute noodzaak voor schaalvergroting is vanuit de huidige financiële situatie van het fonds. Desalniettemin signaleren wij dat er in 2016 bij andere pensioenfondsen in de omgeving van het pensioenfonds ontwikkelingen zijn geweest, waardoor er mogelijk ook kansen gemist zijn. Wij bevelen daarom aan om in 2017 het toekomstplan voor het pensioenfonds door te ontwikkelen en proactief in te spelen op mogelijke kansen om de doelstellingen voor de langere termijn te realiseren

Financiële situatie fonds

De dekkingsgraad van het pensioenfonds als geheel lag in 2016 boven het vereist minimumvermogen, waarbij het grootste deel van de verplichtingen herverzekerd zijn. Met name door de lage rente is de dekkingsgraad van het eigen beheer gedeelte ook in 2016 verder gedaald tot net boven de 90%. Omdat er strikte financiële schotten staan tussen de vermogens behorende bij de herverzekerde verplichtingen en de verplichtingen in eigen beheer, hebben wij geadviseerd om voor het eigen beheer gedeelte een concreet herstelplan met een uitgewerkt premie- en indexatiebeleid op te stellen. Dit is gebeurd in de vorm van een fictief herstelplan. Wij bevelen aan dit herstelplan periodiek te blijven actualiseren en de ontwikkeling van het eigen beheer gedeelte te blijven monitoren.

Evenwichtige belangenafweging

Zoals genoemd hanteert het pensioenfonds een strikte scheiding tussen verzekerd deel en eigen beheer deel. In het actuair rapport wordt gewezen op het belang van deze strikte scheiding in relatie tot de evenwichtige belangenafweging. Het bestuur is met een adequate uitleg van het beleid gekomen en besteed ook expliciet aandacht aan evenwichtige belangenafweging in het bestuursverslag. Wij zijn echter wel van mening dat bij de besluitvorming zelf de afwegingen en beoordeling van de evenwichtigheid beter vastgelegd zouden moeten worden.

Verder zien wij de aanpassing van de vaststelling van de kostendekkende premie als een majeure wijziging van de premiesystematiek. Wij hebben hier dan ook kritisch op meegekeken en zijn van mening dat het van belang is dat er duidelijk gecommuniceerd wordt over de mogelijke risico's die samenhang met de nieuwe berekeningswijze, in het bijzonder in relatie tot de ontwikkeling van de

dekkingsgraad van het eigen beheer gedeelte. Wij stellen vast dat de procedure rond besluitvorming hieromtrent zorgvuldig heeft plaatsgevonden en het verantwoordingsorgaan tijdig om advies is gevraagd.

Naleving Code Pensioenfondsen

Wij stellen vast dat in het jaarverslag verantwoording wordt afgelegd over normen waarvan wordt afgeweken. Wij bevelen hierbij aan – in het kader van versterking van de checks en balances – om de keuze om het verantwoordingsorgaan een adviesrecht te geven bij de benoeming van de leden van de raad van toezicht te heroverwegen en om te zetten in een bindende voordracht (zoals de norm voorschrijft).

Overige onderwerpen

Naar aanleiding van onze aanbevelingen in ons verslag over 2015 zijn wij tevreden hoe het integriteitsbeleid is uitgewerkt en de doorontwikkeling van het risicomanagement is opgepakt. Ook is in 2016 een zelfevaluatie uitgevoerd. Wij zijn van mening dat het beleidsplan risicomanagement een goede basis vormt voor de uitwerking van het integrale risicomanagement. Er is een review gedaan door een externe partij op het beleidsplan. Wij bevelen aan het risicomanagement door te ontwikkelen aan de hand van de verbeterpunten die uit de review voortvloeien. Hierbij is het van belang een visie op het (benodigde) volwassenheidsniveau te ontwikkelen en af te wegen of het haalbaar is om uitvoering van het risicomanagement geheel in eigen beheer te blijven doen. De operationele aansturing van het pensioenfonds is op orde.

Conclusie

De raad is alles afwegend van oordeel dat de beleids- en bestuursprocedures en de checks en balances voldoende¹ zijn ontwikkeld en dat het fonds adequaat wordt aangestuurd.

Daarnaast is de raad van oordeel dat het bestuur goed oog heeft voor de risico's op langere termijn, maar dat de concrete uitwerking van de benodigde stappen om de lange termijn continuïteit te waarborgen aandacht behoeft. Wij hebben de indruk dat de belangen op evenwichtige wijze worden afgewogen bij de besluitvorming, maar de vastlegging hiervan bij de besluitvorming is een aandachtspunt.

Tot slot

Ook in 2017 zal de nadruk liggen op de toekomstbestendigheid van het fonds. Verder gaan we door met de gesprekken met de voorzitters van de verschillende commissies.

De raad dankt het bestuur en het verantwoordingsorgaan van het pensioenfonds voor de samenwerking.

De raad van toezicht,

Jan Raaijmakers (voorzitter)

Jobert Koomans

Jaco Groenewoud

Den Haag, 30 juni 2017

Reactie van bestuur

Het bestuur dankt de raad van toezicht voor de inzet in de afgelopen periode en heeft de samenwerking als positief kritisch ervaren. Hieronder volgt een reactie van het bestuur op de bevindingen en aanbevelingen van de raad van toezicht.

Het bestuur erkent het belang van een duidelijke visie op de toekomst. Dit was een belangrijk agendapunt gedurende het verslagjaar en de periode erna. Met de recente geschiedenis in het achterhoofd heeft het bestuur ervaren dat zorgvuldigheid, wederzijds commitment en timing essentieel zijn voor succesvolle samenwerking. Gedurende 2016 zijn verkennende gesprekken gevoerd met enkele pensioenfondsen in de omgeving. De conclusie was toen dat nauwe samenwerking, of fusie weinig kansrijk was. Derhalve heeft het bestuur geen verdere actie ondernomen en zich meer gericht op de versterking van de "ongoing business". Het bestuur constateert dat de raad van toezicht begrip heeft voor de zorgvuldigheid die het bestuur ten aanzien van de toekomst betracht en neemt de aanbevelingen van de raad van toezicht op dit punt ter harte.

Ten aanzien van de opmerking over de wijziging van de premiesystematiek merkt het bestuur op dat de vaststelling van de kostendekkende en de gedempte kostendekkende premie niet gewijzigd is. Alleen de methodiek van het vaststellen van de feitelijke premie is gewijzigd. Het bestuur stelt tot haar tevredenheid vast dat raad van toezicht geconstateerd heeft dat het besluitvormingsproces op dit punt zorgvuldig heeft plaatsgevonden.

Het bestuur is tevreden met het oordeel van de raad van toezicht dat de beleids- en bestuursprocedures en de checks en balances voldoende functioneren, dat het fonds adequaat wordt aangestuurd, dat er oog is voor de risico's op de langere termijn en de belangen op een evenwichtige wijze zijn afgewogen in de besluitvorming. Het bestuur neemt de overige aanbevelingen van de raad van toezicht ter overweging mee.

Verslag Verantwoordingsorgaan

Bevindingen verantwoordingsorgaan jaarverslag 2016, 28 juni 2017

Oordeel Verantwoordingsorgaan

Algemeen

Het bestuur van SPNG legt verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan over het beleid en de wijze waarop het beleid is uitgevoerd. Het verantwoordingsorgaan heeft de bevoegdheid een oordeel te geven over het handelen van het bestuur, over door het bestuur uitgevoerde beleid alsmede over de beleidskeuzes voor de toekomst. Het verantwoordingsorgaan legt zijn oordeel minimaal eenmaal per jaar schriftelijk vast. Dit oordeel wordt, samen met de reactie van het bestuur daarop, opgenomen in het jaarverslag waar het oordeel betrekking op heeft.

Het verantwoordingsorgaan van SPNG is vanaf medio 2008 actief. Het orgaan vertegenwoordigt drie geledingen de "actieve" deelnemers, de pensioengerechtigden en de bij SPNG aangesloten werkgevers. Bij het verantwoordingsorgaan is er een vacature in de geleding actieve deelnemers. Het verantwoordingsorgaan is in 2016 vijfmaal bij elkaar geweest.

Bevindingen verantwoordingsorgaan:

Het verantwoordingsorgaan heeft in het verslagjaar een positief advies gegeven ten aanzien van de premievaststelling 2017. Sinds 2013 is het opbouwpercentage van de deelnemers versoberd en zijn de premies voor de werkgevers verhoogd. Het verantwoordingsorgaan is van mening dat in verband met de concurrentiepositie van het fonds zowel het verder verlagen van de opbouwpercentages van de deelnemers als ook het verder verhogen van de premies voor de werkgevers zeer onwenselijk is. Daarnaast heeft het verantwoordingsorgaan ingestemd met de benoeming van een nieuw bestuurslid.

Het oordeel van het verantwoordingsorgaan over het in 2016 door het bestuur gevoerde beleid is mede gebaseerd op ontvangen concepten van het jaarverslag over 2016, het actuair rapport over 2016 en de rapportage van de raad van toezicht. Op basis van deze informatie is het verantwoordingsorgaan van mening dat het door het bestuur van SPNG in 2016 gevoerde beleid op een juiste wijze tot stand is gekomen.

Het verantwoordingsorgaan is van mening dat haar samenwerking met het bestuur, haar adviseurs en de raad van toezicht in goede harmonie verloopt. Besprekingen hebben een open karakter op basis van gelijkwaardigheid en met respect voor elkaar.

Het verantwoordingsorgaan constateert dat de raad van toezicht met veel kennis van pensioen technische zaken en de regelgeving inzake pensioenen haar taak met verve vervult. Als gevolg hiervan kan het verantwoordingsorgaan zich meer met hoofdlijnen bezighouden.

Een punt van aandacht is de communicatie tussen bestuur en raad van toezicht; deze kan beter. Het verantwoordingsorgaan vindt een succesvolle samenwerking tussen bestuur, raad van toezicht en verantwoordingsorgaan zeer belangrijk. Met behoud van ieders verantwoordelijkheid kunnen op deze manier de aanwezige inzichten en kennis worden gebundeld voor een goede toekomst voor de deelnemers aan het fonds!

Het bestuur zet zich in om de gegeven adviezen op te pakken. In vergelijking met 2015 is hier zeker een stap gezet; echter naar de mening van het verantwoordingsorgaan kan dit nog steeds een meer proactief en dwingend karakter hebben. Dit betreft onder andere de tijdige communicatie over verslagen van vergaderingen en de te behandelen actiepunten voor het verstrijken van deadlines. Het verantwoordingsorgaan vindt de door het bestuur gedane zelfevaluatie in 2016 positief. Met de uitkomsten hiervan kan op een aantal onderdelen lering getrokken worden. Onze oproep is dan ook om als bestuur te werken aan deze leerpunten en periodiek te beoordelen of verbeteringen ook zijn gerealiseerd.

De strategie om samenwerking te zoeken met andere pensioenfondsen is nog steeds actueel en wordt volledig ondersteund door het verantwoordingsorgaan. Omdat mede door de opkomst van andere vormen van pensioenopbouw (beschikbare premie), autonome groei van het fonds lastig is gebleken, denkt ook het verantwoordingsorgaan aan samenwerking met andere fondsen. Positief is, dat er een commissie Toekomst in 2016 aan de slag is gegaan. Helaas heeft dit in 2016 nog niet geleid tot resultaat.

De dekkingsgraad van het fonds in zijn geheel geeft in het verslag jaar 2016 geen aanleiding tot maatregelen. Het fonds staat er dankzij de herverzekerde aanspraken (tot 2013) goed voor. Sinds de overgang in 2013 naar eigen beheer heeft het fonds last van de extreem lage rentestand en de relatief hoge kosten over de na 2013 opgebouwde aanspraken, waardoor de resultaten over het eigen beheer deel onder druk zijn komen te staan.

Naleving Code Pensioenfondsen

Het verantwoordingsorgaan neemt de aanbeveling van de raad van toezicht over om de bevoegdheid om een bindende voordracht te doen bij de benoeming van de leden van de raad van toezicht bij het verantwoordingsorgaan neer te leggen. Uiteraard zal deze voordracht worden gedaan na overleg met het bestuur en de raad van toezicht.

Tot slot:

In 2017 zal de focus moeten liggen op (het veilig stellen) van de toekomst van alle deelnemers en andere belanghebbende van het fonds om een zo goed mogelijk pensioen tegen zo laag mogelijke kosten te realiseren!

Het verantwoordingsorgaan dankt het bestuur en de raad van toezicht van het pensioenfonds voor de constructieve samenwerking.

Het verantwoordingsorgaan,

Drs. M.P. Bootsma, voorzitter
H.S. van Proosdij, secretaris

Reactie van bestuur

Het bestuur deelt de mening van het verantwoordingsorgaan dat de samenwerking in 2016 op positief kritische wijze heeft plaatsgevonden. Het bestuur herkent het punt van aandacht inzake de communicatie tussen bestuur en raad van toezicht en zal daar op passende wijze opvolging aan geven.

Daarnaast is het bestuur tevreden met de handhaving van het oordeel van het verantwoordingsorgaan dat het door het bestuur gevoerde beleid op een juiste wijze tot stand is gekomen.

Het bestuur kan zich vinden in de bevindingen van het verantwoordingsorgaan en zal de gegeven aanbevelingen meenemen in de beleidsbeslissingen.

Het bestuur dankt de leden van het verantwoordingsorgaan voor hun inzet en gegeven adviezen.

Jaarrekening

Balans per 31 december

(na bestemming saldo; bedragen in duizenden euro)

Activa	2016	2015
Beleggingen voor risico pensioenfondsen [1]		
Zakelijke waarden	33.356	23.758
Vastrentende waarden	56.647	49.991
Derivaten	11.775	9.541
Overige beleggingen	1.019	230
	102.797	83.520
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen [2]	962.032	887.378
Vorderingen en overlopende activa [3]	72.389	62.800
Liquide middelen [4]	4.121	1.249
Totaal activa	1.141.339	1.034.947

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Passiva (bedragen in duizenden euro)	2016	2015
Reserves		
Minimale reserves Verzekerd deel [5]	9.749	8.970
Reserve Verzekerd deel [6]	46.172	44.209
Reserve Eigen beheer [7]	-11.428	-5.678
	44.493	47.501
Technische voorzieningen		
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds [8]	116.075	80.731
Verzekerd deel technische voorzieningen [9]	962.032	887.378
	1.078.107	968.109
Overige technische voorzieningen		
Additionele kostenvoorziening Verzekerd deel [10]	12.879	9.645
	12.879	9.645
Kortlopende schulden en overlopende passiva [11]	5.860	9.692
Totaal passiva	1.141.339	1.034.947

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Staat van baten en lasten

(bedragen in duizenden euro)

	2016	2015
Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds [12]		
Directe beleggingsopbrengsten	-183	169
Indirecte beleggingsopbrengsten	9.221	-3.035
Kosten van vermogensbeheer	-661	-365
	8.377	-3.231
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers [13]	22.592	18.952
Saldo van overdrachten van rechten [14]	833	751
Pensioenuitkeringen [15]	-20.628	-19.862
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds [16]		
Pensioenopbouw	-18.727	-18.108
Indexering en overige toeslagen	-5	-8.101
Rentetoevoeging	60	-123
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	700	526
Toename voorziening toekomstige kosten	-718	-697
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	28	21
Kanssystemen	-539	264
Wijziging markttrente	-13.297	-5.632
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	-1.181	-1.723
Wijziging actuariële grondslagen	-1.709	0
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	44	10
	-35.344	-33.563
Mutatie overige technische voorziening [17]	-3.234	-395
Herverzekering [18]	26.039	23.690

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de staat van baten en lasten, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

(bedragen in duizenden euro)	2016	2015
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten [19]	-1.750	-1.721
Overige baten en lasten [20]	107	53
Saldo van baten en lasten	-3.008	-15.326
Bestemming van het saldo		
Minimale reserves Verzekerd deel	779	324
Reserve Verzekerd deel	1.963	-6.150
Reserve Eigen beheer	-5.750	-9.500
	-3.008	-15.326

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de staat van baten en lasten, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Kasstroomoverzicht

(bedragen in duizenden euro)

	2016	2015
Pensioenactiviteiten		
Ontvangsten		
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers	19.891	18.949
Uitkeringen uit herverzekering	20.514	31.844
Overgenomen pensioenverplichtingen	1.236	1.443
Overige	20	0
	41.661	52.236
Uitgaven		
Uitgekeerde pensioenen	-20.613	-19.834
Overgedragen pensioenverplichtingen	-405	-1.075
Premies herverzekering	-1.084	-521
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	-2.021	-1.725
Overige	0	-7
	-24.123	-23.162
Beleggingsactiviteiten		
Ontvangsten		
Directe beleggingsopbrengsten	-183	169
Verkopen en aflossingen beleggingen	66.071	54.245
	65.888	54.414
Uitgaven		
Aankopen beleggingen	-79.893	-83.283
Kosten van vermogensbeheer	-661	-266
	-80.554	-83.549
Mutatie liquide middelen	2.872	-61
Saldo liquide middelen 1 januari	1.249	1.310
Saldo liquide middelen 31 december	4.121	1.249

Toelichting grondslagen

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld op 30 juni 2017 in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving (RJ), uitgegeven door de Raad voor de Jaarverslaggeving. De jaarrekening is opgesteld in duizenden euro's.

Beleggingen en pensioenverplichtingen worden gewaardeerd op marktwaarde. De overige activa en passiva worden gewaardeerd op de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld, vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs.

In de balans en de staat van baten en lasten zijn referenties opgenomen, waarmee wordt verwezen naar de toelichting. De vergelijkende cijfers 2015 zijn voor vergelijkingsdoeleinden daar waar nodig aangepast.

Schattingswijziging

Aanpassing sterftekansen

Ultimo 2016 is het Fonds voor de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen overgegaan op de Prognosetafel AG2016 (gedurende 2016: Prognosetafel AG2014). Dit heeft geleid tot een verhoging van de voorziening met € 489. Daarnaast heeft het Fonds de voorziening de ervaringssterfte herberekend. Dit heeft geleid tot een verhoging van de voorziening met € 1.220. Tzamen betekent dit een verhoging van de voorziening en een verlaging van het resultaat met € 1.709

Herijking kostenvoorziening

De kostenvoorziening Verzekerd deel is aangepast op basis van de meest recente inzichten. Dit heeft een negatief resultaat tot gevolg van € 2.878.

Opname in de balans of staat van baten en lasten

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Een passief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Baten worden in de rekening van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Vreemde valuta

Activa en passiva in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Deze waardering is onderdeel van de waardering tegen marktwaarde. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum.

Schattingen en veronderstellingen

Bij toepassing van de grondslagen en de regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt het bestuur van het pensioenfonds zich verschillende oordelen en maakt schattingen die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de betreffende jaarrekeningposten.

Beleggingen

Alle beleggingen worden gewaardeerd op actuele waarde. Slechts indien de actuele waarde van een belegging niet betrouwbaar kan worden vastgesteld, vindt waardering plaats op basis van geamortiseerde kostprijs.

Participaties in beleggingsinstellingen, die gespecialiseerd zijn in een bepaald soort beleggingen worden gerubriceerd en gewaardeerd volgens de grondslagen voor dat soort beleggingen.

Alle gerealiseerde en ongerealiseerde resultaten worden direct in de staat van baten en lasten verantwoord.

Mix-fondsen

De onderliggende participatiewaarden van de mixfondsen van Aegon Levensverzekering N.V. kennen een verdeling van 75 / 25 voor wat betreft vastrentende en zakelijke waarden. De betreffende waarderingsgrondslagen worden onderstaand nader toegelicht.

Aandelen

Beursgenoteerde aandelen en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers. Niet-beursgenoteerde aandelen en participaties in niet-beursgenoteerde beleggingsinstellingen worden gewaardeerd tegen de door de beleggingsinstelling gerapporteerde intrinsieke waarde (zijnde de marktwaarde van de participaties op basis van de onderliggende intrinsieke waarden).

Vastrentende waarden

Beursgenoteerde vastrentende waarden en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers.

Indien vastrentende waarden of participaties in beleggingsinstellingen niet-beursgenoteerd zijn, is dit de intrinsieke waarde, die de reële waarde van de onderliggende beleggingen representeert.

Indien geen betrouwbare schatting van de actuele waarde van de vastrentende waarden is te maken, worden vastrentende waarden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs.

Derivaten

Derivaten worden gewaardeerd op reële waarde, te weten de relevante marktnotering of, als die er niet is, de waarde die wordt bepaald met behulp van marktconforme en toetsbare waarderingsmodellen. De waarde van de derivaten is opgenomen onder de pensioenbeleggingen (tenzij een schuld) en de resultaten van de derivaten zijn opgenomen onder de indirecte beleggingsopbrengsten.

Overige beleggingen

De overige beleggingen betreffen participaties in beleggingsinstellingen die niet in een beleggingscategorie zijn in te delen. Deze beleggingen zijn gewaardeerd tegen marktwaarde, zijnde de per balansdatum geldende beurskoers.

Indien geen betrouwbare schatting van de marktwaarde van deze beleggingen is te maken, worden deze gewaardeerd op kostprijs.

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen worden opgenomen tegen nominale waarde, onder aftrek van de noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen. Op basis van de met herverzekeraars afgesloten garantiecontracten berusten de beleggings- en verzekeringstechnische (actuariële) risico's bij de herverzekeraars. Het fonds heeft recht op positieve resultaten uit hoofde van beide risico's. Hiertoe wordt jaarlijks door de herverzekeraars een nacalculatie opgesteld en worden positieve resultaten verrekend in de rekening-courant met het fonds. In geval van een tekort worden dit verrekend met de cumulatieve overschotten uit voorgaande perioden.

Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Aangezien er sprake is van herverzekerde verplichtingen door middel van een garantiecontract worden de onderliggende beleggingen niet in de balans opgenomen. Bij garantiecontracten dient de vordering op de verzekeraar te worden bepaald op basis van de voorziening pensioenverplichtingen die is berekend volgens de grondslagen van het fonds. Deze grondslagen zijn toegelicht bij de post voorzieningen. De verzekerde uitkeringen zijn premievrij achtergelaten bij de verzekeraars, en de waarde van de vordering op de verzekeraars is gelijk aan de onder technische voorzieningen opgenomen voorziening voor pensioenverplichtingen.

Op grond van RJ 610.228 dient informatie over het belegd vermogen betreffende garantiecontracten (bij een gesepareerd depot) in de toelichting van de balans te worden opgenomen. Dit belegd vermogen komt voor rekening en risico van de herverzekerder en wordt door hem beheerd. Het pensioenfonds is noch economisch noch juridisch eigenaar van dit belegd vermogen. De in de toelichting opgenomen beleggingen zijn op marktwaarde gewaardeerd. Het verschil tussen het verzekerd deel van de technische voorziening berekend volgens de grondslagen van het pensioenfonds en de door de verzekeraar beheerde beleggingen is voor rekening en risico van de herverzekerders. Het fonds beoordeelt de kredietwaardigheid van de verzekeraars en past voor zover nodig een afslag toe voor het kredietrisico. In 2016 is geen afslag toegepast.

Technische voorzieningen

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds

De voorziening pensioenverplichtingen wordt gewaardeerd op marktwaarde. De marktwaarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken en de onvoorwaardelijke (indexatie)toezeggingen. De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de door DNB-gepubliceerde rentetermijnstructuur.

Bij de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen is uitgegaan van het op de balansdatum geldende fondsreglement en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken. Jaarlijks wordt door het bestuur besloten of de opgebouwde pensioenaanspraken worden geïndexeerd.

Alle per balansdatum bestaande indexatiebesluiten zijn in de berekening begrepen. Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen.

Bij de berekening van de voorziening wordt rekening gehouden met premievrije pensioenopbouw in verband met invaliditeit op basis van de contante waarde van premies waarvoor vrijstelling van betaling wegens arbeidsongeschiktheid is verleend.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt uitgegaan van voor toezichthouder acceptabele grondslagen, waarbij rekening wordt gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen.

De berekeningen per 31 december 2016 zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen:

- a) De rentevoet is gelijk aan de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per ultimo verslagjaar en komt voor de technische voorziening voor risico fonds ongeveer overeen met een vaste rekenrente van 1,55% (2015: 1,91%). Primo 2015 is de curve door DNB vastgesteld zonder driemaands gemiddelde en wordt de Ultimate Forward Rate (UFR) aangepast.
- b) De sterftekansen zijn ontleend aan de overlevingstafels AG Prognosetafel 2016 startjaar 2017 zonder leeftijdcorrecties. Daarnaast gebruikt het fonds een fondsspecifieke ervaringssterfte conform model Towers Watson. Naar de mening van het bestuur wordt aldus op een passende wijze voldaan aan de eis van DNB tot het hanteren van prudente grondslagen.
- c) Voor het partnerpensioen is aangenomen dat de partner drie jaar jonger is dan de verzekerde man en drie jaar ouder is dan de verzekerde vrouw.

- d) Tot pensioendatum wordt de reservering voor het nabestaandenpensioen gebaseerd op het onbepaalde partnersysteem. Na pensioendatum wordt uitgegaan van de daadwerkelijke burgerlijke staat (bepaalde partnersysteem).
- e) In de technische voorziening voor risico fonds is een excassokostenvoorziening begrepen van 4% van de netto voorziening. Gedurende 2016 is de opslag toekomstige kosten opnieuw bezien en bleek een aanpassing niet noodzakelijk.
- f) Voor arbeidsongeschikte deelnemers met vrijstelling van premiebetaling is de technische voorziening gebaseerd op de te bereiken aanspraken. Er wordt geen rekening gehouden met revalidatiekansen.
- g) In de technische voorziening voor risico fonds is een voorziening langdurig zieken begrepen. Deze voorziening bestaat uit de risicopremie arbeidsongeschiktheid van de afgelopen twee boekjaren. Hierbij wordt de risicopremie arbeidsongeschiktheid voor het arbeidsongeschiktheidsrisico dat volledig is herverzekerd buiten beschouwing gelaten.

Verzekerd deel technische voorzieningen

De voorziening pensioenverplichtingen wordt gewaardeerd op marktwaarde. De marktwaarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken en de onvoorwaardelijke (indexatie)toezeggingen. De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de door DNB-gepubliceerde rentetermijnstructuur.

Bij de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen is uitgegaan van het op de balansdatum geldende fondsreglement en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken. Jaarlijks wordt door het bestuur besloten of de opgebouwde pensioenaanspraken worden geïndexeerd.

Alle per balansdatum bestaande indexatiebesluiten zijn in de berekening begrepen. Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen.

Bij de berekening van de voorziening wordt rekening gehouden met premievrije pensioenopbouw in verband met invaliditeit op basis van de contante waarde van premies waarvoor vrijstelling van betaling wegens arbeidsongeschiktheid is verleend.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt uitgegaan van voor toezichthouder acceptabele grondslagen, waarbij rekening wordt gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen.

De berekeningen per 31 december 2016 zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen:

- a) De rentevoet is gelijk aan de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per ultimo verslagjaar en komt voor het herverzekeringsdeel technische voorziening ongeveer overeen met een vaste rekenrente van 1,33% (2015: 1,70%).
- b) De sterftekansen zijn ontleend aan de overlevingstafels AG Prognosetafel 2016 (startjaar 2017) zonder leeftijdcorrecties. Daarnaast gebruikt het fonds een fondsspecifieke ervaringssterfte conform model Towers Watson. Naar de mening van het bestuur wordt aldus op een passende wijze voldaan aan de eis van DNB tot het hanteren van prudente grondslagen.
- c) Voor het partnerpensioen is aangenomen dat de partner drie jaar jonger is dan de verzekerde man en drie jaar ouder is dan de verzekerde vrouw.
- d) Voor de reserveringswijze van het partnerpensioen wordt aangesloten bij de systematiek zoals gehanteerd door de verzekeraars.
- e) De netto premiereserve bij pensioenregeling A heeft een kostenopslag van 1,5% van de netto premiereserve en pensioenregeling B heeft een kostenopslag van 3,0%.
- f) De schadevoorziening voor verzekerden met vrijstelling van premiebetaling wegens arbeidsongeschiktheid is bepaald als de bruto koopsom voor het nog niet gefinancierde gedeelte van de verzekering. Bij de bepaling van schadevoorziening is geen rekening gehouden met de kans op revalidatie.

Overige technische voorzieningen

De overige technische voorzieningen bestaat uit de additionele kostenvoorziening Verzekerd deel. Deze is gevormd omdat er voor de garantiecontracten geen premies en dus ook geen kostenvergoeding meer ontvangen wordt. Om er zeker van te zijn om de contracten in de toekomst af te kunnen wikkelen is een kostenvoorziening gevormd.

Kortlopende schulden en overlopende passiva

De Kortlopende schulden en overlopende passiva worden opgenomen tegen nominale waarde. Alle Kortlopende schulden en overlopende passiva hebben een looptijd van korter dan één jaar.

Belastingen

De activiteiten van het pensioenfonds zijn vrijgesteld van belastingheffing in het kader van de vennootschapsbelasting.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode.

Toelichting op de balans per 31 december

(bedragen in duizenden euro)

Activa

[1] Beleggingen voor risico pensioenfonds

Categorie	Stand ultimo 2015	Aankopen/Verstrekkingen	Verkopen aflossingen	Gerealiseerde koersverschillen	Niet gerealiseerde koersverschillen	Stand ultimo 2016
Zakelijke waarden						
Aandelen beleggingsfondsen	23.758	7.053	-952	-63	3.560	33.356
	23.758	7.053	-952	-63	3.560	33.356
Vastrentende waarden						
Vastrentende beleggingsfondsen	49.991	62.005	-61.590	5.373	868	56.647
	49.991	62.005	-61.590	5.373	868	56.647
Derivaten						
Rentederivaten	812	0	6.069	0	0	6.881
Valutaderivaten	-91	341	0	-341	-175	-266
	721	341	6.069	-341	-175	6.615
Overige beleggingen						
Geldmarktfondsen	230	10.494	-9.704	-1	0	1.019
	230	10.494	-9.704	-1	0	1.019
Totaal beleggingen voor risico pensioenfonds	74.700	79.893	-66.177	4.968	4.253	97.637
Derivaten opgenomen onder Kortlopende schulden en overige passiva	8.820					5.160
	83.520					102.797

Er zijn geen beleggingen in de deelnemende ondernemingen en de aan haar gelieerde ondernemingen.

Directe marktnotering: beursnotering in een actieve markt (waarop geen prijsaanpassingen worden uitgevoerd).

Onafhankelijke taxaties: geen directe beursnotering, een derde partij taxeert de waarde.

NCW-berekening: Netto contante waarde: geen directe beursnotering, voortgevloeide kasstromen worden contant gemaakt om de waarde te bepalen.

Overige waarderingsmethoden: marktwaardebepaling niet gebaseerd op marktdata, maar gebaseerd op aannames en schattingen die de prijs significant beïnvloeden.

Ultimo 2016 (bedragen in duizenden euro)	Genoteerde markt-prijzen	Onafhanke-lijke taxaties	NCW- berekening	Overige waarderings-methoden	Totaal
Zakelijke waarden	0	0	0	33.356	33.356
Vastrentende waarden	0	0	0	56.647	56.647
Derivaten	0	0	6.615	0	6.615
Overige beleggingen	0	0	0	1.019	1.019
	0	0	6.615	91.022	97.637

Ultimo 2015	Genoteerde markt-prijzen	Onafhanke-lijke taxaties	NCW- berekening	Overige waarderings-methoden	Totaal
Zakelijke waarden	0	0	0	23.758	23.758
Vastrentende waarden	0	0	0	49.991	49.991
Derivaten	0	0	721	0	721
Overige beleggingen	0	0	0	230	230
	0	0	721	73.979	74.700

[2] Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

In deze post herverzekering zijn de garantiecontracten met Aegon en Nationale Nederlanden opgenomen. De opbouw van het Pensioenfonds tot en met 2012 heeft in deze contracten plaatsgevonden. Vanaf 2013 vindt er in deze garantiecontracten geen nieuwe opbouw meer plaats.

	2016	2015
	962.032	887.378

Op grond van RJ 610.228 dient informatie over het belegd vermogen garantiecontracten te worden opgenomen. Het fonds heeft geen zeggenschap over het gevoerde beleggingsbeleid, en is noch economisch noch juridisch eigenaar van dat belegd vermogen. Gezien de financiële positie van herverzekeraars wordt geen afslag voor kredietrisico noodzakelijk geacht. Onderstaande beleggingsportefeuille staat tegenover de verplichting van Aegon en Nationale Nederlanden.

(bedragen in duizenden euro)	Aankopen/ Beleggings-			2016
	2015	Verkopen	resultaat	
Nationale Nederlanden				
Onroerende zaken	13.392	-42	-57	13.293
Zakeijke waarden	69.433	-4.335	5.360	70.458
Vastrentende waarden	259.136	-6.060	8.858	261.934
Overige beleggingen	0	0	0	0
Overige	68	349	0	417
	342.029	-10.008	14.161	346.102
Aegon (groothandel)				
Onroerende zaken	0	0	0	0
Zakeijke waarden	0	0	0	0
Vastrentende waarden	0	0	0	0
Overige beleggingen	149.352	-2.049	11.443	158.746
Overige	-95	1.152	0	1.057
	149.257	-897	11.443	159.803
Aegon (Hegro)				
Onroerende zaken	0	0	0	0
Zakeijke waarden	0	0	0	0
Vastrentende waarden	0	0	0	0
Overige beleggingen	71.885	-415	5.514	76.984
Overige	-628	719	0	91
	71.257	304	5.514	77.075
Totaal				
Onroerende zaken	13.392	-42	-57	13.293
Zakeijke waarden	69.433	-4.335	5.360	70.458
Vastrentende waarden	259.136	-6.060	8.858	261.934
Overige beleggingen	221.237	-2.464	16.957	235.730
Overige	-655	2.220	0	1.565
	562.543	-10.681	31.118	582.980

Naast de beleggingsportefeuilles die tegenover de herverzekerde verplichtingen staan, staan er ook nog achtergestelde leningen ter grootte van 44,0 miljoen (2015: € 45,7 miljoen) tegenover deze verplichtingen.

(bedragen in duizenden euro)

[3] Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen op de herverzekeraars

Rekening courant herverzekeraars

Vrije reserve herverzekeraars

Beleggingen

Vorderingen op aangesloten ondernemingen

Vorderingen op deelnemers van het pensioenfonds

Overige

Totaal vorderingen en overlopende activa

Alle vorderingen hebben een looptijd van korter dan een jaar.

Op de vorderingen op de aangesloten ondernemingen is een voorziening voor oninbaarheid in mindering gebracht ter hoogte van € 18 (2015: € 124)

[4] Liquide middelen

Depotbanken

Banken

Alle liquide middelen zijn vrij opneembaar.

	2016	2015
[3] Vorderingen en overlopende activa		
<i>Vorderingen op de herverzekeraars</i>		
Rekening courant herverzekeraars	23.941	19.539
Vrije reserve herverzekeraars	45.376	42.928
Beleggingen	15	0
Vorderingen op aangesloten ondernemingen	3.046	332
Vorderingen op deelnemers van het pensioenfonds	1	1
Overige	10	0
Totaal vorderingen en overlopende activa	72.389	62.800
[4] Liquide middelen		
Depotbanken	458	222
Banken	3.663	1.027
	4.121	1.249

Passiva
(bedragen in duizenden euro)

Reserves

[5] Minimale reserves Verzekerd deel

Stand per 1 januari
Saldobestemming boekjaar

8.970	8.646
779	324

Stand per 31 december

9.749	8.970
-------	-------

[6] Reserve Verzekerd deel

Stand per 1 januari
Saldobestemming boekjaar

44.209	50.359
1.963	-6.150

Stand per 31 december

46.172	44.209
--------	--------

[7] Reserve Eigen beheer

Stand per 1 januari
Saldobestemming boekjaar

-5.678	3.822
-5.750	-9.500

Stand per 31 december

-11.428	-5.678
---------	--------

De resultaten van het Pensioenfonds worden gesplitst naar Eigen beheer en Verzekerd deel. De resultaten van Eigen beheer en Verzekerd deel worden aan hun respectievelijke reserves toebedeeld. De Minimale reserve Verzekerd deel is 1% van het Verzekerd deel van de technische voorzieningen plus de Additionele kostenvoorziening Verzekerd deel. De mutatie in deze reserve wordt toegevoegd of in mindering gebracht op de resultaten die toegevoegd worden aan de Reserve Verzekerd deel.

Totaal eigen vermogen

44.493	47.501
---------------	---------------

(bedragen in duizenden euro)

	2016		2015	
Het minimaal vereist eigen vermogen bedraagt	15.952	101,5%	13.938	101,4%
Het vereist eigen vermogen bedraagt	26.734	102,5%	22.423	102,3%
De dekkingsgraad is		104,1%		104,9%

De dekkingsgraad is vastgesteld als het totaal vermogen gedeeld door de technische voorzieningen en overige technische voorzieningen

Technische voorzieningen
[8] Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds

Het verloop van de voorziening is als volgt:

Stand per 1 januari	80.731		47.168	
Pensioenopbouw	18.727		18.108	
Indexering en overige toeslagen	5		8.101	
Rentetoevoeging	-60		123	
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	-700		-526	
Toename voorziening toekomstige kosten	718		697	
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	-28		-21	
Kanssystemen	539		-264	
Wijziging marktrente	13.297		5.632	
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	1.181		1.723	
Wijziging actuariële grondslagen	1.709		0	
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	-44		-10	

Stand per 31 december
116.075
80.731

De voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds is als volgt opgebouwd

- Actieve deelnemers	77.500	54.517
- Gewezen deelnemers	24.460	15.456
- Pensioengerechtigden	8.958	7.076
- Excassoopslag en voorziening langdurig zieken	5.157	3.682

116.075
80.731

(bedragen in duizenden euro)**[9] Verzekerd deel technische voorzieningen**

Het verloop van de voorziening is als volgt:

Stand per 1 januari

– Pensioenopbouw	8	236
– Indexering en overige toeslagen	0	0
– Rentetoevoeging	-525	1.401
– Onttrekking voor pensioenuitkeringen	-20.639	-20.240
– Toename voorziening toekomstige kosten	0	0
– Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	0	0
– Kanssystemen	-1.345	1.480
– Wijziging marktrente	81.512	50.606
– Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	-120	-497
– Wijziging actuariële grondslagen	16.496	0
– Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	-733	-875

Stand per 31 december

De voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds is als volgt opgebouwd

– Actieve deelnemers	181.829	178.192
– Gewezen deelnemers	457.468	411.083
– Pensioengerechtigden	322.735	298.103

Totaal technische voorzieningen**[10] Overige technische voorzieningen**

Het verloop van de voorziening is als volgt:

Stand per 1 januari

– Aanvullende dotatie kosten voorziening	2.878	329
– Benodigde intresttoevoeging	-6	16
– Wijziging rentecurve	720	390
– Vrijval kosten	-358	-340

	2016	2015
	887.378	855.267
	8	236
	0	0
	-525	1.401
	-20.639	-20.240
	0	0
	0	0
	-1.345	1.480
	81.512	50.606
	-120	-497
	16.496	0
	-733	-875
	962.032	887.378
	181.829	178.192
	457.468	411.083
	322.735	298.103
	962.032	887.378
	1.078.107	968.109
	9.645	9.250
	2.878	329
	-6	16
	720	390
	-358	-340
	12.879	9.645

(bedragen in duizenden euro)

[11] Kortlopende schulden en overlopende passiva

	2016	2015
Derivaten	5.160	8.820
Beleggingen	9	100
Schulden aan aangesloten ondernemingen	5	79
Schulden uit hoofde van waardeoverdrachten	74	82
Belastingen en sociale premies	419	403
Schulden inzake pensioenuitvoerings- en administratiekosten	188	208
Overige	5	0
	5.860	9.692

16.1. Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Niet toegekende indexaties; inhaalambitie

Het bestuur besluit over een eventuele inhaaltoeslag. Er bestaat geen recht op een inhaaltoeslag. Het bestuur kan het toeslagenbeleid te allen tijde voor alle deelnemers en gewezen deelnemers (waaronder mede begrepen de pensioengerechtigden) aanpassen.

Uitbesteding

SPNG heeft een overeenkomst inzake pensioenuitvoering en een Service Level Agreement (SLA) afgesloten met AZL N.V. (en stichting samenwerkende Pensioenfonds) inzake de pensioenadministratie. AZL verricht ook de administratie van de herverzekerde pensioenen bij Aegon en Nationale Nederlanden. In dat kader heeft SPNG met Aegon een overeenkomst inzake externe administratie gesloten. Daarnaast heeft SPNG een samenwerkingsovereenkomst afgesloten met Syntrus Achmea Vermogensbeheer B.V. inzake integraal vermogensbeheer.

Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben zich geen belangrijke gebeurtenissen na balansdatum voorgedaan.

Toelichting op de staat van baten en lasten

(bedragen in duizenden euro)

Baten en lasten	2016	2015
[12] Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfondsen		
Directe beleggingsopbrengsten		
Zakelijke waarden	1	-1
Vastrentende waarden	0	0
Derivaten	0	0
Overige beleggingen	-185	38
Subtotaal	-184	37
Banken	-14	-5
Herverzekeraar	-14	122
Ondernemingen	7	0
Waardeoverdrachten	23	14
Overige	-1	1
Totaal directe beleggingsopbrengsten	-183	169
Indirecte beleggingsopbrengsten		
<i>Gerealiseerde resultaten</i>		
Zakelijke waarden	-63	187
Vastrentende waarden	5.373	741
Derivaten	-341	-1.334
Overige beleggingen	-1	0
	4.968	-406
<i>Ongerealiseerde resultaten</i>		
Zakelijke waarden	3.560	973
Vastrentende waarden	868	-3.790
Derivaten	-175	188
Overige beleggingen	0	0
	4.253	-2.629
Totaal indirecte beleggingsopbrengsten	9.221	-3.035

(bedragen in duizenden euro)
Kosten van vermogensbeheer

Beheerloon

-661

-365

Totaal kosten vermogensbeheer

-661

-365

De transactiekosten zijn gesaldeerd met de beleggingsopbrengsten.

De transactiekosten kunnen niet betrouwbaar worden vastgesteld, omdat deze verrekend zijn in de aan- en verkoopprijzen.

Totaal beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds
8.377
-3.231
[13] Premiebijdragen van werkgevers en werknemers

Premiebijdragen aangesloten ondernemingen

22.592

18.952

22.592
18.952

Kostendeekkende premie

25.013

23.829

Gedempte kostendeekkende premie

17.956

18.017

Feitelijke premie

22.592

18.952

De kostendeekkende premie is als volgt samengesteld:

- Actuarieel benodigd
- Opslag in stand houden vereist vermogen
- Opslag voor uitvoeringskosten
- Premies risicoverzekering

18.666

18.125

3.392

2.758

1.311

1.227

1.644

1.719

25.013
23.829

De gedempte kostendeekkende premie is als volgt samengesteld:

- Actuarieel benodigd
- Opslag in stand houden vereist vermogen
- Opslag voor uitvoeringskosten
- Premies risicoverzekering

12.860

13.219

2.382

2.049

1.311

1.227

1.403

1.522

17.956
18.017
[14] Saldo van overdrachten van rechten

Overgenomen pensioenverplichtingen

1.239

1.826

Overgedragen pensioenverplichtingen

-406

-1.075

833
751

(bedragen in duizenden euro)

[15] Pensioenuitkeringen

Pensioenen

Ouderdomspensioen	-16.669	-15.938
Prepensioen	0	0
Partnerpensioen	-3.165	-3.043
Wezenpensioen	-76	-69
Invalideitpensioen	0	0

Subtotaal -19.910 -19.050

Andere uitkeringen

Afkoopsommen	-615	-723
Overige uitkeringen	-103	-89

Subtotaal -718 -812

Totaal pensioenuitkeringen -20.628 -19.862

[16] Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds

Pensioenopbouw	-18.727	-18.108
Indexering en overige toeslagen	-5	-8.101
Rentetoevoeging	60	-123
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	700	526
Toename voorziening toekomstige kosten	-718	-697
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	28	21
Kanssystemen	-539	264
Wijziging marktrente	-13.297	-5.632
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	-1.181	-1.723
Wijziging actuariële grondslagen	-1.709	0
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	44	10

-35.344 -33.563

[17] Mutatie overige technische voorziening

Herijking voorziening	-2.878	-329
Benodigde intresttoevoeging	6	-16
Wijziging rentecurve	-720	-390
Vrijval kosten	358	340

-3.234 -395

(bedragen in duizenden euro)	2016	2015
[18] Herverzekering		
<i>Premies herverzekering</i>		
Premies herverzekering	11	503
Premies herverzekering eigen beheer	-865	-1.024
	-854	-521
<i>Uitkeringen uit herverzekering</i>		
Uitkeringen uit herverzekering	20.195	19.448
Uitkeringen uit herverzekering eigen beheer	378	68
	20.573	19.516
<i>Winstdeling herverzekering</i>		
Winstdeling herverzekering garantiecontracten	6.320	4.695
Winstdeling herverzekering eigen beheer	0	0
	6.320	4.695
	26.039	23.690
[19] Pensioenuitvoerings- en administratiekosten		
Administratie AZL	-1.034	-832
Administratie herverzekeraars	304	261
Accountantscontrole	-62	-68
Actuaris certificering	-21	-17
Bestuurskosten	-191	-275
Toezichtskosten	-98	-99
Contributies en bijdragen	-19	-18
Advieskosten	-173	-217
Secretariaatskosten	-346	-333
Communicatiekosten	-87	-82
Beleggingsadvies	-21	-40
Diversen	-2	-1
Totaal Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	-1.750	-1.721

De hogere administratiekosten AZL zijn veroorzaakt door de éénmalige kosten in verband met de overgang naar het configuratiemodel, de aanpassingen in het kader van het nFTK en de afronding van diverse projecten om de administratie met betrekking tot het verleden op te schonen.

De cijfers 2015 zijn voor vergelijkingsdoeleinden aangepast.

(bedragen in duizenden euro)

[20] Overige baten en lasten

Vrijval voorziening oninbare premievordering
Diversen

	2016	2015
	86	60
	21	-7
	107	53
Saldo van baten en lasten	-3.008	-15.326

Bezoldiging bestuursleden en verantwoordingsorgaan

De vergoeding over het jaar 2016 tezamen bedraagt € 191 (2015: 275).

Personeel

Gedurende het boekjaar 2016 had Stichting Pensioenfonds Nederlandse Groothandel geen personeelsleden in dienst.

Verbonden partijen

Er is sprake van een relatie tussen het fonds, de aangesloten ondernemingen en hun bestuurders. Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op, (voormalige) bestuurders. Een aantal bestuurders neemt deel aan de pensioenregeling van het fonds op basis van de voorwaarden in het pensioenreglement.

Actuariële analyse van het saldo

(bedragen in duizenden)

Actuariële analyse van het saldo

	Eigen beheer	Verzekerd deel	2016	2015
Beleggingsopbrengsten	-4.846	4.121	-725	-3.550
Premies	972	-19	953	-2.206
Waardeoverdrachten	-214	-104	-318	-706
Kosten	0	-52	-52	-103
Uitkeringen	45	109	154	112
Kanssystemen	-48	0	-48	333
Reguliere mutaties	4	0	4	10
Toeslagverlening	-5	0	-5	-8.101
Wijziging Actuariële grondslagen	-1.709	-2.878	-4.587	0
Overige mutaties TV	40	0	40	-329
Andere oorzaken	11	1.565	1.576	-786
	-5.750	2.742	-3.008	-15.326

Bestemming saldo van baten en lasten

Resultaatverdeling

Het bestuur heeft besloten het resultaat over het boekjaar 2016 als volgt te verdelen:

	2016
	x € 1.000
Minimale reserve Verzekerd deel	779
Reserve Verzekerd deel	1.963
Reserve Eigen beheer	-5.750
	<hr/>
	-3.008
	<hr/>

Risicoparagraaf

In de risicoparagraaf binnen het bestuursverslag is het beleid rond risicobeheersing uiteengezet. Hierna worden een aantal specifieke risico's nader toegelicht en gekwantificeerd. Conform de berekeningen van het vereist eigen vermogen in het Actuarieel Rapport is de risicoparagraaf gebaseerd op basis van het doorkijkbeginsel (lookthrough-principe. In de risicoparagraaf worden de afzonderlijke risico's van het vereist eigen vermogen gerelateerd aan de voorziening. Er wordt getoetst op basis van het vereist eigen vermogen gebaseerd op de strategische verdeling. De impact van de afzonderlijke risico's wordt tevens getoond voor het feitelijk vereist eigen vermogen omdat de vereiste dekkingsgraad op basis van de feitelijke verdeling in het nieuwe FTK onder andere een belangrijke rol speelt bij de korte termijn risicohouding van het fonds.

Solvabiliteitsrisico

Het belangrijkste risico dat het fonds loopt is het risico dat het niet over genoeg solvabiliteit beschikt. Indien het fonds niet solvabel is bestaat het risico dat het fonds de premie moet verhogen of dat een beperkte of geen toeslagverlening kan plaatsvinden voor (delen van) het deelnemersbestand. In het uiterste geval dient het fonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten te verminderen. Hoe solvabel het pensioenfonds is wordt getoetst aan de hand van de beleidsdekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad wordt berekend als de 12-maands voortschrijdend gemiddelde dekkingsgraad. Hoeveel eigen vermogen het fonds aan dient te houden gegeven de financiële risico's die het loopt (na afdekking) op de balans komt tot uitdrukking in de door DNB voorgeschreven solvabiliteitstoets. Onder het huidige FTK geldt hierbij dat de vereiste dekkingsgraad op basis van de strategische verdeling afgezet wordt tegen de beleidsdekkingsgraad om te bepalen of het pensioenfonds in een tekort situatie verkeert.

De verschillende standaard risicofactoren hierin worden benoemd onder de noemer S1 tot en met S6 en de S10. Eind 2016 wordt geen rekening meer gehouden met eventuele additionele risico's. Hieromtrent heeft afstemming plaats gevonden met, bestuur, waarmerkend actuaris en DNB. Hierna zijn de uitkomsten weergegeven voor de verschillende risicocategorieën op basis van de strategische beleggingsmix ultimo 2016 van 102,5% en 2015 van 102,3%.

	2016		2015	
	x € 1.000	%	x € 1.000	%
Renterisico (S1)	3.750	3,2	3.201	4,0
Zakelijke waarden risico (S2)	12.104	10,4	8.567	10,6
Valutarisico (S3)	2.744	2,4	1.738	2,2
Grondstoffenrisico (S4)	0	0,0	0	0,0
Kredietrisico (S5)	3.391	2,9	3.931	4,9
Verzekeringstechnisch risico (S6)	4.624	4,0	3.224	4,0
Concentratierisico (S8)	0	0,0	1.668	2,1
Actief beheer risico (S10)	0	0,0	0	0,0
Diversificatie-effect	-9.628	-8,3	-8.876	-11,1
Vereist eigen vermogen	16.985	14,6	13.453	16,7
Toevoeging 1% buffer herverzekerde technische voorziening	9.749	0,1	8.970	0,9
Afname toerekening totale technische voorziening		-12,2		-15,3
	26.734	2,5	22.423	2,3
Aanwezige dekkingsgraad		104,1		104,9
Beleidsdekkingsgraad		103,9		105,1
Minimaal vereiste dekkingsgraad		101,5		101,4
Vereiste dekkingsgraad		102,5		102,3

Het diversificatie-effect compenseert voor het feit dat DNB verwacht dat niet alle risico's zich op het zelfde moment voor zullen doen. Zodoende heeft dit dus een verlagend effect op het Vereist Eigen Vermogen.

De beleidsdekkingsgraad van het Pensioenfonds is per 31 december 2016 hoger dan de vereiste dekkingsgraad op basis van de strategische verdeling volgens het standaardmodel, waardoor het pensioenfonds niet in een tekort verkeert. Eind boekjaar 2016 bedraagt de beleidsdekkingsgraad 103,9. Afgezet tegen de beleidsdekkingsgraad van 2015 van 105,1%, is de beleidsdekkingsgraad afgenomen met 1,2%-punt.

Renterisico

Het renterisico wordt veroorzaakt, doordat de rentegevoeligheid van de verplichtingen afwijkt van de rentegevoeligheid van de beleggingen. Het Pensioenfonds kent een langere looptijd voor pensioenverplichtingen dan voor de looptijd van de beleggingen. Onderstaande duratiecijfers geven meer inzicht.

Duratie van de vastrentende waarden (exclusief rentederivaten) 4,1 (2015: 11,5)

Duratie van de vastrentende waarden (inclusief rentederivaten) 18,9 (2015: 17,0)

Duratie van de pensioenverplichtingen 27,1 (2015: 26,5)

Voor de vaststelling van het renterisico bij het vereist eigen vermogen worden de kasstromen van de rentegevoelige beleggingen afgezet tegen de kasstromen van de voorziening pensioenverplichtingen. Vervolgens worden beide kasstromen afgezet tegen

door DNB bepaalde renteschokken die per looptijd verschillen. Op basis van deze renteschokken kan de impact op de technische voorziening en de impact op alle rentegevoelige beleggingen worden berekend. Overeenkomstig kan een afdekkingspercentage worden berekend. Rentegevoeligheid is één van de belangrijkste factoren bij de bepaling van de (strategische) assetallocatie van de portefeuille.

	Feitelijke verdeling		Strategische verdeling	
	x € 1.000	%	x € 1.000	%
Impact op technische voorziening voor risico fonds (A)	12.500		12.500	
Impact op de rentegevoelige beleggingen (B)	10.687		8.750	
Renterisico	1.813	1,6%	3.750	3,2%
Afdekkingspercentage (B/A)		85,4%		70,0%

De renteafdekking in het strategische beleid op basis van de swap curve met UFR-methodiek bedraagt 70,0%. Rentegevoeligheid wordt hierbij uitgedrukt als DV01 (waardeverandering als gevolg van 1 basispunt verschuiving van de marktrente).

De vermogensbeheerder Achmea IM heeft het feitelijk afdekkingspercentage bepaald op 70,4% per ultimo 2016. Dit valt binnen de bandbreedte uit het beleggingsplan 2016.

Voor de berekening van het renterisico als onderdeel van het VEV wordt rentegevoeligheid niet uitgedrukt als DV01, maar wordt per looptijd de rente vermenigvuldigd met de factoren uit de door DNB voorgeschreven tabel. De feitelijke afdekking op basis van deze methodiek bedraagt derhalve 85,4%.

Hoogte buffer

Op basis van de vereist eigen vermogen berekeningen bedraagt de buffer voor het feitelijk renterisico 1.184 (1,6%) en voor het strategisch renterisico 3.750 (3,2%).

Aandelen- en vastgoedrisico

Het pensioenfonds loopt het risico dat haar beleggingen in aandelen, vastgoed en hedgefonds en private equity in waarde dalen. In het beleggingsbeleid wordt met dergelijke risico's rekening gehouden door ondermeer een toepassing van voldoende spreiding in de beleggingsportefeuille naar categorieën, markten en dergelijke. De volatiliteit van de marktwaarden (prijsrisico's) van beleggingen wordt periodiek geëvalueerd en kan leiden tot bijstellingen in het vermogensbeheer. In onderstaande tabel wordt de verdeling naar de verschillende aandelen en vastgoed categorieën getoond.

	2016		2015	
	x € 1.000	%	x € 1.000	%
<i>Verdeling zakelijke waarden per categorie:</i>				
Beursgenoteerd vastgoed	0	0,0	0	0,0
Niet-beursgenoteerd vastgoed	0	0,0	0	0,0
Ontwikkelde markten (Mature markets)	28.061	84,1	20.011	84,2
Opkomende markten (Emerging markets)	5.295	15,9	3.747	15,8
Overige	0	0,0	0	0,0
	33.356	100,0	23.758	100,0

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt voor het feitelijk en strategisch aandelen- en vastgoedrisico rekening gehouden met de door DNB voorgeschreven schokken die variëren overeenkomstig de risicograad van het type belegging. De buffer voor het feitelijk aandelen- en vastgoedrisico bedraagt 13.516 (11,6%) en voor het strategisch aandelen- en vastgoedrisico 12.104 (10,4%).

Valutarisico

Het valutarisico wordt veroorzaakt, doordat de verplichtingen van het pensioenfonds in euro's luiden terwijl een gedeelte van de beleggingen van het pensioenfonds in niet-euro luiden. Het pensioenfonds loopt het risico dat haar buitenlandse beleggingen dalen in waarde als gevolg van valutakoersontwikkelingen. Het pensioenfonds kiest er daarom voor om (een gedeelte) van haar buitenlandse valuta's af te dekken. Zonder afdekking van valutarisico loopt het pensioenfonds risico bij een daling van vreemde valuta ten opzichte van de euro. Door meer dan 100% van het risico af te dekken loopt het fonds risico bij een stijging van vreemde valuta ten opzichte van de euro.

	2016		2015	
	x € 1.000	%	x € 1.000	%
<i>Totaal beleggingen naar valuta voor afdekking met derivaten</i>				
Euro	67.247	68,9	53.296	71,3
Amerikaanse dollar	17.306	17,7	11.881	15,9
Japanse yen	2.483	2,5	1.754	2,3
Britse pound sterling	1.819	1,9	1.552	2,1
Zwiserse Frank	855	0,9	700	0,9
Overige	7.927	8,1	5.517	7,5
	97.637	100,0	74.700	100,0
<i>Totaal beleggingen naar valuta na afdekking met derivaten</i>				
Euro	88.708	90,9	69.480	93,0
Amerikaanse dollar	795	0,8	-200	-0,3
Japanse Yen	138	0,1	-105	-0,1
Britse pound sterling	61	0,1	29	0,0
Zwiserse Frank	8	0,0	-21	0,0
Overige	7.927	8,1	5.517	7,4
	97.637	100,0	74.700	100,0

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt voor het feitelijk en strategisch valuta risico rekening gehouden met een door DNB voorgeschreven schok van 20% voor valuta in ontwikkelde landen en van 35% voor valuta in opkomende markten die berekend wordt op de niet-euro beleggingen na afdekking. De buffer voor het feitelijk valuta risico bedraagt 2.683 (2,3%) en voor het strategisch valuta risico 2.744 (2,4%).

Kredietrisico

Het pensioenfonds loopt het risico dat één of meerdere van haar tegenpartijen niet aan de voorafgesproken betalingen kan voldoen. Bij de berekening van het kredietrisico dient het effect van de kredietwaardigheid van de partijen, waarin belegd wordt, tot uitdrukking te komen. Het kredietrisico komt tot uitdrukking in de zogenaamde creditspread. Deze creditspread is het verschil tussen de uitkering die afhangt van de kredietwaardigheid van de tegenpartij en een uitkering die met volledige zekerheid (risicovrij) tot uitkering zal komen. Het kredietrisico verbonden aan derivatentransacties wordt beheerst door het afsluiten van standaardovereenkomsten met

tegenpartijen, het beoordelen van de kredietwaardigheid van tegenpartijen, het spreiden van het transactievolume over verschillende tegenpartijen, het eisen van voldoende onderpand en een adequate monitoring met betrekking tot de gestelde eisen inzake het onderpand.

Het kredietrisico binnen de vastrentende waarden portefeuille kan naast de creditspread eveneens gemeten worden aan de hand van de ratingverdeling van de rentegevoelige beleggingsportefeuille. Deze ratingverdeling wordt afgegeven door een kredietbeoordelaar. Een Europese AAA rating impliceert dat de vastrentende waarden belegging geen kredietrisico loopt. Daarentegen worden beleggingen die geclassificeerd staan onder 'lager dan BBB' als zeer risicovol beschouwd. Cash wordt als kredietrisicovrij beschouwd. Beleggingen die geen rating ontvangen worden als risicovol beschouwd.

	2016		2015	
	x € 1.000	%	x € 1.000	%
<i>Rating vastrentende waarden:</i>				
AAA	17.006	30,0	11.502	23,0
AA	8.881	15,7	10.972	21,9
A	3.422	6,0	2.756	5,5
BBB	6.707	11,8	7.132	14,3
Lager dan BBB	8.192	14,5	5.583	11,2
Geen rating	12.439	22,0	12.046	24,1
	56.647	100,0	49.991	100,0
<i>Verdeling vastrentende waarden naar looptijd:</i>				
Resterende looptijd < 1 jaar	18.213	32,2	17.115	34,2
Resterende looptijd <> 5 jaar	18.096	31,9	14.572	29,1
Resterende looptijd >= 5 jaar	20.338	35,9	18.304	36,7
	56.647	100,0	49.991	100,0

Hoogte buffer

Binnen de berekening van het standaardmodel wordt een kredietrisico becijferd conform de ratingverdeling van de vastrentende waardenportefeuille. Naar mate de rating slechter wordt neemt de te hanteren buffer toe. Afgaande op de hierboven genoemde ratingverdeling resulteert dit in een buffer voor het feitelijk kredietrisico van 2.811 (2,4%) en voor het strategisch kredietrisico van 3.391 (2,9%).

Verzekeringstechnisch risico

Binnen het verzekeringstechnische risico worden in principe alleen risico's meegenomen die verband houden met sterfte. Het omvat de risico's als gevolg van afwijkingen ten opzichte van de verwachte sterfte en afwijkingen van de verwachte sterftetrend (langlevensrisico). Tot het verzekeringstechnische risico worden gerekend: procesrisico, risico-opslag voor afwijkingen ten opzichte van de sterftetrend en negatieve stochastische afwijkingen van de verwachtingswaarde. Deze drie risico's bedragen een percentage van de op actuele waarde berekende technische voorziening. Het procesrisico neemt af naarmate het deelnemersbestand toeneemt, omdat het sterfteproces dan beter kan worden geschat. De beide andere risicofactoren houden respectievelijk rekening met de onzekerheid in de sterftetrend en met de negatieve stochastische afwijkingen.

Hoogte buffer

De buffer voor het feitelijk verzekeringstechnisch risico bedraagt 4.624 (4,0%) en voor het strategisch verzekeringstechnisch risico 4.624 (4,0%).

Concentratierisico

Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie van de portefeuille in regio's, economische sectoren of tegenpartijen.

De spreiding van de portefeuille is in de toelichting op de balans nader toegelicht. Ook "grote posten" zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd

	2016		2015	
	x € 1.000	%	x € 1.000	%
Zakelijke waarden				
<i>Verdeling zakelijke waarden per sector:</i>				
Financiële instellingen	6.288	18,9	5.093	21,4
Industriële ondernemingen	7.660	23,0	4.933	20,8
Handel	7.083	21,2	5.433	22,9
Overige dienstverlening	10.055	30,1	6.913	29,1
Andere sectoren	2.270	6,8	1.386	5,8
	33.356	100,0	23.758	100,0
Vastrentende waarden				
<i>Verdeling vastrentende waarden per Categorie:</i>				
Staatsobligaties	39.292	69,4	31.256	62,5
Bedrijfsobligaties	17.355	30,6	18.735	37,5
Overige	0	0,0	0	0,0
	56.647	100,0	49.991	100,0
<i>Grote posten: vastrentende waarden van eenzelfde uitgevende instelling groter dan 2% van de totale beleggingen.</i>				
Staatsobligaties Frankrijk	11.653	11,9	9.267	12,4
Staatsobligaties Duitsland	11.013	11,3	8.758	11,7
Staatsobligaties Italië	5.204	5,3	4.138	5,5
Staatsobligaties Nederland	4.343	4,4	3.454	4,6
Staatsobligaties Spanje	3.565	3,7	2.835	3,8

Hoogte buffer

In het standaardmodel is geen rekening gehouden met een buffer voor concentratierisico. Het risico dient sec kwalitatief toegelicht te worden. In boekjaar 2015 werd wel een additionele buffer voor concentratierisico becijferd. Het betroffen landenconcentraties binnen de vastrentende waarden portefeuille die meer dan 2% van de totale marktwaarde van de beleggingsportefeuille in beslag namen en een slechtere rating dan AAA hadden. Conform afstemming met DNB wordt hiervoor in boekjaar 2016 geen additionele buffer meer becijferd.

Actief beheer risico

Actief beheer risico ontstaat doordat vermogensbeheerders actief beheer voeren op (delen van) de beleggingsportefeuille. Onder actief beheer worden afwijkende posities in portefeuilles verstaan die worden ingenomen ten opzichte van strategische benchmarks. De mate van actief beheer wordt bepaald aan de hand van de tracking error. Een lage tracking error impliceert dat het feitelijke rendement dicht bij de gekozen benchmark ligt, terwijl een hoge tracking error aangeeft dat het rendement duidelijk van de benchmark afwijkt. Een hogere tracking error impliceert een hoger actief beheer risico.

Hoogte buffer

Actief beheer risico ontstaat doordat vermogensbeheerders actief beheer voeren op (delen van) de beleggingsportefeuille. Onder actief beheer worden afwijkende posities in portefeuilles verstaan die worden ingenomen ten opzichte van strategische benchmarks. De mate van actief beheer wordt bepaald aan de hand van de tracking error. Een lage tracking error impliceert dat het feitelijke rendement dicht bij de gekozen benchmark ligt, terwijl een hoge tracking error aangeeft dat het rendement duidelijk van de benchmark afwijkt. Een hogere tracking error impliceert een hoger actief beheer risico.

Effect toerekenen naar totale vereiste dekkinggraad

Om van de vereiste dekkinggraad voor risico fonds te geraken tot de vereiste dekkinggraad dient een aanpassing van -12,1%-punt toegevoegd te worden op basis van de feitelijke verdeling en een aanpassing van -12,1%-punt op basis van de strategische verdeling. Deze aanpassingen dienen gemaakt te worden omdat het fonds een herverzekerde technische voorziening heeft.

Er zijn geen beleggingen in de deelnemende ondernemingen en de aan haar gelieerde ondernemingen.

Overige gegevens

Statutaire regeling resultaatbestemming

De resultaatverdeling is niet statutair vastgelegd.

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds voor de Nederlandse Groothandel te Den Haag is aan Ernst & Young Actuarissen B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2016.

Onafhankelijkheid

Als waarmede actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds voor de Nederlandse Groothandel, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 8.500.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 425.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruikgemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De door het pensioenfonds verstrekte administratieve basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuariel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum ten minste gelijk aan het wettelijk vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is ten minste gelijk aan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds voor de Nederlandse Groothandel is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening voldoende.

Daarbij is in aanmerking genomen dat de mogelijkheden tot het realiseren van de toeslagen beperkt zijn.

Amsterdam, 30 juni 2017

Ernst & Young Actuarissen B.V.

drs. C.D. Snoeks AAG

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur van Stichting Pensioenfonds voor de Nederlandse Groothandel

Verklaring over de in het verslag over het boekjaar opgenomen jaarrekening 2016

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2016 van Stichting Pensioenfonds voor de Nederlandse Groothandel te Den Haag gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit verslag over het boekjaar opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds voor de Nederlandse Groothandel op 31 december 2016 en van het resultaat over 2016, in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW).

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2016;
- de staat van baten en lasten over 2016;
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds voor de Nederlandse Groothandel (hierna: de stichting) zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materialiteit

Materialiteit	€ 8,5 miljoen.
Toegepaste benchmark	0,75% van het pensioenvermogen, zijnde het totaal van de technische voorzieningen, de overige technische voorzieningen en de reserves.
Nadere toelichting	Wij hebben voor deze grondslag gekozen omdat dit het vermogen betreft dat de basis vormt voor de berekening van de (beleids)dekkingsgraad. Voor het bepalen van het percentage hebben wij gelet op de financiële positie van de stichting en de mate waarin de beleidsdekkingsgraad zich rondom een kritische grens bevindt. Aangezien de beleidsdekkingsgraad per jaareinde niet dichtbij een kritieke grens ligt, hebben wij een percentage van 0,75% gehanteerd.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met de het bestuur overeengekomen dat wij aan de raad van toezicht en het bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 425.000 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met de raad van toezicht en het bestuur gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

Risico	Onze controleaanpak
Ontwikkeling van de (beleids)dekkingsgraad	
<p>De solvabiliteit van een pensioenfonds wordt gemeten aan de hand van de dekkingsgraad. De dekkingsgraad brengt de verhouding tussen de (netto) activa en pensioenverplichtingen tot uitdrukking en is daarmee een graadmeter voor de financiële positie van een pensioenfonds. De beleidsdekkingsgraad is de gemiddelde dekkingsgraad van de twaalf maanden voorafgaand aan het moment van vaststelling.</p> <p>De stichting is wettelijk verplicht om de beleidsdekkingsgraad te hanteren als basis voor bepaalde beleidsbeslissingen, bijvoorbeeld inzake indexatie en kortingen. Daarnaast is de beleidsdekkingsgraad onder meer van belang om te bepalen of de stichting voldoende buffers heeft.</p> <p>Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de (beleids)dekkingsgraad niet juist wordt vastgesteld.</p>	<p>Door controle van de balans onderzoeken wij de samenstellende delen van de dekkingsgraad.</p> <p>De balans en daarmee de dekkingsgraad per 31 december 2016 hebben wij mede met gebruikmaking van de werkzaamheden van de certificerend actuaris gecontroleerd. Wij hebben de ontwikkelingen in de financiële positie van de stichting beoordeeld op basis van het actuariële rapport van de certificerend actuaris en onze controle van de jaarcijfers. Vanwege de gevoeligheid van schattingselementen hebben wij specifiek aandacht besteed aan de waardering van de (illiquide) beleggingen en de waardering van de technische voorzieningen. De werkzaamheden die wij in dit kader hebben uitgevoerd zijn in de kernpunten hierna beschreven.</p> <p>Wij controleren geen andere maandelijkse dekkingsgraden dan de dekkingsgraad ultimo boekjaar. Ten aanzien van andere maandelijkse dekkingsgraden hebben wij de navolgende toetsingswerkzaamheden verricht, die minder zekerheid geven dan een controle van twaalf maand-dekkingsgraden.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Wij hebben de opzet van het totstandkomingsproces van de berekening van de maandelijkse dekkingsgraad onderzocht, alsmede de juiste maandoerekening van zogenaamde key items vastgesteld. Dit jaar betroffen de key items: de aanpassing van de prognosetafels en ervaringssterfte. – Daarnaast heeft de certificerend actuaris een plausibiliteitstoets uitgevoerd op de ontwikkeling van de voorziening zoals gehanteerd in de dekkingsgraad gedurende het jaar in relatie tot de ontwikkelingen in de belangrijkste factoren, zoals de rentecurve. Wij hebben kennisgenomen van de uitkomst van deze werkzaamheden van de certificerend actuaris.

Risico	Onze controleaanpak
Waardering van het herverzekeringsdeel technische voorzieningen en toelichting van de beleggingen onder het herverzekeringscontract	
<p>De technische voorzieningen inzake aanspraken tot en met 2012 zijn herverzekerd door middel van garantiecontracten. De aanspraken vanaf 2013 worden voor risico van het pensioenfonds opgebouwd.</p> <p>De vorderingen uit hoofde van de garantiecontracten is opgenomen in de balans onder de post herverzekeringsdeel technische voorzieningen en betreft een significante post in de balans van de stichting.</p> <p>Vanuit verslaggevingsvereisten zijn in de toelichting de in gesepareerd beleggingsdepots opgenomen beleggingen van de post herverzekeringsdeel technische voorziening verantwoord. Tevens worden op basis van de resultaten van de depots periodiek de winstdeling uit hoofde van overrente bepaald.</p> <p>Er is overigens ook winstdeling uit hoofde van actuariële resultaten.</p> <p>Bij garantiecontracten dient de vordering op de verzekeraar te worden bepaald op basis van de voorziening pensioenverplichtingen die is berekend volgens de grondslagen van het fonds en wordt voor zover nodig een afslag toegepast voor het kredietrisico. In 2016 is geen afslag toegepast. De stichting heeft de waarderingsgrondslagen voor de vorderingen op herverzekeraars beschreven in paragraaf "Toelichting grondslagen" en een nadere toelichting opgenomen in toelichting onder [2] Herverzekeringsdeel technische voorzieningen.</p> <p>Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat het herverzekeringsdeel technische voorzieningen en de winstdeling uit overrente niet juist is gewaardeerd en/of toegelicht in de jaarrekening.</p>	<p>Wij hebben de gehanteerde waarderingsgrondslagen beoordeeld en controlewerkzaamheden uitgevoerd op de waardering van het herverzekeringsdeel technische voorzieningen per 31 december 2016. Daartoe zijn wij de voorwaarden in het herverzekeringscontract en de kredietwaardigheid van de herverzekeraar nagegaan.</p> <p>Verder hebben wij de toelichtingen met betrekking tot het herverzekeringsdeel technische voorzieningen onderzocht, waaronder de toelichting van de beleggingen opgenomen in gesepareerde beleggingsdepots en de daaruit volgende resultaten als basis voor de periodieke winstdeling uit overrente. Hiertoe hebben wij voor zover relevant voor onze controle van de jaarrekening, de juiste werking van interne beheersmaatregelen bij de herverzekeraar getoetst op basis van de ontvangen Standaard 3402 rapportage.</p> <p>Verder hebben wij gegevensgerichte werkzaamheden uitgevoerd zoals cijferanalyses en deelwaarnemingen gericht op de uitkomsten van de relevante financiële informatiestromen. Specifiek hebben wij de berekening van de winstdeling uit hoofde van overrente en het actuariële resultaat beoordeeld en de rekening-courant positie zoals opgenomen in de depotverslagen van verzekeraars afgestemd.</p>

Risico	Onze controleaanpak
Waardering en toelichting van beleggingen voor rekening pensioenfonds	
<p>De beleggingen zijn een significante post op de balans van de stichting. Alle beleggingen dienen krachtens de Pensioenwet te worden gewaardeerd op marktwaarde. Voor een groot deel van de beleggingen is deze marktwaarde te verifiëren aan transacties die tot stand zijn gekomen op de financiële markten (marktprijzen), maar er zijn ook beleggingen die worden gewaardeerd op basis van netto-contante-waardeberekeningen of een andere geschikte methode, waaronder de intrinsieke waarde per participatie voor posities in niet-(beurs)genoteerde beleggingsfondsen.</p> <p>De waarderingonzekerheid neemt inherent toe bij netto-contante-waardeberekeningen en hangt samen met de beschikbaarheid en toepasbaarheid van marktgegevens. Bij de stichting betreffen dit de posities derivaten.</p> <p>De posities in niet-(beurs)genoteerde fondsen kennen eveneens inherente waarderingonzekerheid doordat de waarde wordt ontleend aan de meest recente rapportages van de fondsmanagers.</p> <p>De stichting heeft de waarderingsgrondslagen voor de beleggingen beschreven in de paragraaf 'Grondslagen voor de waardering en resultaatbepaling' en een nadere toelichting opgenomen in toelichting '[1] Beleggingen voor risico pensioenfonds'. Bij de stichting betreft dit derivaten (€ 7 miljoen) en de posities in niet-(beurs)genoteerde fondsen, met name aandelenfondsen (€ 33 miljoen) en obligatiefondsen (€ 57 miljoen), samen 99% van de totale beleggingen.</p> <p>Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de niet-(beurs)genoteerde beleggingen niet juist gewaardeerd zijn. In onze risico-inschatting houden wij rekening met het feit dat de onderliggende beleggingen in de niet-(beurs)genoteerde fondsen veelal genoteerde marktprijzen als basis van de waardering kennen hetgeen de schattingsonzekerheid verlaagt.</p>	<p>Bij de controle van de beleggingen hebben wij gebruik gemaakt van de werkzaamheden van een andere accountant. Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel, hebben wij met de andere accountant de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de beleggingen, rekening houdend met omvang en risicoprofiel van de beleggingen en deze vastgelegd in instructies. Daarnaast hebben wij een kwaliteitsreview uitgevoerd met betrekking tot de uitgevoerde werkzaamheden en de uitkomsten daarvan. Door deze werkzaamheden, gecombineerd met de hierna beschreven werkzaamheden, hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de beleggingen verkregen om een oordeel te geven over de jaarrekening.</p> <p>Wij hebben de gehanteerde waarderingsgrondslagen beoordeeld en de volgende controlewerkzaamheden uitgevoerd op de waardering van de beleggingen per 31 december 2016.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Voor beleggingen waarvoor sprake is van een actieve markt is de waardering afgestemd met minimaal één prijsbron. – Voor beleggingsfondsen waarvoor wij niet kunnen vaststellen dat er sprake is van een actieve markt, zijn de waarderingen geverifieerd met gecontroleerde jaarrekeningen 2016 van deze fondsen. Waar deze (nog) niet beschikbaar zijn, is de aansluiting vastgesteld met de meeste recente (niet-gecontroleerde) rapportages van de fondsmanagers en hebben wij de back-testing (met gecontroleerde jaarrekeningen) en de monitoring procedures van de uitvoeringsorganisatie onderzocht. – Voor de derivaten hebben wij op basis van een deelwaarneming de waardering getoetst aan de hand van een zelfstandige controleberekening en aansluiting van de assumpties met beschikbare marktgegevens. <p>Tevens hebben wij de toelichtingen met betrekking tot de beleggingen onderzocht.</p>

Risico	Onze controleaanpak
Waardering van en toelichting ten aanzien van de technische voorzieningen	
<p>De technische voorzieningen waaronder de voorziening pensioenverplichtingen betreffen een significante post in de balans van de stichting. De technische voorzieningen dienen krachtens de Pensioenwet te worden gewaardeerd op marktwaarde. De waardering is gevoelig voor de gehanteerde (actuariële) veronderstellingen en schattingselementen. Hier ligt een aantal belangrijke conventies aan ten grondslag namelijk dat voor de waardering uitgegaan wordt van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur alsmede de meest recente informatie (tafels) omtrent de levensverwachting, zoals gepubliceerd door het Koninklijk Actuariel Genootschap (AG). In aanvulling op de tafels wordt gecorrigeerd voor de ingeschatte ervaringssterfte bij de stichting, zijnde de fondsspecifieke ervaringssterfte. Deze veronderstellingen hebben tezamen met de hoogte van de kostenopslag, waaraan eveneens schattingen ten grondslag liggen, bijzondere aandacht gehad in onze controle.</p> <p>De stichting heeft de waarderingsgrondslagen voor de voorziening pensioenverplichtingen beschreven in de paragraaf 'Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling' en een nadere toelichting opgenomen onder het hoofd "Technische voorzieningen risico fonds": [8] Voorzieningen pensioenverplichtingen voor risico pensioen fonds' en in toelichting '[9] Verzekerd deel technische voorzieningen'. Hieruit blijkt dat de schattingswijziging heeft plaatsgevonden door toepassing van de meest recente prognosetafels en aanpassing van de ervaringssterfte (verlaging van de voorziening met € 1,7 miljoen respectievelijk € 16,5 miljoen).</p> <p>Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de technische voorzieningen niet toereikend gewaardeerd zijn.</p>	<p>Bij de controle van de technische voorzieningen hebben wij gebruikgemaakt van de werkzaamheden van de certificerend actuaris van de stichting. De certificerend actuaris onderzoekt onder meer de toereikendheid van de technische voorzieningen en de naleving van een aantal specifieke wettelijke bepalingen. De certificerend actuaris heeft daarbij gebruikgemaakt van de door ons in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens, waaronder de pensioenaanspraken van deelnemers. Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel over de jaarrekening als geheel hebben wij met de certificerend actuaris onze planning, werkzaamheden, verwachtingen en uitkomsten afgestemd voor de controle van boekjaar 2016. Hierbij hebben wij specifiek aandacht gevraagd voor de toets van de ervaringssterfte op basis van de toegepaste prognosetafels en de effecten van de wijzigingen hierin, de toereikendheid van de kostenopslag alsmede de toepassing van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur.</p> <p>Wij hebben de gehanteerde waarderingsgrondslagen beoordeeld en controlewerkzaamheden uitgevoerd op de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen per 31 december 2016.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Daartoe hebben wij ons een beeld gevormd van de redelijkheid van de aannames en schattingen van het bestuur met betrekking tot de gekozen actuariële grondslagen alsmede de uitkomsten van het actuariële grondslagenonderzoek en de gehanteerde waarderingsgrondslagen besproken met de certificerend actuaris. – Hierbij hebben wij met inachtneming van het oordeel van de certificerend actuaris, gelet op de besluitvorming van het bestuur, de recentheid van beschikbaar grondslagenonderzoek, de toetsing op de onderbouwing van de daarin opgenomen veronderstellingen, de uitkomsten van beschikbare tussentijdse evaluaties, de uitkomsten van de actuariële analyse over meerdere jaren en de aanwezigheid van een consistente gedragslijn.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het verslag van het bestuur, inclusief het voorwoord;
- de overige gegevens;
- andere informatie, bestaande uit het meerjarenoverzicht, het verslag van de raad van toezicht, het verslag verantwoordingsorgaan en organisatie pensioenfonds.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Beschrijving van verantwoordelijkheden voor de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Het besluit van het bestuur tot vaststelling van de jaarrekening is onderworpen aan de goedkeuring van de raad van toezicht.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de stichting haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de raad van toezicht en het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan de raad van toezicht en het bestuur dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met de raad van toezicht en het bestuur over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met de raad van toezicht en het bestuur hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Maastricht, 30 juni 2017

w.g. drs. P.A.E. Dirks RA

Organisatie pensioenfonds

Bestuur

Het bestuur van SPNG is paritair samengesteld en bestaat uit ten minste acht personen. Ten aanzien van de pariteit wordt onderscheid gemaakt naar de geleding werkgevers en de geleding deelnemers en pensioengerechtigden.

In de geleding werkgevers hebben vier bestuursleden zitting die in onderling overleg worden voorgedragen door Nederlands Verbond van de Groothandel (NVG), Vereniging Herwinning Textiel (VHT) en Federatie Nederlandse Oudpapier Industrie (FNOI). In de geleding deelnemers en pensioengerechtigden hebben ten minste twee bestuursleden zitting namens de werknemers. Zij worden in onderling overleg door FNV, CNV Vakmensen en De Unie voorgedragen. Daarnaast worden twee bestuursleden namens pensioengerechtigden benoemd na verkiezing door de pensioengerechtigden.

De samenstelling van het bestuur is in 2016 gewijzigd. In de bestuursvergadering van 31 augustus 2016 is de heer A.J.M. Jansen benoemd als bestuurslid van SPNG namens de pensioengerechtigden. Voorafgaand daaraan is de benoemingsprocedure voor bestuursleden namens pensioengerechtigden doorlopen. Vanaf april 2016 was de heer Jansen toevoerder in het bestuur. In oktober 2016 heeft de heer Marchée zich teruggetrokken als bestuurslid namens werkgevers. De vacature is nog niet ingevuld. Per 1 januari 2017 heeft de heer Lodewijk zich teruggetrokken uit het bestuur van SPNG. Zijn voorzitterstaken worden overgenomen door de heer Brak. De heer R. van Diepen is benoemd als toevoerder. Hij is beoogd bestuurslid namens werkgevers (NVG).

Per 31 december 2016 was het bestuur als volgt samengesteld.

Naam	namens	geb jaar	lid sinds	einde zittingstermijn
Dhr. I. Slikkerveer (vz)	De Unie	1963	1 juni 2006	2019
Dhr. H.J.A. Brak (vz)	VHT/FNOI	1946	29 mei 2010	2020
Dhr. G. Lodewijk	NVG	1938	1 januari 1991	2018
Dhr. R.L.P. Schellekens	NVG	1954	12 juni 1996	2018
<i>Vacature¹⁾</i>	NVG			
Dhr. C. Lonsain	CNV Vakmensen	1957	20 januari 2011	2018
<i>Vacature</i>	FNV			
Dhr. C.H.L.M. Filippini	PG	1953	1 juli 2014	2018
Dhr. A.J.M. Jansen	PG	1958	31 augustus 2016	2020
Dhr R. van Diepen	toevoerder	1959		

Bestuurscommissies

Het bestuur van SPNG wordt ondersteund door de volgende commissies (meest recente situatie).

¹⁾ Tot en met september 2016 vervuld door de heer M. Marchée.

Dagelijks bestuur

De heer I. Slikkerveer, voorzitter

De heer H.J.A. Brak, vicevoorzitter

Commissie beleggingsbeleid

De heer C.H.L.M. Filippini, voorzitter

De heer A.J.M. Jansen

De heer R. van Diepen, toehoorder

De heer P. Langereis, bestuursadviseur (PTR Consulting)

De heer G. Sirks, extern adviseur (Sirks Interim Management)

Commissie communicatie

De heer R.L.P. Schellekens, voorzitter

De heer C. Lonsain

De heer R. Van Diepen, toehoorder

Mevrouw A. Slangen, adviseur (AZL)

De heer P.J. Verweij, algemeen adviseur (Meeùs)

Commissie risicomanagement

De heer C. Lonsain, voorzitter

De heer C.H.L.M. Filippini

De heer H.J.A. Brak

De heer P. Langereis, bestuursadviseur (PTR Consulting)

Mevrouw C. Lock, secretariaat (NVG)

Commissie pensioen

De heer A.J.M. Jansen, voorzitter

De heer R.L.P. Schellekens

De heer I. Slikkerveer

De heer K. Koster, actuariel adviseur (Support Company)

De heer P. Langereis, bestuursadviseur (PTR Consulting)

Mevrouw C. Lock, secretariaat (NVG)

Raad van toezicht

Het intern toezicht van het fonds wordt uitgeoefend door een raad van toezicht. De raad van toezicht bestaat uit ten minste drie onafhankelijke, deskundige gezaghebbende personen. De taken en bevoegdheden van dit orgaan evenals de samenstelling, benoeming en werkwijze zijn vastgesteld in de statuten van het fonds en het reglement raad van toezicht.

Per 31 december 2016 was de bemensing van de raad van toezicht als volgt:

Naam	lid sinds einde zittingstermijn	
J.J.M. Raaijmakers (voorzitter)	1 juli 2014	2017
J.B. Koomans	1 juli 2014	2017
J. Groenewoud	1 juli 2014	2017

Voor een samenvatting van het rapport van de raad van toezicht over 2016 wordt verwezen naar pagina 45.

Verantwoordingsorgaan

Het bestuur heeft een verantwoordingsorgaan ingesteld dat voldoet aan de Pensioenwet. De taken en bevoegdheden van dit orgaan zijn vastgelegd in de statuten van het fonds en het reglement van het verantwoordingsorgaan.

Het verantwoordingsorgaan bestaat uit leden die de volgende drie geledingen vertegenwoordigen: de deelnemers, de pensioengerechtigden en de aangesloten werkgevers. Het NVG, VHT en FNOI benoemen in onderling overleg de leden die de werkgevers vertegenwoordigen in dit orgaan. FNV, CNV Vakmensen en De Unie benoemen in onderling overleg de leden namens de deelnemers en de pensioengerechtigden.

Op 31 december 2016 liep de zittingstermijn van diverse leden van het verantwoordingsorgaan af. Alle leden zijn herbenoemd voor een periode van vier jaren. Uitzondering hierop is de heer P.W. van der Meer. Zijn lidmaatschap van het verantwoordingsorgaan is per 31 december 2016 beëindigd.

Per 31 december 2016 was de bemensing van het verantwoordingsorgaan als volgt:

Naam	namens	geb. jaar	lid sinds	einde zittingstermijn
Dhr. H.C. Dudok	CNV Vakmensen (PG)	1938	2005	2018
Dhr. G. de Jong	FNV (PG)	1938	2005	2020
Dhr. H.S. v. Proosdij	De Unie (DN)	1953	2014	2018
vacature	FNV (DN)			
Dhr. M.P. Bootsma	NVG	1952	2008	2020
Dhr. W. Smaal	VHT/FNOI	1959	2008	2020

Voor het oordeel van het verantwoordingsorgaan over het gevoerde beleid in 2016 wordt verwezen naar pagina 49.

Betrokken externe partijen

Bestuurssecretariaat

Nederlands Verbond van de Groothandel te Den Haag

Administratie

Als administrateur voor het pensioenfonds zorgt AZL N.V. en Stichting AZL (AZL) voor de pensioen- en deelnemersadministratie, de financiële administratie en de jaarverslaglegging.

Verzekering/ herverzekering

Nationale-Nederlanden Levensverzekering Maatschappij N.V. te Rotterdam (verzekerd deel)

Aegon Levensverzekering N.V. te Den Haag (verzekerd deel)

ZwitserLeven N.V. (eigen beheer deel, overlijdensrisico en arbeidsongeschiktheid)

Vermogensbeheer (eigen beheer)

Achmea Investment Management te Zeist

Accountant

EY Accountants LLP te Maastricht

Waarmerkend actuaris

EY Actuarissen B.V. te Amsterdam

Actuariel adviseur

Support Company B.V. te Hoofddorp

Algemeen adviseur

Meeùs Assurantiën te Nieuwegein

Bestuursadviseur

PTR Consulting te Bussum

Adviseur vermogensbeheer

Sirks Interim Management te Boxtel

Compliance officer

Nederlands Verbond van de Groothandel te Den Haag

Nevenfuncties beleidsbepalers SPNG

Naam beleidsbepaler

De heer I. Slikkerveer, voorzitter

De heer H.J.A. Brak, vice voorzitter

De heer C. Lonsain, bestuurslid

De heer A.J.M. Jansen, bestuurslid

De heer R.L.P. Schellekens, bestuurslid

De heer C.H.L.M. Filippini, bestuurslid

Nevenfuncties in de pensioensector

De Unie, senior adviseur pensioenen
PF Architectenbureaus, bestuurslid
PME, niet-uitvoerend bestuurslid
SPO, lid examencommissie

Geen

CNV Vakmensen, pensioenfondsbestuurder
Pensioenfonds Wonen,
bestuurslid Bpf AVH, bestuurslid
Bpf Particuliere Beveiliging, bestuurslid
Bpf HiBiN, bestuurslid

Bpf Slagers, aspirant bestuurslid
Bpf Tex, bestuurslid
Bpf Schoenlederwaren, aspirant bestuurslid

Geen

Bpf Detailhandel, bestuurslid
Bpf Levensmiddelen, bestuurslid
PF voor de Accountancy, bestuurslid